੧ੴ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ ॥

ਗੁਰੂ ਪਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

(ਹਿੱਸਾ ੨)

ਲੇਖਕਃ-

ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ "ਆਲਿਮ"

ਪਕਾਸ਼ਕ-

ਮੈਨੇਜਰ "ਸਤਿਜੁਗ" ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰਾ ਸਾਹਿਬ

(ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ)

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ੨੦੦੦

ਕੀਮਤ 5)

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library has been created with the approval and personal blessings of Sri Satguru Uday Singh Ji. You can easily access the wealth of teaching, learning and research materials on Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library online, which until now have only been available to a handful of scholars and researchers.

This new Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library allows school children, students, researchers and armchair scholars anywhere in the world at any time to study and learn from the original documents.

As well as opening access to our historical pieces of world heritage, digitisation ensures the long-term protection and conservation of these fragile treasures. This is a significant milestone in the development of the Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library, but it is just a first step on a long road.

In order to continue conserving, digitising and publishing our numerous literature online, we are asking for your support and involvement.

Please join with us in this remarkable transformation of the Library. You can share your books, magazines, pamphlets, photos, music, videos etc. This will ensure they are preserved for generations to come. Each item will be fully acknowledged.

Digitising our treasures is an ambitious undertaking. Every page, every object, must be photographed individually and with great care. The whole photographic process including lighting, colour temperature, and environmental controls must all be precisely regulated. Post processing is also done with meticulous care including orientation, de-skewing, sizing and finally quality control to ensure the documents reflect the true state of the originals.

To continue this work, we need your help

Your generous contribution and help will ensure that an ever-growing number of the Library's collections are conserved and digitised, and are made available to students, scholars, and readers the world over. The Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library collection is growing day by day and some rare and priceless books/magazines/manuscripts and other items have already been digitised.

We would like to thank all the contributors who have kindly provided items from their collections. This is appreciated by us now and many readers in the future.

Contact Details

For further information about the process or your contribution - please contact

Email: NamdhariElibrary@gmail.com

kirpal singh chana

ਮੁਖ-ਬੰਧ

ਸੰਮਤ ੧੯੮੯ ਦੇ ਬਸੰਤ-ਅੰਕ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਮਿਤ੍ਰ ਸ੍ਰੀ ਆਲਿਮ ਜੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ "ਅਤਜੰਤ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਿਰਨਾ" ਨਾਮੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲੇਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ਜ "ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੀ ਅਟੱਲਤਾ" ਸੀ। ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 'ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ' ਵਿਚ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਵਾਬੀ ਲੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸ੍ਰੀ ਆਲਿਮ ਜੀ ਨਾਲੋ ਨਾਲ 'ਸਤਿਜੁਗ' ਵਿਚ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਓਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਮੈਨੇਜਰ 'ਸਤਿਜੁਗ' ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ 'ਗੁਰੂ ਪਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਤ੍ਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ੧੦-੧੦-੧੯੩੪ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ' ਨਾਮੀ ਟ੍ਰੈਕਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਉਤ੍ਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਆਲਿਮ ਜੀ ਵਲੋਂ "ਗੁਰੂ ਪਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼" ਦਾ ਦੂਜਾ ਹਿਸਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਦੇਰ

"ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਜ" ਦਾ ਉਤ੍ਰ ਦੇਣ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ "ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਰਬ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਕਾਨਫ੍ਰੰਸ" ਦੇ ਮਨੋਰਥ (ਸਿਖ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਭਾਵ) ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ। ੧੬-੧੦-੩੪ ਨੂੰ

ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਮਕਾਨ ਤੇ ਜੋ 'ਸਰਬ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਕਮੇਟੀ' ਦੀ ਇਕਤ੍ਰਤਾ ਹੋਈ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਏਹ ਨਿਸਚਿਤ ਹੋਯਾ ਸੀ ਕਿ 'ਗੁਰੂ ਪਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਅਤੇ 'ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ' ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਸਾਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਤੇ ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ੬ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤਕ ਦੇਖਾਂਗੇ, ਜੇ ਓਦੋਂ ਤੀਕ 'ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ' ਦੀ ਇਸ਼ਾਇਤ ਬੰਦ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜਵਾਬ ਲਿਖਣ ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਦੇਣਗੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਏਹ ਇਤਲਾ ਦਿਤੀ ਗਈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਓਹਨਾਂ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਏਹ ਗਲ ਤਾਂ ਸਾਫ ਹੀ ਹੈ ਕਿ 'ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ' ਦੀ ਇਸ਼ਾਇਤ ਬੰਦ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਤੌਰ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਤਕਸੀਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ 'ਨਾਮਧਾਰੀ ਦ੍ਰਬਾਰ', ਨੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਕਾਨਫ੍ਰੰਸ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਹੋਰ ਚੁਪ ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ। ਦ੍ਰਬਾਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਚੁਪ ਰਹੇ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਇਹ ਸਮਝ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ "ਆਲਿਮ" ਜੀ

ਨਿਰੁੱਤਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।'ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ' ਵਿਚ ਅਜ ਤੀਕ 'ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਜ' ਦੇ ਉਪਮਾ ਪਤ੍ਰ ਛਪਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹਮ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪਤ੍ਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ, ਛਾਪ ਛਾਪ ਕੇ ਅਪਣੇ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰ ਕਰ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ "ਨਾਮਧਾਰੀ ਦ੍ਰਬਾਰ" ਏਹ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਮਿਲਾਪ ਚਾਹੂ ਅਖਬਾਰ ਯਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦਾ ਆਗੂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਅਜੇਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦੇਗਾ ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਏਥੇ ਹੀ ਮੁਕ ਜਾਇਗਾ, ਪਰ ਅਜ ਤੀਕ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੋਟਸ ਨਾਂ ਲਿਆ। ੨-੧੨-੩੭ ਦੇ 'ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ' ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ 'ਅਕਾਲੀ ਪਤ੍ਰਕਾ' ਲਾਹੌਰ ਨੇ 'ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਜ' ਦੀ ਇਸ਼ਾਇਤ ਨੂੰ ਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ 'ਲਿਟਰੇਰੀ ਮਜ਼ਾਕ' ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ—'ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ ਦੇ ਲਿਟਰੇਰੀ ਮਜ਼ਾਕ ਨੂੰ ਵੇਖੋ ਪਈ ਛੀ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਇਸ ਨੇ 'ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਜ' ਦੀ ਤੀਜੀ ਵੇਰ ਕੀਮਤ ਵਟਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।" ਇਸ ਦੇ ਉਤ੍ਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 'ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਜ' ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਦੁਹਰਾਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ "ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨਿਮਾਣੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ' ਜੇਹੀ ਪੁਸ-ਤਕ ਲਿਖਵਾਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ ਤੇ, 'ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ' ਨੂੰ

ਇਸ ਗਲ ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਈ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪੰਥ ਨੇ ਏਨਾਂ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਖਰੀਦ ਕੇ ਮੁਫਤ ਵੰਡਿਆ।"

ਹੁਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕ ਮੇਲ ਦੀ ਇਛਾ ਕਰਕੇ ਅਸਾਂ ਜੋ ਚੁਪ ਵਟੀ ਰਖੀ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ 'ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ' ਨੇ ਅਯੋਗ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਯਾਂ 'ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ' ਨੂੰ ਇਕ ਲਾਜਵਾਬ ਪੁਸਤਕ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸਦਾ ਜਵਾਬ ਲਿਖਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾਇ ਤਾਂ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਸਕਣ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ

ਜਿਥੋਂ ਤੀਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਦਬ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੈ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸ੍ਰੀ ੧੦੮ ਹਜ਼ੂਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਜ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਟੋਟਾ ਨਹੀਂ ਬ੍ਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਕੋਈ ਨਾਮਧਾਰੀ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦ੍ਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਬੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦਾ। ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਬੜੀ ਕਠਿਨ ਹੈ, ਜਿਨੀ ਵਾਰ ਹਜ਼ੂਰ ਜਾਓ ਸਣ ਕੇਸੀਂ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਜਾਓ। ਏਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਤਾਕੀਦੀ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਅਜੇਹਾ ਕਿਸੇ ਵਿਖਾਵੇ ਲਈ ਨਹੀ ਸਗੋਂ ਧਰਮ

ਸਮਝਕੇ ਅਸੂਲਿਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਅਪਣੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮਰਯਾਦਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਬਿਨਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ "ਧਰਮ-ਪੁਸਤਕ" ਅਤੇ ਇਸ਼ਟ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ ਏਹ ਸਚ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ 'ਗ੍ਰੰਥ' ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ' ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਸਾਡੇ ਨਾਲ਼ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ ਇਸ ਗਲੇ ਬਹੁਤ ਨਰਾਜ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਨਿਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗਲ ਤੇ ਹਕ ਬਜਾਨਬ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਸਜਨ ਏਹ ਸਾਨੂੰ ਮਨਾ ਸਕੇ ਹਨ ਕਿ ਐਹ ਓਹ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਗਦੀ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਤੇ ਨਰਾਜ ਹੋਈ ਜਾਣ, ਏਹ ਕੋਈ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਨਹੀਂ। ਜਦ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਤੇ "ਪੋਥੀ ਸਾਹਿਬ" ਲਿਖਿਆ ਹੋਯਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਤੇ ਨਿਰਾ "ਗ੍ਰੰਥ" ਜਾਂ "ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ" ਕਰਕੇ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

੧੧ ਵੀਂ ਵਾਰ ਦੇ ਟੀਕਾ ਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਆਪਣੀ ਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਸਿਖ ਭਗਤ ਮਾਲ' ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ

ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਹਰੀ ਪੁਸਤਕਾਲਯ' ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ (ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ) ਪੋਥੀ ਪਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਦ ਵੀ ਕਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਕੇਵਲ 'ਗ੍ਰਿੰਥ' ਜਾਂ 'ਗ੍ਰੰਥ' ਕਰਕੇ ਹੀ ਲਿਖਯਾ ਹੈ-

"ਪੀਰੂ ਨਿਹਾਲੂ ਤੁਲਸੀਆ ਬੂਲਾ ਚੰਡੀਆ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਏ.................................... ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਪੂਰਬਲਿਆਂ ਜਨਮਾਂ ਵਿਖੇ ਅਰਾਧਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਤਾਤ ਪਰਜ ਅਤ ਗੂਹੜਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਓਹਨਾਂ ਭਗਤਾਂ ਸਿਖਾ ਕੀ ਕਾਮਨਾਂ ਕਰਕੇ ਭਾਖਾ ਬਾਣੀ **'ਗਿਰੰਥ'** ਜੀ ਵਿਖੇ ਸਭ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਤਤ ਸੁਗਮ ਕਰਕੇ ਕਹਿਆ ਹੈ।" ਸਾਖੀ ੪੪।

"ਤੇ **'ਗਿਰੰਥ ਜੀ'** ਵਿਚ ਸਲੋਕ ਹੈ-ਦਾਤੀ ਸਾਹਿਬ ਸੰਦੀਆ......। ਸਾਖੀ ੫੮।

"ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ, ਮੂਲਾ, ਰਾਮਾ, ਕਪਾਹੀ ਘੇਊ ਆਦਿ ਆਏ, ਬਚਨ ਹੋਯਾ--ਝਲਾਂ ਪ **'ਗਿਰੰਥ ਜੀ'** ਦੀ ਬਾਣੀ ਸੁਣਕੇ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਜਾਣਾ।" ਪਉੜੀ ੨੧ ॥

"ਭਾਈ ਮੰਝ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਹੋਈ-ਦੋਏ ਵੇਲੇ ਕਥਾ 'ਗਿਰੰਥ ਜੀ' ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਕੇ ਸੁਣਨੀ।" ਸਾਖੀ ੭੨ ॥

"ਏਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੀਰਥ ਤੁਸਾਂ ਰਚਣਾ ਵਿਚ ਇਸਦੇ 'ਗਿਰੰਥ ਜੀ' ਰਖਣਾ। ਜੋ ਈਹਾਂ ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ

ਧਿਆਨ ਲਾਇ ਕਰ 'ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ' ਸੁਣੇਗਾ ਉਸਦੇ ਸਭ ਪਿਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਇਗਾ" ਸਾਖੀ ੭੩ ॥

"ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿਖ ਬਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਗੇ ਜੋ ਹੋਵਣਗੇ ਸੋ ਤੇ ਪਛਾਨਣਗੇ ਨਹੀਂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਕੌਣ ਹੈ ਤੇ ਬਾਹਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਕੌਣ ਹੈ ਤਾਂਤੇ ਸਭ ਬਾਣੀਆਂ ਕਠੀਆਂ ਕਰਕੇ **'ਗਰੰਥ ਜੀ'** ਦੀ ਬੀੜ ਕੀਚੈ" ਸਾਖੀ ੯੭ ॥

"ਤਾਂ ਸਭ ਪੋਥੀਆਂ ਇਕਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਗੁਰ-ਦਾਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅਖਰਾਂ ਵਿਚ **'ਗਿਰੰਥ'** ਜੀ ਲਿਖਿਆ" ਸਾਖੀ ੧੦੦ ॥

"ਤੇ ਅਨਿੰਨ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ **'ਗਰੰਥ ਜੀ'** ਵਿਚ ਲਿਖੀ" ਸਾਖੀ ੧੦੭ ॥

"ਤੇ **'ਗਿਰੰਥ'** ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੋ" ਸਾਖੀ ੧੦੯ ॥

"ਜੀ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਗੇ ਮਰਨੇ ਪਰਨੇ ਤੇ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਕੇ ਗਰੁੜ ਵਚਾਂਵਦੇ ਸਾਂ ਤੇ ਹੁਣ ਪੰਡਤ ਨਹੀਂ ਔਂਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਧਾਗਾ ਤੇ ਲੰਗੋਟ ਰਖੋ ਜੋ ਗਰੁੜ ਪੁਰਾਣ ਦਸ ਗਾਤ੍ਰ ਆਦਿ ਲਿਖੇ ਹੈਨ ਸੋ ਕਰੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਵਨੇ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਤਿਵੇ ਕੀਚੈ—ਦਸਖਤ ਹੋਏ—ਭਾਈ ਤੁਸਾਂ ਸਿਦਕ ਤਕੜਾ ਰਖਣਾਂ **'ਗ੍ਰੰਥ'** ਜੀ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਵਨਾ ਤੇ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਸਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਸਿਖਾਂ ਤੇ ਸੁਨਣੀ" ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ

ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ॥

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਿਖ ਸਾਹਿਤਯ ਵਿਚੋਂ ਸਿਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹਨ। ਸਿਖ ਸਾਹਿਤਯ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਸਾਜ਼ੋ ਨਾਦਰ ਹੀ ਭਾਵੇਂ "ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ" ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ 'ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ, ਪੋਥੀ ਸਾਹਿਬ, ਅਸਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ' ਆਦਿ ਨਾਮ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਜੀ ਔਂਦਾ ਵੀ ਹੈ ਉਸਥਾ ਭਾਵ ਵੀ ਏਹ ਨਹੀਂ ਕਿ 'ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਹੈ' ਸਗੋਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਬਣਾਯਾ ਗਰੰਥ ਹੈ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਲੇ ਅਸੀਂ ਹੀ 'ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਨਹੀਂ ਲਿਖਦੇ, ਸਗੋਂ 'ਸਿਖ ਰਲੀਜਨ' ਦੇ ਕਰਤਾ ਮਿਸਟ੍ਰ ਮੈਕਾਲਿਫ ਜਿਥੇ ਵੀ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੇਵਲ 'ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਕਰਕੇ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਟ੍ਰ ਮੈਕਾਲ਼ਿਫ ਨੇ ਏਹ ਕਿਤਾਬ 'ਸਿੰਘ ਸਭਾ' ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਮੇਂ ਲਿਖੀ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਲਿਖਵਾਈ। ਜੇ ਉਸ ਸਮੇਂ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਆਖਣ ਜਾਂ ਲਿਖਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮਿਸਟ੍ਰ ਮੈਕਾਲਫ ਕਦੇ ਵੀ ਨਿਰਾ 'ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਨਾਂ ਲਿਖਦੇ। ਨਾ ਹੀ ਓਹ ਆਗੂ ਏਹ ਲਿਖਿਆ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਹੀ ਕਰਦੇ। ਓਦੋਂ ਤਾਂ ਏਹ ਸੁਆਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮਿਸਟ੍ਰ ਮੈਕਾਲਫ

ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਨ ਹੁੰਦਾ ? ਅੰਤੇ 'ਸਿਖ ਰਲੀਜਨ' ਅਗਨੀ ਦੀ ਭੇਟ ਨਾਂ ਹੁੰਦੀ ? ਨਹੀਂ, ਏਹ ਗਲ ਤੇ ਮਹਿਜ਼ ਨਾਮ ਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਸਣ ਲਈ ਹੀ ਘੜੀ ਗਈ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਪਿਛੇ ਸਾਰੇ 'ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਲਿਖਦੇ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਨ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਓਹਨਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਵੇਖਕੇ ਨਾ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਹੀ ਖੌਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਔਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਂ ਆਪ ਵੀ 'ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਹਾ ਕਿ ਆਪ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਫੁਟ ਨੋਟ ਵਿਚ ਮਿਸਟ੍ਰ ਮੈਕਾਲਫ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜਰਮਾਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ:-

"ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਸਾ ਨਹੀਂ ਕਿ (ਏਹ) ਇਸ **'ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ'** ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਯਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਗੰਬਰ ਦੇਵਤੇ ਸਭ ਉਸੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸਾਜੇ ਹਨ। ਰਾਸ ੪ ਅੰਸੂ ੩੭ ਪੰਨਾਂ ੨੩੮੩, ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ।

ਪਰ ਸਚਾਈ ਆਖਿਰ ਸਚਾਈ ਹੈ। ਓਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਏਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀ, ਹੁਨ ਅਸੀਂ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਦ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਵਿਖਾਂਦੇ ਹਾਂ।

"ਅਸੀਂ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਜਟਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਓਹਨਾਂ ਦੇ **'ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ'** ਨੂੰ ਇਸ

ਪਾਸੇ ਲੋਕੀਂ ਜਟਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਆਖਦੇ ਹਨ।" ਇਕ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵਨ ਪੰਨਾ ੫੬ ॥

"ਇਕ ਬੜਾ ਤਾਲ ਜਿਸਦੇ ਗਭੇ ਸੋਨੇ ਦਾ ਮੰਦਰ ਹੈ ਓਥੇ ਜਾਕੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਰਖ ਦਿਤਾ ਅਗੇ ਓਥੇ ਇਕ **'ਪਵਿਤ੍ਰ ਪੁਸਤਕ'** ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਰੁਮਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸਜਿਆ ਹੋਯਾ ਸੀ।" ਇਕ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵਨ ਪੰਨਾ ੧੫੪।

ਏਥੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇਵਲ 'ਪਵਿਤ੍ਰ ਪੁਸਤਕ' ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਏਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਪ 'ਸਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵੀ ਨਿਝਕ ਹੋਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।

"ਸੋ ਹੁਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਕੇ **'ਸਵਾਰੇ ਸਾਹਿਬ'** ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਾਂਗੇ" ਇਕ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵਨ ਪੰਨਾ ੧੮੪। ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਏਥੇ ਸ੍ਰੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ 'ਸਵਾਰੇ' ਨਾਲ 'ਸਾਹਿਬ' ਪਦ ਤੇ ਲਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅਗੇ ਜਾਕੇ ਤੇ ਓਹ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ 'ਸਵਾਰੇ' ਨਾਲ 'ਸਾਹਿਬ' ਲਿਖਣਾ ਵੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ।

"ਹਲਾਣੀ ਬਲਾਣੀ ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਬੜਾ ਉੱਗਰ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਉਦਾਸੀ ਸੰਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਲੰਗਰ ਚਲਦਾ ਹੈ ਓਥੇ ਜਾ ਰਹੇ। ਬੜਾ ਦ੍ਰਬਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ, ਪੰਜ ਛੇ **'ਸਵਾਰੇ'** ਖੁਲ੍ਹਣ" ਇਕ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵਨ ਪੰਨਾ ੨੦੪।

ਜੇ ਕਿਤੇ ਅਸੀਂ 'ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ' ਲਈ

ਅਜੇਹਾ ਵਾਕ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁਕ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਸਿਖੀ-ਖਤਰੇ, ਦੇ ਅਲਾਰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਭਾਵੇਂ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਦ੍ਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਸਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਅਜ ਤੀਕ ਵਰਤੀ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖੁਦ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਓਹਨਾਂ ਤੋਂ "ਵਰੋਸਾਏ" ਪ੍ਰੇਮੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਜੇਹਾ ਕਿ 'ਰੂਹਾਨੀ ਢੰਡੋਰਾ' ਦੇ ਐਡੀਟ੍ਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਵਿਦਯਾਰਥੀ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਵੀਂ ਹੀ 'ਛੋਹ' ਲਗੀ ਹੈ, ਲਿਖਦੇ ਹਨ-

"ਮੈਂ ਏਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਇਕਰਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ **'ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ'** ਦੇ ਅਗੇ ਮਥਾ ਟੇਕਿਆ।" ਰੂਹਾਨੀ ਢੰਡੋਰਾ ਅੰਕ ੨ ਸਫਾ ੩੨ ਕਾਲਮ ੨।

ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਦਿਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਥਾਨਾਭਾਵ ਕਰਕੇ ਏਹੀ ਕਾਫੀ ਹਨ।

ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਖੁਦ ਕਾਇਲ ਹਨ, ਆਪ ਮਥੇ ਟਿਕਾਂਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਾ ਲੈ ਦੇ ਹਨ, ਆਪ ਲਈ 'ਮਹਾਰਾਜ' ਸ਼ਬਦ, ਜੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਪੂਜਯ 'ਗੁਰੂਆਂ' ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ, ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪ 'ਦੇਹਧਾਰੀ

ਗੁਰੂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਖੀਂ ਘਟਾ ਪਾਨ ਲਈ ਲਿਖ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਫਿਲਾਸਫਰ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਸਟੇਜ ਤੇ ਲੈਕਚਰ ਕਰ-ਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ "ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤ੍ਰੈ ਭਾਰੇ ਅਡੇ 'ਗੁਰੂ ਡਮ' ਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਲੋਕੀਂ ਬਿਆਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਕੁਝ 'ਵਜ਼ੀਰ ਹਿੰਦ ਪ੍ਰੈਸ' ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਥਾ ਟੇਕ ਛਡਦੇ ਹਨ।"

ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਮਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡੇ ਆਗੂ 'ਪੰਚ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ' ਵਾਲੇ 'ਪੰਚਾਇਣ ਮੰਜਰੀ' ਨਾਮੀ ਪੁਸ-ਤਕ ਦੇ ਪੰਨਾ ੮੫ ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ—"ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੀਏ (ਵਜ਼ੀਰ ਹਿੰਦ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲੇ) ਜੋ **ਗੁਰੂ ਡਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਮੋਢੀ** ਅਤੇ ਗੁਰਮਤ ਵਿਰੁਧ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਖੰਡਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਛਾਪਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ"

"ਮਿਲ ਗੋਭਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਬਾਨੀ **ਗੁਰੂਡੰਮ ਦੇ ਮਹੰਤ** ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੀਏ ਨੂੰ ਛੇਕਿਆ ਜਾਇ।" ਪੰਚਾਇਣ ਮੰਜਰੀ ਪੰਨਾ ੧੦੫ ॥

ਏਹ ਲਿਖਤਾਂ ਓਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ 'ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰਤਾ' ਦੇ ਕਾਇਲ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਫਿਰ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਿਉਂ ਸਾਡੇ ਮਗਰ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਖਬਰੇ ਸਿਲੇ ਹਾਰ ਨੂੰ ਸਿਲੇ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਭਾਂਦੀ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਨਾਲੋਂ 'ਗੁਰੂ' ਦੀ ਹਸਤੀ ਵਡੀ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਖਰਾਂ ਨੂੰ ਖਿਰਨ ਵਾਲੇ (ਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲੇ) ਲਿਖੇ ਮੇਟੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ, ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਭੁਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮਝਕੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਮਹੱਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਏਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਇਆਵੀ ਧੰਦਾ ਦਸਕੇ ਸ੍ਰੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਿਨਸਨ ਹਾਰ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਬੰਧੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਜੋ ਭਾਵ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੂ-ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ-ਦੀ ਲੋੜ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਆਪ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜਨ ਏਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੜ੍ਹਕੇ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਜੋ ਇਉਂ ਹਨ-'ਭਦ੍ਰਾਂ-ਸਚ ਹੈ ਆਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਬਾਬੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨੀ ਠੀਕ ਹੋਊ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਆਪ ਓਹਨਾਂ ਦੇ **ਗੁਰੂ ਜੋ ਹੋਏ** ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਜੋ ਆਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਓਹ ਕਰਨ ਤਾਂ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਪਤੀ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅਖਰਾਂ ਦੀ ਸੂਝ **ਮਹਾਰਾਜ** ਨੇ ਕਰਾਈ ਸੀ। ਨਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਅਰੰਭ ਕਰਾਇਆ ਸੀ। ਸਿਆਣੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਖਰ ਦਾਤੇ ਦਾ ਉਪਕਾਰ ਨਹੀਂ ਭੁਲੀ ਦਾ। ਭਾਵੇਂ

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਖਰ (ਖਿਰਨੇ ਥੀਂ ਰਹਿਤ) ਅਚੱਲ ਅਬਨਾਸੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੈ ਤੇ ਤਿਸ ਦੀ ਸੂਝ ਕਰਾਨ ਵਾਲਾ (ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਾਨ ਵਾਲਾ) ਗੁਰੂ ਹੈ ਤੇ ਤਿਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਏਹ ਜੋ ਅਖਰ ਹਨ, ਜੇਹੜੇ ਲਿਖੇ ਮੇਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਭੁਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਏਹਨਾਂ ਦੇ ਦਾਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਵਡੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਜੋ ਮਾਇਆਵੀ ਧੰਦਾ ਸਾਟਾ ਸੀਰ ਤਕ ਹੀ ਹੈ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।" ਇਕ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵਨ ਪੰਨਾ ੨੬੨।

ਏਹ ਸਤਰਾਂ ਕਿਸੇ ਟੀਕਾ ਟਿਪਣੀ ਦੀਆਂ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ, ਏਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਚੰਗੀਤਰਾਂ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ 'ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਜੀ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕੀ ਭਾਵ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਆਪ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਏਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਮਹਾਰਾਜ' ਸ਼ਬਦ ਆਪ 'ਗੁਰੂ' ਲਈ ਹੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪ ਖੁਦ ਕਰਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਸਤੀ 'ਗ੍ਰੰਥ' ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਉਚ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਜੇਹਾ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਏਹਨਾਂ ਵਾਕਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ-

'**ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹਿਆਂ** ਤੇ ਸਾਂਗ ਬਣਾਇਆਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ **ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ** ਸਿਖਿਆ ਨਿਸਚੇ

ਕਰਕੇ ਨ ਧਿਆਈਏ ਅਥਵਾ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾ ਨੂੰ ਨਾ ਬਾਚੀਏ' ਪੰਨਾ ੨੫੯।

ਆਪ ਬਾਣੀ ਨਾਲੋਂ 'ਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ' ਕੋਈ ਭਿੰਨ ਪਦਾ-ਰਥ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਕੁਪੀ ਵਿਚ ਰੋੜ ਖੜਕਾਨ ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਵਧ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀ, ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ--

'ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇਣਾ ਹੋਯਾ ਤਾਂ ਆਦ ਪੌੜੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੰਨ ਵਿਚ ਸੁਣਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਆਪ ਸੰਝ ਸਵੇਰੇ ਵਖਰੇ ਬੈਠਕੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਰਹਿਰਾਸੇ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਕੁਪੀ ਵਿਚ ਰੋੜ ਖੜਕਾ ਛਡੇ' ਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵਨ ਪੰਨਾ ੨੫੯।

"ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਬੂ ਚੰਦੂ ਨੇ ੬ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਭੋਗ ਪਾਯਾ, ਚੰਦੂ ਨੇ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਲੈਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੁਝਕੁ ਲੋਕੀਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵੀ ਖਤਰੀ, ਕਾਇਥ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਿਲੇ, ਓਹਨਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ।" ਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵਨ ਪੰਨਾਂ ੨੩੨।

ਏਹਨਾਂ ਸਤਰਾਂ ਤੇ ਜੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਛਾਪ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਹ ਕਿਸੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀਆਂ ?

"ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਐਸਾ ਅਸਰ ਹੋਯਾ ਕਿ ਅਠਾਰਾਂ ਆਦਮੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਛਤ੍ਰੀ ਸੂਦ੍ਰ ਵੈਸ਼ **ਭਾਈ ਜੀ ਦੇ ਸਿਖ ਬਣੇ** ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ

ਮੰਤ੍ਰ ਦੇਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਾਯਾ।” ਇਕ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵਨ ਪੰ: ੨੨੨

ਬਸ ਏਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਖ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਾਸਤੇ ਕਾਫੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਨਹੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ “ਇਕ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜੀਵਨ” ਪੁਸਤਕ ਤੇ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਹੀ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਂਦਾਹੈ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਆਸ ਰਖੀਏ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨੋਟਸ ਲੈਣਗੇ? ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਈ ਜੇਹੇ ਜੇਹੇ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਜੇਹੇ ਜਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਵਿਖੇ ਦਰਸਾਈ ਹੈ ਜੇ ਕਿਤੇ ਅਸੀਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਲਿਖ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਸਮਾਨ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁਕ ਲੈਣ। ਪਰ ਸਚਾਈ ਆਖਿਰ ਸਚਾਈ ਹੀ ਹੈ। ਏਹ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਹੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਏਹ ਭਾਵ ਕੇਹੇ ਸੁੰਦਰ ਹਨ।

“ਏਹ ਭਗਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰ-ਮੰਤ੍ਰ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਬਣੇ।” ਸਿਖ ਧਰਮ ਸਿਧਾਂਤ ਪੰਨਾ ੧੫, ਰਚਿਤ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ।

‘ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋਨ ਦਾ ਉਤਮ ਵਸੀਲਾ ਹੈਨ।’ ਖਾਲਸਾ ਸੁਧਾਰ ਤਰੂ ਪੰਨਾਂ ੮੧ ਰਚਿਤ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ।

"ਸੋ ਐਸਾ ਪਦਾਰਥ ਮਈ **ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ** ਰਚਿਆ।"

ਖਾ: ਸੁ: ਤਰੂ ਪੰਨਾਂ ੧੦।

ਏਹਨਾਂ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਤੋਂ ਨਿਸਚਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ 'ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' 'ਅਸਵਾਰਾ' ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੁਦ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦ੍ਵੈਸ਼ ਕਰਕੇ ਹੀ ਐਵੇਂ ਝਗੜਾ ਪਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨਵੀਂ ਛੇੜਖਾਨੀ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਓਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਨਵੀਂ ਛੇੜਖਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਮਨ ਮੰਨੀਆਂ ਗਲਾਂ ਛਾਪ ਕੇ ਕੀਤੀ ਏ। ਮੈਨੂੰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਕੁਝ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਹਨ' ਮੈਂ ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋਯਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਜੋ ਓਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਦੁਖ ਭੁਖ ਜੇਹਲਾਂ ਅਤੇ ਫ਼ਾਂਸੀਆਂ ਤੀਕ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਝਾਗਦਿਆਂ ਹੋਯਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ, ਏਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਆ ਗਏ। ਜਦ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਕੀ ਮੈਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ?' ਤਾਂ ਕਈ ਟਾਲਮ ਟੋਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਕਦੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕੋਠੀ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ ਹਨ। ਕਦੀ ਓਹਨਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ, ਆਦਿ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਆਖਿਰ

ਆਪ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਇਖਲਾਕੀ ਮੁਜਰਮ ਭਾਈ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਮਿਲ ਗਏ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਅਗੇ ਲਾਕੇ ਓਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਮਨ ਮੰਨੀਆਂ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀਆਂ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕਰਨ ਲਈ ਛਾਪੇ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਈ ਅਪ੍ਰਸੰਗਕ ਚੀਜਾਂ, ਰਲਾਈਆਂ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨੀਏ' ਆਦਿ ਦੋਹਰੇ ਲਿਖੇ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿ-ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦੇਸ ਗਵਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਓਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਡਰ ਲਾਈਨ ਕਰਕੇ ਏਹ ਦਸਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੰਨਦੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਕਿਸ ਗੁਰੂ ਨੇ ਏਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਹਾਂ। ਜਦ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਮ ਨੀਚ ਕਰੰਮਾ' 'ਸਗ ਨਾਨਕ ਦੀਵਾਨ' ਆਦਿ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਾਸ ਗ੍ਰੀਬ ਆਦਿ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਇਬਾਰਤ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਓਹਨਾਂ ਦਾ ਹਰ ਇਕ ਸਮਝਦਾਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹਾ ਕਿ ਏਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ੋਰ ਲਾਕੇ ਨਵੀਂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਛੇੜ ਖਾਨੀ ਦੇ ਸਫਾ ੪੭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਏ–

"ਇਕ ਬਚਨ ਹੋਰ ਕਹਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਠ ਦਸ ਸਤਬੀਤੇ ਜਬ ਸਿਖ। ਏਹ ਬੀ ਏਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕ੍ਹਹਾ ਹੈ।

ਅਗੇ ਭਾਈ ਗੁਰੂ ਜਾਣੇ। ਭਾਈ ਦੇਹ ਦਾ ਮੇਲਾ ਤਾਂ ਅਨਿਤ ਈ ਹੈ। ਸੋ ਸਬਦ ਨਾਲ ਮਿਲੇਗਾ ਓਹ ਸਦਾ ਈ ਮਿਲਾ ਹੋਯਾ ਹੈ, ਦੇਖੋ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਰੰਗ ਤਮਾਸੇ ਕਰਤਾਰ ਕੀ ਰੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ **ਇਕ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ** ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਮਾਨੀਏ ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਦੇਹ। ਜੋ ਸਿਖ ਮੋਕੋ ਮਿਲਬੋ ਚਾਹੇ ਖੋਜ ਇਨਹੀ ਮੈਂ ਲੇਹੁ। ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਾ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਰੇ। ਗੁਰ ਬਾਣੀ ਕਹੈ ਸੇਵਕ ਜਨ ਮਾਨੈ ਪਰਤਖ ਗੁਰੂ ਨਿਸਤਾਰੇ। ਖਾਲਸਾ ਅਨੰਤ ਹੈ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ।" ਬਸ ਸਿਆਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸਮਝਣ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਏਹਨਾਂ ਏਹ ਅਪ੍ਰਸੰਗਕ ਗਲਾਂ ਮਿਲਾਣ ਦਾ ਕੋਝਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਤਲੀ ਇਬਾ-ਰਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਏਹਨਾਂ ਦੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਕਲਈ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਨਾ ਇਸ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਵਿਚ ਏਹ ਬਹਿਸ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੌਣ ਹੈ ਤੇ ਕੌਣ ਨਹੀਂ। ਭਵਿਸ਼ ਵਿਚ ਵਰਤਮਾਨ ਲਿਆ ਘਸੋੜਿਆ ਅਜੇਹੀ ਹਾਸੋ ਹੀਣੀ ਇਬਾਰਤ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਏਹਨਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਬਾਜੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀਨੇ ਕਦੀ ਕਿਤੇ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਨਹੀ ਲਿਖਿਆ ਨਾ ਹੀ ਏਹ ਪੁਰਾਤਨ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਰਿਵਾਜ ਸੀ। ਜਦ ਖੁਦ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੀ 'ਅਸਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ' 'ਦ੍ਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ' 'ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਤੇ ਗਲ ਹੀ ਕੀਏ।

ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਦੇ ਹਟੀ ਦੇ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਲਿਖਤ ਜੋ ੲਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਲੁਟ ਤੋਂ ਬਚ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਪਣੀ ਹਟੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ ਲਿਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਅਦਾਵਤ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਦੀ' ਇਸਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀਨੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਨਿਰਾ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਟਕੇ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਮੈ ਏਥੇ ਏਹਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਛੇੜਖਾਨੀ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਏਹ ਤੇ ਮੈਂ ਅਪਣੀ ਕਿਸੇ ਵਖਰੀ ਰਚਨਾਂ ਵਿਚ ਦਸਾਂਗਾ। ਹਾਂ ਏਹ ਮੈਂ ਅਲ ਅਲਾਨੀਆਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਏਹਨਾਂ ਹੁਕਮ ਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਤੋਂ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤ ਤੋਂ ਉਲਟ ਮਨ ਮੰਨੀਆਂ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਏਹ ਦਸਣ ਲਈ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਗੁਰੂ' ਹੈ।

ਅਸਲੀ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਕੋਲ ਹਨ। ਜੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਹੈ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹਸਤ ਲਿਖਤ, ਹੁਕਮ ਨਾਮਾ ਵਿਖਾਣ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਹਾਂ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇਖਣੇ ਹੋਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰਾ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਓਹ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਆਕੇ ਦੇਖ ਲਏ।

ਸੰਗਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ

ਆਮ ਸੰਗਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮੈ ਏਹ ਅਰਜ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਂਹਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਾਸੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖਵਾਂਦੇ ਹਨ ਓਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਓਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਕਾਨਫ੍ਰੰਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦਾ ਸਾਡਾ ਪਹਿਲਾ ਲਿਖਿਆ ਕੋਈ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਇਕ ਅਖਰ ਦਿਖਾਏ। ਹਾਂ ਏਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 'ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਜ' ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਕਾਨਫ੍ਰੰਸ ਮਗਰੋਂ ਛਾਪਿਆ ਅਰ ਵੇਚਣਾ ਤੇ ਵੰਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਏਹ "ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ" ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪਤਰ ਛਾਪਕੇ ਅਜ ਤੀਕ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਵੀ ਦਰਗੁਜ਼ਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਇਸਦੀ ਉਕੀ ਹੀ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਨ ਕੀਤੀ। ਜਦ ਏਹਨਾਂ ਡਿਠਾ ਕਿ ਏਹ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਦੁਖਾਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਮਨ ਮੰਨੀਆਂ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀਆਂ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਛਾਪੇ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਏਹ ਪੰਥ ਵਿਚ ਦੁਫੇੜ ਪਾਣ ਲਈ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ।

ਪਿਛੇ ਜਹੇ ਏਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਸੇਵਕ ਆਦਿ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ "ਕੂਕਿਆਂ ਤੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ" ਖੋਹ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਏਹ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਅਤੇ ਓਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ। ਫਿਰ ਸਾਰਿਆਂ ਰੌਲਾ ਪਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਦੇਖੋ ਏਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਏਹ ਜੋ ਮਰਜੀ ਲਿਖੀ ਜਾਣ ਜੇ ਓਹੀ ਅਸੀਂ ਲਿਖ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਬੇ ਅਦਬੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਨਹੀਂ ਤੇ ਜੇਹੋ ਜਿਹਾ ਅਦਬ ਏਹ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਣ ਨਹੀ ਜਾਣਦਾ। ਸ੍ਰ: ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਬੂਟ ਲਹੁਣਾ ਵੀ ਬੇਅਦਬੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਏਹ ਅਦਬ ਅਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਕੀ ਭਾਵ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਜੇਸ੍ਰੀਮਾਨ ਭਾਈ ਵੀਰਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਏਹਨਾਂ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨ ਮੰਨੀਆਂ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀਆਂ ਕਰਕੇ ਨਾਂ ਛਾਪਦੀ,ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਜੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਦਾ ਉਤ੍ਰ ਨਾ ਲਿਖਦੇ,ਪਰ ਓਹਨਾਂ ਮਜਬੂਰ ਕਰਕੇ ਲਿਖਵਾ ਹੀ ਲਿਆ। ਜਿਸ ਲਈ ਮੈਂ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਓਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਓਹ ਆਪਣੇ ਉਦਮ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਓਹ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਪੂਰ-ਵਕ ਪੜ੍ਹਨ ਅਰ ਦੇਖਨ ਕਿ ਇਸਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਿਸ ਯੋਗਤਾ, ਕਿਸ ਸ਼ਾਇਸਤਗੀ, ਕਿਸ ਇਲਮੀ ਲਿਆ-ਕਤ ਨਾਲ ਏਹ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਏ। ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਲਿਮ ਨੂੰ ਅਜੇਹੀ ਵਿਦਵਤਾ ਭਰੀ ਖੋਜ ਪੂਰਤ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ੨ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਏਹ **ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼** ਸਵਾਮੀ ਦੀ ਮੇਹਰ ਦਾ ਹੀ ਸਦਕਾ ਹੈ, ਜਿਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਨਸਾਰ ਆਪ ਤੋਂ ਏਹ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹੈ।

ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਓਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ ਵੀ ਅਰਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਿਛੇ ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖ-ਵਾਯਾ ਏ ਉਸਦੀ ਜੁਮੇਵਾਰੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰ ਹੈ, ਅਗੋਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖਵਾਓਗੇ ਉਸਦੇ ਜੁਮੇਵਾਰ ਵੀ ਤੁਸੀ ਹੀ ਹੋਵੋਗੇ। ਨਹੀ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਅਰ ਉਸਦੇ ਸੇਵਕ ਦੀ ਮਰਜੀ ਕਿਸੇ ਬਹਿਸ ਮੁਬਹਸੇ ਵਿਚ ਪੈਣ ਦੀ ਹਰਗਿਜ ਕਦੇ ਨਹੀਂ।

ਲਲ ਵਡੇ (ਪਟਿਆਲਾ)
੨੦ ਕਤਕ ੧੯੯੫

ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ "ਚਕ੍ਰਵਰਤੀ"

ਸਿੱਖੀ ਆਦਰਸ਼
ਅਤੇ
ਉਸਦੇ ਦੋ ਰੁਕਨ

ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ 'ਸਿੱਖੀ ਆਦ-ਰਸ਼' ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਦੇ ਕਰਤਾ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਰੁਕਨਾਂ ਦੀ ਸਥਾ-ਪਨਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

"ਪਹਿਲਾ ਰੁਕਨ- ਪਹਿਲਾ ਰੁਕਨ ਰੱਬੀਅਤ ਦਾ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਜੋ ਪੂਰਨ ਸੁੱਧਤਾ ਵਿਚ ਦਸਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਪਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਗ੍ਯਿਆਨ ਨੂੰ ਆਪਨੇ ਅਪਨੇ ਸ਼ੁੱਧ ਹਿਰਦੇ ਤੋਂ ਨਿਹਾਇਤ ਸੁੱਚਤਾ ਤੇ ਸਫਾਈ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ।-ਯਥਾ-"ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰ ਜਾਣਹੁ ਗੁਰ ਸਿਖਹੁ ਹਰਿ ਕਰਤਾ ਆਪ ਮੁਹਹੁ ਕਢਾਏ" ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਗੁਰੱਤ੍ਰ ਗਜਾਨ ਸਰੂਪ ਸ਼ੁਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਦਾ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਗਿਆ। ਜਿਸਨੂੰ 'ਸਬਦ ਬ੍ਰਹਮ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ, ਗੁਰੂ ਕਿਹਾ ਜਾਏ, ਸਭ ਤ੍ਰਾਂ ਠੀਕ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫੁਰਮਾਯਾ 'ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ'। ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰੱਬ ਆਪ ਗੁਰੂ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਨੇ ਇਸ 'ਰੱਬੀ ਗਜਾਨ' ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਪਦ ਤੇ ਇਸਥਿਤ ਕੀਤਾ।

ਦੂਸਰਾ ਰੁਕਨ– ਗੁਰੂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਅਸੂਲ ਇਕ ਇਹ ਚਲਾ ਆਇਆ ਹੈ–"ਇਕ ਸਿੱਖ ਦੁਇ ਸਾਧ ਸੰਗ ਪੰਜੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ" (ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ) ਪੰਜ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਰੁਕਨ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਦੂਸਰਾ ਰੁਕਨ ਮੇਲਿਆ। ਪੰਜ ਕੌਣ ? ਖਾਲਸੇ। ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ 'ਜਾਗਤ ਜੋਤ ਜਪੈ ਨਿਸ ਬਾਸਰ ਵਿਚ ਦਸ ਦਿੱਤਾ। (ਗੁਃ ਪਃ ਨਿਰਣਜ ਪੰਨੇ ੧੪–੧੫)

ਵਿਚਾਰ ਪਹਿਲਾ ਰੁਕਨ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਗੋ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਤੁਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ–"ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰ ਜਾਣਹੁ ਗੁਰ ਸਿਖਹੁ ਹਰਿ ਕਰਤਾ ਆਪ ਮੁਹਹੁ ਕਢਾਏ।" ਏਸ ਤੁਕ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪਦਾਰਥ ਵਖੋ ਵਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨਃ–(੧) ਸਤਿਗੁਰ (੨) ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ, ਅਤੇ (੩) ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ॥ ਅਰਥ ਤੇ ਭਾਵ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ–ਹੇ ਗੁਰਸਿਖੋ ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਕੇ ਜਾਣੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਿਚੋਂ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਜੀ ਆਪ ਕਢਵਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਤੇ ਏਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹਨ–'ਹਉ ਆਪਹੁ ਬੋਲ ਨ ਜਾਣਦਾ ਮੈ ਕਹਿਆ ਸਭ ਹੁਕਮਾਉ ਜੀਉ।' ਸੋ ਸਿੱਧ ਹੈ, ਕਿ ਬਾਣੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ

ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ ਉਚਾਰਿਆ ਜਾਣਵਾਲਾ ਪਦਾਰਥ ਹੈ, ਤਾਂਤੇ ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਵਿਖੇ ਅੰਕਿਤ ਪੂਰਵੋਕਤ ਪ੍ਰਮਾਣ ਅਨੁ-ਸਾਰ ਹੀ ਇਹ ਸਿਧ ਹੈ, ਕਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਪਣੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤਕ ਪੁਚਾਕੇ ਜਗਤ ਦੇ ਜੀਆਂ ਦਾ ਕਲਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਏਸ ਗਲ ਨੂੰ ਏਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਨਾਲ ਸੁਖੈਨ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਾਇਸਰਾਏ ਉਸਦਾ ਕਾ-ਇਮ ਮੁਕਾਮ ਹੈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵਾਇਸਰਾਏ ਨੂੰ ਵਾਇਰਲੈਸ ਯਾ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਅਜੇਹਾ ਹੁਕਮ ਭੇਜਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਪ੍ਰਜਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਹ ਹੁਕਮ ਭਾਵੇਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਦ ਤਕ ਉਹ ਵਾਇਸਰਾਏ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਚਾਲੂ ਨਾਂ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਤਕ ਉਸ ਥੀਂ ਪ੍ਰਜਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਵੀ ਪੁਜਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸੋ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਜੋ ਸਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੈ, ਜਗਤ ਰੂਪੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ 'ਗੁਰੂ' ਰੂਪੀ ਵਾਇਸਰਾਇ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕਾਇਮ ਮੁਕਾਮ ਥਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਜਾ ਦੇ ਕਲਿਆਨ ਹਿਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਤੇ ਨਾਜ਼ਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ' ਅਪਣੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ ਜਗਤ ਤਕ ਪੁਚਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਤਰਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਦੇਹਧਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਦਰਗ਼ਾਹੀ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਗਤ ਦਾ ਕਲਿਆਨ ਕੀਤਾ।

ਦੂਜਾ ਰੁਕਨ—ਦੂਜੇ ਰੁਕਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ

ਅਤੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਿਧ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਅਰਥ ਚੇਸ਼ਟਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਵਿਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਪੰਗਤੀ 'ਇਕਸਿਖਦੁਇਸਾਧਸੰਗਪੰਜੀਂ ਪਰਮੇਸਰ' ਪੇਸ਼ਕੀਤੀਗਈਹੈ।

ਵਿਚਾਰ– ਪਾਠਕ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਜਿਸ ਤੁਕ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਅਰਥ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਅਰ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੱਖ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ। ਜੇ ਏਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਵਾਲਾ ਰੁਕਨ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਯੰਤ ਪੰਜਾਂ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀ ਗੁਰਿਆਈ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੇਵਾਸਿੰਘ ਜੀ ਕੇਹੜੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਰੁਕਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨ ਤੇ ਮਨਵਾ ਸਕਣਗੇ ? ਅਤੇ ਜੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੂਰਵੋਕਤ ਪੰਜਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਖਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਪੂਰਵੋਕਤ ਵਾਕ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਉਪ੍ਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਬਾਧਿਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਜੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਨੂੰ

ਮੰਨ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਬੜੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆ-ਰਿਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥ ਆਦਿਕ ਦੀਆਂ ਗੁਰਿਆਈਆਂ ਬੇਅਰਥ ਸਿੱਧ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਹੋਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋੜਨਾਂ ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਉਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਦੇ ਤੁੱਲ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੀ, ਜੇ ਉਹ ਸੱਚ ਮੁਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੈ, ਅਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇਹੀ ਬੇਜਾ ਮਦਾਖਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਦਬ ਨਾਲ ਪੁਛਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਰੁਕਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸੰਪੂਰਣ ਲਖਸ਼ਣੀਂ ਗੁਰੂ ਹਨ, ਤਾਂ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਮਿਲਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਪੰਜ ਕਿ ਇਕ ?

ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਪੰਜ ਕੌਣ ? ਆਪੇ ਜਵਾਬ ਦੇਂਦੇ ਹਨ– 'ਖਾਲਸੇ'–ਅਗੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ 'ਜਾਗਤ ਜੋਤ ਜਪੈ ਨਿਸ ਬਾਸਰ' ਵਿਚ ਦਸ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਆਪਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ 'ਜਾਗਤ ਜੋਤ ਜਪੈ ਨਿਸ ਬਾਸਰ' ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਅੱਧੀ ਪੰਕਤੀ ਹੈ–"ਏਕ ਬਿਨਾਂ ਮਨ ਨੈਕ ਨ ਆਨੈ।" ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਸ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਏਸ

ਸਵੈਯੇ ਵਿਚ ਉਪਮਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਇਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਰੰਚਕ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ ਚਿਤ ਵਿਚ ਨਾਂ ਲਿਆਵੇ। ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ, ਕਿ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਪੂਰਵੋਕਤ ਪ੍ਰਮਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਦੂਜੇ ਦੀ ਵੀ ਗੁੰਜੈਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ, ਪਰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਖੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅਤੇ ਪੰਥ, ਏਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤਾਂ ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਹੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਤਾਬਿਆ ਗੁਰੂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਜੀ ਨੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ 'ਤਾਬਿਆ ਗੁਰੂ' ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਆਪ ਨੂੰ ਮਲੂਮ ਹੋਵੇ, ਕਿ 'ਤਾਬਿਆ' ਪਦ ਅਧੀਨਤਾ ਦਾ ਵਾਚਕ ਹੈ, ਏਸ ਲਈ ਇਸ 'ਗੁਰੂ' ਪਦ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾਂ 'ਗੁਰੂ' ਪਦ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਗੌਰਵਤਾ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਜੋ 'ਤਾਬਿਆ' ਯਾ 'ਅਧੀਨ' ਹੈ ਉਹ 'ਸਿਖ' ਤਾਂ ਅਖਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ 'ਗੁਰੂ' ਨਹੀਂ। ਸੋ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਏਸ ਕਾਵ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ, ਬਲਕੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਸਿਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਖਿਆਲ ਰਹੇ ਕਿ 'ਤਾਬਿਆ ਗੁਰੂ' ਦੇ ਪਦ ਵੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀ ਆਏ। ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਚਣਹਾਰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇਆਪਜੀ ਦੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰਸਾਹਿਬ ਝਜ਼ਾਤੇ ਖੁਦ ਹਨ।

ਪ੍ਰਯੋਜਨ

'ਤਾਬਿਆ ਗੁਰੂ' ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਾਢ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਜੋ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਆਪਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਹੈ, ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਭਾਸਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਚੰਗੀ ਤ੍ਰਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਜਗ ਤਾਰਨ ਵਾਲੀ ਡਿਉਟੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਰਤਬ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਾਮ ਜਪਣਾਂ, ਤੇ ਜਪਾਣਾਂ, ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ ਵਿਚ ਵਿਚਰਕੇ ਅਪਣੇ ਜਨਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨਾਂ, ਸਮੇ ਦੀ ਗਰਦਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਮ ਦੀ ਠੀਕ ਠੀਕ ਬਿਵਸਥਾ ਕਰਨੀ। ਜਿਵੇਂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਜੁੱਧ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾਂ, ਸਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਮਾਲਾ ਫੜਾਕੇ ਸ਼ਾਂਤਰਸੀਏ ਬਣਾਦੇਣਾਂ, ਦਸਵੇ ਪਤਾਸ਼ਾਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਦੇ ਕੇ ਫੇਰ ਬੀਰ ਰਸ ਦੀ ਪਾਣ ਚਾੜ੍ਹਨੀ, ਖੰਡਾ ਖੜਕਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾਂ, ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰ-ਦਾਨ ਦੇਣੇ, ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਸਰਾਫ ਦੇਣੇ, ਮੰਦ ਮਤੀ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਤੇਲ ਵਿਚ ਪਾਕੇ ਫੂਕਣਾਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਪਤਨ ਵੇਖ ਉਸਨੂੰ ਢਹਿੰ-ਦੀਆਂ ਕਲ਼ਾਂ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਲਿਔਣਾਂ ਅਰ 'ਸਿੱਖੀ' ਦੇ ਬੁਝ ਰਹੇ ਦੀਪਕ ਨੂੰ ਨਾਮ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਕਰਨਾਂ ਆਦਿ, ਜਿਨੇ ਵੀ ਕਰਤਬ ਹਨ, ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਪਾ-ਲਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ

ਪੂਰਵੋਕਤ ਸਮੂਹ ਕਰਤਬਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਸਮਝਕੇ 'ਤਾਬਿਆ ਗੁਰੂ' ਦੀ ਘਾੜ੍ਹਤ ਘੜਨ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕੀਤੀ ਹੈ,ਪਰ'ਤਾਬਿਆ' ਕੀ ਤੇ 'ਗੁਰੂ' ਕੀ ?

ਤਾਂਤੇ ਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ 'ਤਾਬਿਆ ਗੁਰੂ' ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਗੁਰ-ਸਿੱਖੀ ਵਿਖੇ ਅਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਸੁਤੰਤ੍ਰਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਹੀ ਏਸ ਕਾਢ ਦਾ ਮੁਖ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਹੈ।

ਪੰਥ ਗੁਰੂ– ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਹਿਣਾਂ ਵੀ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਥ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਜਿਆ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਲਕੀਜਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸਦੇ ਮਾਲਿਕ ਹਨ। ਮਾਲਿਕ ਅਤੇ ਮਲਕੀਯਤ ਦੋ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਪਦਾਰਥ ਹਨ। ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਸੰਮਤ ੧੭੬੫ ਬਿ: ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਗਏ ਸਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਸੰਮਤ ੧੮੧੦ ਯਾਨੀ ੧੭੬੫ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ੪੫ ਸਾਲ ਬਾਦ ਤਕ ਵੀ ਸਾਡੀ ਏਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਪੰਥ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੰਥ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਵੇਖੋ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੱਚਿਤ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੰਨਾ ੫੪੯:–

'ਦੀਨਾ ਬੇਗ ਨੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਹਾ ਕੇ ਐ ਪੰਥ! ਬਚਨ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਨੂੰ ਰਾਜਾ ਹਰਿਚੰਦ ਦੇ ਸਮਾਨ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਤੇ ਸ਼ਰਣਾਗਤ ਪਾਲਕ ਦਾਧੀਚ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵੀ ਸਮਾਨ, ਰਾਜਾ ਬਿਕ੍ਰਮਾਜੀਤ ਜੈਸਾ

ਧੀਰਜਵਾਨ ਅਤੇ ਸਿਕੰਦਰ ਜੈਸਾ ਬੇਖੌਫ਼, ਭੋਜ ਜੈਸਾ ਧਰਮੀ, ਤੇ ਕਰਨ ਜੈਸਾ ਦਾਨੀ, ਦੇਗ ਤੇਗ ਦਾ ਮਰਦ, ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੀ ਗਰਦ ਉਡਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ—"ਏਕ ਬਾਤ ਜੇ ਔਰ ਹੁਤੀ ਤੁਮਰੇ ਘਰ ਮਾਹੀਂ। ਸਾਤ ਵਲਾਇਤ ਜੀਤ ਲੇਵਤੇ ਤੁਮ ਦਿਲ ਚਾਹੀ।" ਪੰਥ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, ਉਹ ਕੇਹੜੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜੇਹੜੀ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਹੈ ਨਹੀਂ ?

"ਦੀਨ ਬੇਗ ਫਿਰ ਕਹਯੋ ਫੂਟ ਇਕ ਤੁਮੈ ਮਝਾਰੇ। ਬਾਤ ਏਕ ਕੀ ਕਬੀ ਨਾਹਿ ਮਾਨਤ ਤੁਮ ਸਭਹੀ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਭ ਬਨਯੋ ਚਹਿਤ ਇਕ ਇਕ ਜਗ ਅਬਹੀ। ਅੱਗਾ ਤੁਮਰਾ ਸ਼ੇਰ ਕੇਰ ਗੀਦੜ ਕਾ ਪੀਛਾ। ਨਹਿ ਦੂਸਰ ਕੀ ਕਬੀ ਮਾਨਹੈ ਦੂਸਰ ਸੀਛਾ। ਅਗਿਓਂ ਜੀਤਤ ਮੁਲਖ ਨਾਹਿ ਪੀਛੇ ਸੰਭਾ-ਰਤ। ਰਾਜਨੀਤ ਕੀ ਬਾਤ ਘਾਤ ਨਹਿ ਜਰਾ ਬਿਚਾਰਤ। ਫਿਰਤ ਲੁਟੇਰੇ ਬਨੇ ਧਾੜਵੀ ਦਿਵਸ ਬਿਤੈਹੋ। ਨਹਿ ਰਜ-ਧਾਨੀ ਰਚਤ **ਏਕ ਨਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਬਵੈਹੋ**। ਨਿਜ ਨਿਜ ਹੁਕਮ ਚਲਾਇ ਕਰਤ ਆਪਸ ਮੈਂ ਭਾਰਥ। ਏਕ ਇਕਾ ਯਤ ਬਿਨਾਂ ਲਾਖ ਗੁਨ ਲਖੋ ਅਕਾਰਥ।" ਨਵਾਬ ਦੀਨਾ ਬੇਗ ਨੇ ਜਦੋਂ ਏਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਕਹੀਆਂ, ਤਾਂ—"ਸੁਨ ਕਰ ਤਬ ਪੁਨ ਪੰਥ ਕਹਯੋ ਯਹ ਠੀਕ ਹਮਾਰੇ। ਬਾਤ ਜਿਤਕ ਤੁਮ ਕਹੀ ਵਰਤ ਹੈ ਪੰਥ ਮਝਾਰੇ। ਤੁਮਕੋ ਨਹਿ ਕਿਛ ਖਬਰ **ਪੰਥ ਕਾ ਮਾਲਿਕ ਹੈ ਗੁਰ**। ਜੈਸ ਕਰਾਵਤ ਕਰਤ ਪੰਥ ਨਟ **ਪੁਤਰੀ ਜਿਉ ਫੁਰ**।" ਤਾਂਤੇ ਦੀਨਾ ਬੇਗ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਉਤੇ ਲਿਖੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਅਨੁ-

ਸਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਿ ਪੰਥ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਂ ਮਾਲਿਕ, ਅਤੇ ਆਪਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹਥ ਵਿਚ ਨਟਪੁਤਲੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸਮਝਦਾ ਸਾਂ, ਹੇਤ, ਤੇ ਹੋਰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੁਦ ਵੀ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਜੇਹਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। "ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ" ਵਿਚ ਅਜ ਤਕ ਕਈ ਅਜੇਹੇ ਲੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਰਦਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਅਪਣੇ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਗਵਾ ਬਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਕਲ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹਾਲਿਤ ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਕਟ ਸਬੂਤ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਬੱਚਾ ਬੱਚਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਸ ਤੋਂ ਖੁਦ ਦੁਖੀ ਹਨ, ਜੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਾਂਗੇ, ਤਾਂ ਤਮਾਮ ਪੰਥਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਭੁਲਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਸਾਨੂੰ "ਗੁਰੂ"ਹੀ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ 'ਅਭੁੱਲ ਗੁਰੂ ਕਰ-ਤਾਰ' ਦਾ ਗੁਰਵਾਕ ਵੀ ਖੰਡਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਏਥੇ ਅਸੀਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਲਮ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਇਕ ਅਜੇਹਾ ਲੇਖ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਗੋਚਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਥ (ਗੁਰੂ) ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਦਸ਼ ਨੂੰ ਬੜੀ ਭਿਆਨਕ ਅਤੇ ਡਰਾਉਣੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਸਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪਾਠਕ ਏਹ ਵੇਖਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣਗੇ, ਕਿ ਇੱਕ ਬੰਨੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ

ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਾਨਸ਼ੀਨ 'ਗੁਰੂ' ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਉਸ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਖਾਕਾ ਅਜੇਹਾ ਭਿਆਨਕ ਖਿਚਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਪੰਥ ਦੀ ਅਜੇਹੀ ਫੋਟੋ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਉਂਗਲਾਂ ਪਾਵਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਤਕਾਰ ਨਾਲ ਪੁਛਣ ਦੀ ਆਗਜਾ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਆਪਜੀ ਦੇ ਨਿਸਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਥ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਉਹ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਅਨਸਰ ਕਿਵੇਂ ਦਾਖਲ ਹੋਗਏ ਜੋ ਕਿ ਆਪਨੇ ਅਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਾਏ ਹਨ ? ਜੇ ਆਪ ਪੰਥ ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੋ, ਤਾਂ ਆਪਦਾ ਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਅਪਣੇ ਗੁਰੂ (ਪੰਥ) ਵਿਚ ਅਜੇਹੇ ਭਿਆਨਕ ਦੋਸਾਂ ਦਾ ਆਰੋਪ ਕਰੋ ?

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਹ ਲੇਖ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਗੋਚਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸਤੋਂ ਸਾਡੇ ਪੂਰਵੋਕਤ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈਃ- "**ਐ ਕੌਮ ਤੇਰੀ ਸੂਰਤ**" ਇਹ ਆਪਦੇ ਲੇਖਦਾ ਸਿਰਲੇਖ (ਹੈਡਿੰਗ) ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਭਾਈ ਸੇਵਾਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਹੇ ਗੁਰੂ ਤੇਰੀ ਸੂਰਤ' ਹੁਣ ਲੇਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਗੋਚਰ ਹੋਵੇ 'ਵਾਹ ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ! ਜਿਕਰ ਸਾਰੀ ਦੁਨਜਾਂ ਦੀ ਅਕਲ ਇਕੱਠੀ ਹੋਕੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੀ ਹੈ, ਇੱਕਰ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਨਿਫਾਕ ਕੱਠਾ ਹੋਕੇ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਵਸਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ, ਮੈਤ੍ਰੀ, ਹਿਤ, ਸਹਾਰਾ, ਨਿਬਾਹ, ਤੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਪਰ ਲਾਕੇ ਉਡ ਗਏ

ਹਨ, ਮੋਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਖੰਭਾਂ ਪੁਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਦ ਖੰਭ ਝੜ ਜਾਣ ਤਦ ਡਰਾਉਣਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕਰ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ, ਮੈਤ੍ਰੀ, ਹਿਤ, ਸਹਾਰੇ ਤੇ ਨਿਰਬਾਹ ਦੇ ਤੇਰੇ ਸੁੰਦਰ ਖੰਭ ਝੜ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਬੋਟ ਵਾਕੂੰ ਨਿਕੰਮੀ, ਅਰ ਡਰਾਉਣੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈਂ, ਤੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਿਲਾਵਲ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਮੋਹਨ ਸੁਰਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਤੇਰੇ ਲੂੰ ਲੂੰ ਵਿਚੋਂ ਮਾਰੂ ਧੁਨਾਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ ! ਜਿਕੁਰ ਪੋਹ ਦੇ ਪਾਲੇ ਦੇ ਮਾਰੇ ਹੋਏ ਪਤ ਝੜੇ ਬਿਰਛਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਕਰੀ ਪੌਣ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾਲ ਸਾਇ ਸਾਇ ਦੀ ਕੰਬਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਅਠਾਹਠ ਰਾਗ ਤੇ ਰਾਗਨੀਆਂ ਦੇ ਤ੍ਰਾਨੇ ਨਿਕਲਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮੋਹਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਬਰ-ਬਾਦੀ ਦੇ ਹਾਹੁਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। **ਤੇਰੇ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਬਗੀਚੇ ਸੁਕ ਗਏ, ਤੇਰੇ ਕੌਲ ਫੁਲਾਂ ਪਰ ਕਕਰ ਪੈ ਗਿਆ, ਤੇਰੀ ਚੰਬੇਲੀ ਨੂੰ ਤੂਲਾ ਖਾ ਗਿਆ,** ਤੇਰੇ ਗੁਲਦਸਤੇ ਸੁਗੰਧੀ ਰਹਿਤ ਹੋ ਗਏ, ਤੇਰੀਆਂ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਅਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ **ਅਰ ਹੁਣ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਨਾਲ ਕੁਸ਼ਟੀ ਹਿਰਦਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਗੰਧ ਫੈਲ਼ ਰਹੀ ਹੈ,** ਤੇਰੀ ਧਾਰਮਕ ਵਡਿਆਈ ਕਿਧਰ ਗਈ ? ਤੇਰੇ ਰੰਗੀਲੇ ਸੰਤ ਸਜੀਲੇ ਭਗਤ, ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਮ ਦੇ ਰਸੀਏ, ਤੇਰੇ ਕੁਪੁਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਲੁਕ ਗਏ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਤੇਰੇ ਨਿਫਾਕ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਨੱਕ

ਵੱਟਕੇ ਅੰਨਮਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਡੇਰੇ ਲਾਏ। ਤੇਰੇ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਸੁਖ ਨਾਲ ਮੋਹ ਕੀਤਾ। ਐ ਕੌਮ! ਤੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਰਾਹ ਤਕਾਈ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਜਿੰਦ ਲੁਕਾਈ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆ ਨੂੰ ਮੌਤ ਨੇ ਵਿਛੋੜਿਆ, ਬੁੱਧੀਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਨੇ ਅੱਧ ਵਿਚੋਂ ਤੋੜਿਆ। **ਤੇਰੇ ਬਾਗਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੋਇਲ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੀ, ਮੋਰ ਪੈਲਾਂ ਨਹੀਂ ਪੌਂਦੇ, ਬੁਲਬੁਲ ਨਹੀਂ ਗਾਉਂਦੀ, ਕਾਂਵਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ, ਉਲੂਆਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ, ਬਾਜਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਤੇਰੇ ਬਾਗਾਂ ਵਿਚ ਗੱਜ ਰਹੇ ਹਨ!** ਤੇਰੇ ਨਗਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਤਿਬ੍ਰਤਾ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਮੱਧਮ ਪੈ ਗਈ। ਸਤੀਬ੍ਰਤਾਂ ਦਾ ਸਬਦ ਠੰਢਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਦਾਤਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰ ਧੀਮੀ ਪੈ ਗਈ, ਤੇਰੀਆਂ ਸੈਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਤੇਰੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਗਜਦੀ ਔਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਿਫਾਕ ਦੀ ਕਲੇਜਾ ਚੀਰਵੀਂ ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੋਈ। **ਤੇਰੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਪੁਰੋਂ ਸਾਏਦਾਰ ਬਿਰਛ ਪੱਟੇ ਗਏ, ਛਬੀਲਾਂ ਉਜਾੜ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਸਰਾਵਾਂਵਿਚ ਪਾੜਿਆਂ ਨੇ ਘੁਰੇ ਪਾ ਲਏ, ਅਰ ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਖੱਖਰਾਂ ਲਗਗਈਆਂ, ਦਰਵਾਜਿਆ ਵਿਚ ਸੱਪ ਤੇ ਬਿਛੂ ਲੁਕ ਬੈਠੇ** ਤੇਰੀਆਂ ਖੇਤੀਆਂ ਪਰ ਹੁਣ ਤ੍ਰੇਲ ਨਹੀਂ

ਪੈਂਦੀ, ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਵਸਦੇ, ਦਰਜਾ ਨੀਵੇਂ ਹੋ ਗਏ, ਨੈਹਰਾਂ ਹੇਠ ਉਤ੍ਰ ਗਈਆਂ। **ਐ ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ! ਤੇਰੀ ਸੂਰਤ ਕੈਸੀ ਡਰਾਉਣੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।** ਜੇ ਇਕ "ਮੈਤ੍ਰੀ" ਯਾ "ਇਤਫਾਕ" ਕੌਮ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤਦ ਇਹ ਸਾਰੀ ਸੂਰਤ ਪਲਟਕੇ, ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਭਾਈ ਚਾਰਕ ਬਗੀਚੇ ਸੁੱਕੇ ਹੋਏ ਹਰੇ ਹੋ ਜਾਣ 'ਸੂਕੇ ਕਾਸਟ ਹਰਿਆ'।

ਏਹ ਲੇਖ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ ਨਵੰਬਰ ੨੧ ਸੰ: ੧੯੩੫ ਈ: ਦੇ ਪੰਨਾਂ ੩ ਕਾਲਮ ੧ ਤੇ ੨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਏਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ 'ਪੰਥਗੁਰੂ' ਤੇ ਜੇਹੜੀ ਫੂਲ ਬਰਖਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਕੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਗਜ਼ਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਅਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਏਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਦੂਸ਼ਣਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਦੱਸਕੇ ਵੀ, ਉਸਦੇ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਦਾ ਰਹੇ? ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਏਸ ਲੇਖ ਤੋਂ ਏਹੀ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ ਸਮਝ ਵਾਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਠੀਕ ਮੰਨੇਗਾ, ਕਿ ਦਰ ਅਸਲ ਆਪ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਪਰ ਹਾਂ, ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਾਸਤੇ ਉਤੋਂ ਉਤੋਂ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਆਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਉਹ ਏਸ ਦੁਰੁਖੀ ਨੂੰ ਛਡਕੇ, ਜੇ ਅਸਲੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾਂ ਕਰਨ ਤਾਂ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਇਸਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ?

ਕਲਗੀ ਵਾਲੇ ! ਫੇਰ ਆ !

ਸਾਡੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਾਲੇ ਭਾਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਮੁਖ ਮੁਖੀ ਮੁਖੀ ਲੀਡਰ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਤਸਲੀਸੀ*ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਰਖਕੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅੱਗੇ ਅਰਜੋਈਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਹੇ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ! ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਆ। ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਏਸ ਬਿਗੜੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ। ਉਹਤਰਲੇ ਤੇਹਾੜੇ ਕਢਦੇ ਹਨ,ਕਿਹੇ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਭਉਰੇ ਬਣਾਕੇ ਤੇ ਅਪਨਾ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਪਤਾ ਦਿਤਿਆਂ, ਦੇ ਕਿਥੇ ਚਲੇ ਗਏ ਹੋ ? ਤੁਸੀਂ ਅਣੀ-ਆਲੇ ਤੀਰ ਮਾਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਬੀਮਾਰ ਕਰ ਗਏ ਹੋ, ਫੇਰ ਅਰਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ:-(੨) ਜੇਹੜਾ ਪਿਆਰ ਕਲਗੀ-ਧਰ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕਰ ਗਏ ਹੋ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਧਰੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਔਂਦਾ। ਵੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:-(੩) ਹੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ। ਤੁਸੀਂ ਇਕਰਾਰ ਕਰ ਗਏ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਫੇਰ ਆਵਾਂਗੇ, ਤਾਂ ਤੇ ਅਜ ਆਵੋ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਵੋ (੪) ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਅਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਸਪਰ-ਸ਼ਨ ਅਤੇ ਚੁੰਬਨ ਬਖਸ਼ੋ। ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜੋਈਆਂ ਸਿੰਘਸਭਾ ਦੇ ਮੁਖ ਨੇਤਾ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ ਹਿਰਦੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ਼ ਹਨ। ਜੋ ਕਿ ਆਪਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਪੁਸਤਕ "ਕੰਬਦੀ ਕਲਾਈ' ਵਿਚੋਂ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਏਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚੋ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੇ

---

* ਗਰੂ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ, ਅਤੇ ਪੰਥ ਏਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਵਾਂ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣਾਂ ਖਾਲਸਈ ਤਸਲੀਸ ਹੈ ॥

ਮੁੱਖ ਨੇਤਾ ਜੀ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਕਿ (੧) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਗੈਰ ਪਤਾ ਦਿਤੇ ਕਿਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ (੨) ਆਪ ਫੇਰ ਦੋਬਾਰਾ ਔਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕਰਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਸੋ ਨੰਬਰ (੧) ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਏਸ ਦਾਵੇ ਦੀ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰ: ੧੭੬੫ ਬਿ: ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਨਹੀਂ ਸਮਾਏ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਨੰਬਰ (੨) ਵਿਚੋਂ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅੰਕਿਤ ਏਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੁਛਣ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਬੇਰ ਗਿਆਰੁਵੀ ਹਮ ਚਲ ਆਵਹਿ" ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਜੋ ਸੰਮਤ ੧੭੬੫ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਅਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮਾਤਲੋਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਆਪਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਪੁਛਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਆਪਦੇ ਮੁਖ ਨੇਤਾ ਦੀਆਂ ਦਰਸ਼ਨ ਜੋਦੜੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਔਣ ਦੀਆਂ ਦਾਵਤਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹਸਤੀ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਏਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪ ਦੀਆਂ ਦਰਸ਼ਨ ਜੋਦੜੀਆਂ ਅਤੇ ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਪ੍ਰਤਿ ਫੇਰ ਔਣ ਦੀਆਂ ਦਾਵਤਾਂ ਨੂੰ ਵਹਿਮੀ ਅਤੇ ਖਿਆਲੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਏਨ੍ਹਾਂ (ਦਰਸ਼ਨ

ਜੋਦੜੀਆ ਤੇ ਸੱਦਿਆਂ) ਦੀ ਤਹਿ ਹੇਠ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਨ ਕੋਈ ਰਾਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀ ਆਪ ਕਿਉਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋ ਸੰਕੋਚ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ, ਅਤੇ ਪੰਥ, ਏਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵੇਖਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਅਤੇ ਅਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਬਾਰਾ ਔਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਜੀ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਲਗਨ, ਤੜਪ, ਅਤੇ ਵਿਆਕੁਲਤਾ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤ੍ਰਾਂ ਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੋ ਅਨੰਦ ਦੇਹ ਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਪਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਤਿਓਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਏਹ ਗੱਲ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਦੂਸਰੀ ਯਾ ਤੀਸਰੀ ਪਾਤਸ਼ਾ-ਹੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਯਾਦ ਨਹੀ ਕੀਤਾ, ਆਪਜੀ ਕੇਵਲ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਏਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਣ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਨਹੀਂ ਸਮਾਏ ਸਨ।

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗੀਤ

(੧)ਗੀਤ ਨੰਬਰ ੭ ਪੰਨਾਂ ੧੪ ਸਿਰ ਲੇਖ'ਦੇਹੁਦਾਰੂ ਦੀਦਾਰ।'

ਟੇਕ- ਕਰ ਕਲਗੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਿ ਅਣੀਆਂ ਮਾਰ ਗਏ ਹੋ।
ਦਿਓ ਦਾਰੂ ਦੀਦਾਰ ਕਿ ਕਰ ਬੀਮਾਰ ਗਏ ਹੋ (੧)
ਕਲਗੀ ਵਾਲੇ, ਮੀਤ ਨਿਰਾਲੇ, ਮੋਹਿਤ ਕਰ ਮਦ ਹੋਸ਼, ਬਿਰਹੋਂ ਕਰ ਵਾਰ ਗਏ ਹੋ, ਕਿ ਅਣੀਆਂ ਮਾਰ ਗਏ ਹੋ ਕਿ ਕਰ ਬੀਮਾਰ ਗਏ ਹੋ (੨)
ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਕੇ ਤੇ ਅਪਨਾਕੇ, ਭੌਰਾ ਚਰਨ ਬਨਾਇ **ਬਿਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰ ਗਏ ਹੋ** (੩)
ਫੁਲ ਫੁਲ ਭਾਲਾਂ ਕਰ ਸੰਭਾਲਾਂ **ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਉਹ ਪਿਆਰ ਜ਼ੁ ਖੁਦ ਕਰ ਪਿਆਰ ਗਏ ਹੋ** (੪)
ਮੈਂ ਮਨਤਾਰੂ ਤਰਨ ਨ ਜਾਣਾਂ ਆ ਪ੍ਰੀਤਮ ਉਰਵਾਰ ਚਲੇ ਕਿਉਂ ਪਾਰ ਗਏ ਹੋ (੫)
ਮੈਂ ਸੰਸਾਰੀ ਤੂੰ ਅਰਸ਼ਾਂ ਦਾ, ਪੰਖੀ ਹਾਂ ਪਰ ਹੀਨ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਮਾਰ ਗਏ ਹੋ (੬)
ਮੈਂ ਪਿੰਗਲ ਤੂੰ ਪਰਬਤ ਵਾਸੀ, 'ਆ' ਯਾ ਲੈ ਚਲ ਨਾਲ ਕਿ ਬਨ ਦੁਖ-ਯਾਰ ਗਏ ਹੋ (੭)
ਨਾਂ ਸੁੰਦਰ ਨਾਂ ਗੁਣ ਮੈਂ ਪੱਲੇ, ਕਿਰਪਾ ਹੀ ਕਰ ਤਾਰ ਤੁਸੀਂ ਕਰਤਾਰ ਭਏ ਹੋ (੮)
ਮੈਂ ਦੁਖੀਆ ਦਾ ਦਾਰੂ ਦਰਸਨ **ਅੱਜ ਦੇਓ ਦੀਦਾਰ ਕਿ ਕਰ ਇਕਰਾਰ ਗਏ ਹੋ** (੯)
ਆ ਮਿਲ ਆ ਮਿਲ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ, ਅਜ ਮਿਲੋ ਕਰ ਪਿਆਰ ਕਿ ਲਾ ਲਿਵਤਾਰ ਗਏ ਹੋ (੧੦)

*ਏਸ ਗੀਤ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਾਂ ਗੀਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਗੀਤ ਦੇ ਮੋਟੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਵਖਾਈਆਂ ਹਨ:–(੧) 'ਬਿਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰ ਗਏ ਹੋ'–ਅਰਥਾਤ ਹੇ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਆਪ ਬਿਨਾਂ ਪਤਾ ਦਿਤਿਆਂ ਦੇ ਕਿਤੇ ਤੁਰ ਗਏ ਹੋ, (੨)–'ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਉਹ ਪਿਆਰ ਜੁ ਖ਼ੁਦ ਕਰ ਪਿਆਰ ਗਏ ਹੋ'– ਅਰਥਾਤ ਹੇ ਦਸਮੇਸ ਪਿਤਾ ! ਉਹ ਪਿਆਰ ਜੋ ਅਪਣੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਸਰੂਪ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣੇ ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਕਰ ਗਏ ਹੋ ਮੈਨੂੰ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਲਭਦਾ।
(੩)– 'ਅੱਜ ਦਿਓ ਦੀਦਾਰ ਕਿ ਕਰ ਇਕਰਾਰ ਗਏ ਹੋ, ਅਰਥਾਤ ਆਪ ਜੋ ਇਕਰਾਰ ਕਰ ਗਏ ਸੀ ਕਿ ਫੇਰ ਆਵਾਂਗੇ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਦਰਸਨ ਦੇਵੋ॥

ਇਸਤੋਂ ਅਗੇ ਗੀਤ ੧੬ ਪੰਨਾਂ ੩੨, ਗੀਤ ੩੪ ਪੰਨਾਂ ੬੯ ਅਤੇ ਗੀਤ ੭੨ ਪੰਨਾਂ ੧੫੦ ਵਿੱਚ ਭੀ ਅਜੇਹੀਆਂ ਹੀ ਸਿੱਕਾਂ ਤੇ ਸੱਧਰਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਕਿ ਕਲਗੀਵਾਲੇ ਫੇਰ ਆ– ਫੇਰ ਆ– ਸੋ ਏਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਕਾਂ ਸੱਧਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਆਕੁਲਤਾ ਭਰੇ ਹਾੜੇ ਅਰ ਤਰਲਿਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੂੰ ਸੱਦਣ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੈ, ਕਿ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਮਿਲਵੇਂ ਗੁਰੱਤ੍ਵ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਕੇਵਲ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ

---

*ਕੰਬਦੀ ਕਲਾਈ ਦੀ ਉਹ ਸੈਂਚੀ ਜਿਸਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਅਸਾਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਜੁਲਾਈ ੧੯੩੩ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ 'ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ' ਦੇ ਅਪਣੇ ਦਫਤ੍ਰ ਵਿਚੋਂ ਮੁੱਲ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਨਵੀ ਅਤੇ ਅਦ੍ਵਿਤੀ ਦਰ-ਸ਼ਨ ਦੇ ਪਿਆਸੇ ਹਨ।

ਗੁਰ ਦੀ ਖਿਆ

ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਜ ਪੰਨਾਂ ੧੯ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ-"ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਵਿਚ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਗੁਰ ਦੀਖਯਾ ਮਿਲ ਗਈ, ਉਹ ਦੀ ਖਯਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ ਪਿਛੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਿਗੁਰਾ ਕਹਿਣਾਂ ਅਸੂਲਨ ਗਲਿਤ ਹੈ"।

ਵਿਚਾਰ- "ਗੁਰ ਦੀਖਯਾ" ਯਾ "ਨਾਮ ਦੀਖਯਾ" ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦਾ ਅਸੂਲ ਗੁਰ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਗੁਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇਣ ਦੇ, ਇਹ ਗੱਲ ਲਿਖਕੇ ਅਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਆਪ ਹੀ ਖੰਡਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਨਾਮ ਦੀਖਯਾ (ਭਜਨ ਪੁੱਛਣ) ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਗੁਰ ਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਦਾਤੇ ਸਤਿ-ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਹਨ।-"ਗੁਰ ਪੂਰੈ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ਹਰਿ ਨਿਹਚਉ ਹਰਿ ਧਨੁ ਪਲੈ ਜੀਉ" (ਮਾਝ ਮਃ ੪) (ਅ)-"ਮੈ ਅਉਖਦ ਮੰਤ੍ਰੁ ਦੀਜੈ ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਮੈ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਉਧਰੀਐ ਜੀਉ"॥ (ਮਾਝ ਮਃ ੪)

ਕੰਨ ਵਿਚ ਮੰਤ੍ਰ

ਗੁਃ ਪਃ ਨਿਰਣਜ ਦੇ ਪੰਨਾਂ ੧੯ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੈਰੇ

ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ "ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਜਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ-ਉਣ ਵੇਲੇ ਦੀਖਯਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਰਹਿਤ ਦਾ ਦਾਨ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਉਹ ਕੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੁਣੀਦਾ ਹੈ" ॥

ਵਿਚਾਰ ਏਥੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਏਹ ਭਾਵ ਹੈ, ਕਿ 'ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ' ਯਾ 'ਨਾਮ' ਜੋ ਕਿ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੰਨਾਂ ਵਿਖੇ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਸੁਨਾਣ ਦੀ ਮ੍ਰਜਾਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਗੁਰ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੁਰ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਵਿਚ 'ਦਿਓ' ਅਤੇ ਕਾਨ' ਏਹ ਦੋਵੇ ਪਦ ਬੜੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਏਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ **'ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ' ਕੰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਦਿੱਤਾ** ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਏਹ ਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਉਚੇ ਸੁਰ ਨਾਲ ਸੁਣਾਇਆ, ਤਾਂ 'ਦਿਓ' ਅਤੇ 'ਕਾਨ' ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪਦਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਜਰੂਰਤ ਨ ਪੈਂਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਸੁਣਾਇਆ' ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਹੀ ਮਤਲਬ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਕੰਨ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਸੁਨਾਣ ਦਾ ਭਾਵ 'ਮੰਤ੍ਰ ਦੀਓ ਗੁਰ ਕਾਨ' ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਤਾਤੇ 'ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ' ਯਾ 'ਨਾਮ' ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਸੁਨਾਣ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਮ੍ਰਜਾਦਾ ਹੀ ਗੁਰ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਨੁ-ਕੂਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਏਹੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਅਜ ਕਤ ਵਰਤਮਾਨ ਹੈ ॥ "ਮੰਤ੍ਰ" ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੀ 'ਗੁਪਤ ਭਾਸ਼ਣ' ਹੈ ॥ 'ਮੰਤ੍ਰ' ਸਬਦ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪਦ ਹੈ ਜੋ ਕਿ "ਮਤ੍ਰੀ"

ਧਾਤੂ (ਮਸਦਰ) ਤੋਂ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂਤੇ ਜਿਸ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੀ ਗੁਪਤ ਕਹਿਣਾਂ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਪਤ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਣਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਏਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ,ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਦਾਸੀ ਨਿਰਮਲੇ ਆਦਿ ਹੋਰ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤਕ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ

ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਪੰਨਾਂ ੨੦ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੇ ਨਮਿਤ ਇੱਕ ਐਸੀ ਥੀਊਰੀ ਘੜੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਇਕ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮਸ਼ਕੂਲਾ ਸਮਝੀ ਜਾਏਗੀ। ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-"ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਨੰਤ ਗੁਣ ਹਨ, ਇੱਕ ਗੁਣ ਸਿੱਖਯਾ ਦਾਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੀ ਮੂਲ ਹਨ ਸਾਰੀ ਸ਼ੁਭ ਸਿੱਖਯਾ ` ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਪਾਰ ਉਤਾਰੇ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਦੇ। ਇਹ ਗੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਕਹਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ "ਗੁਰੂ" ਤੇ ਗੁਰੂਨਾਂ ਗੁਰੂ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਉਹ ਸਿੱਖਯਾ ਦਾਤਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਨ ਹਾਰ ਸੱਤਯਾ "ਗੁਰੂ" ਹੈ। ਉਹ 'ਗੁਰੂ ਸ਼ਕਤੀ' ਜਗਤ ਦੇ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ "ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ" ਕਹਿਲਾਈ! ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਵਿਚ ਉਹ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਜਿਉਂਕਾ ਤਿਉਂ ਹੈ, ਹਾਂ ਉਹ ਗਿਆਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਆਪ ਅਵਤਾਰ ਸ੍ਰੇਮਣਿ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸਤੋ ਅੰਸ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ, (ਜਿਸਤੋਂ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕੀਂ ਯਾ ਸੰਤ ਯਾ ਹੋਰ ਉਚੇ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ..........)ਅਗੇ ਪੰਨਾਂ ੨੧ ਵਿਚ:- "ਜੋ ਗਿਆਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਗੁਣ ਹੈ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "ਗੁਰੂ" ਲਫ਼ਜ਼ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਲਾਹੀ ਗਿਆਨ

ਸ਼ੁਧ ਸਤੋ ਅੰਸ ਤੋਂ ਬਣੇ ਪਰਮ ਨਿਰਮਲ ਹਿਰਦੇ ਵਾਲੇ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ ਤੇ ਕਾਰਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਕਹਿਲਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੈਸਾ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ:–"ਮੇਰਾ ਨਾਉਂ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸਰੁ, ਅਰ ਤੇਰਾ ਨਾਉਂ 'ਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸਰ"। ਇਸਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕਦੇਵ ਜੀ ਗੁਰੂ ਕਹਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਰਥਾਤ 'ਦੈਵੀ ਗੁਰੂ' ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਿਆਨ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਗਿਆਨ ਸਬਦ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੂਪ ਧਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਰੱਬ ਸਬਾਨੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਰੱਬ ਜੀ "ਗੁਰੂ" ਅਤੇ 'ਗੁਰੂਨਾਂ ਗੁਰੂ' ਹਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਇਹ ਸਰੂਪ ਧਾਰਕੇ ਇਸ ਵਿਦਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ 'ਗੁਰੂ' ਹੋਇਆ। ਤਾਂਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ 'ਸਬਦ ਬ੍ਰਹਮ' ਹਨ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸਬਾਨੀ ਹਨ ਤੇ'ਗੁਰੂ' ਹਨ"।

ਵਿਚਾਰ– ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਜੇਹੀ ਥੀਊਰੀ ਘੜੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸਦੀ ਬਿਸਮਿੱਲਾ ਹੀ ਗਲਿਤ ਹੈ, ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਅਨੰਤ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਗੁਣ ਦਾ ਹੀ ਵਿਕਾਸ਼ ਸਨ, ਪੰਤੂ ਆਪ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਆਪ ਸਾਫ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਆਪ ਆਏ

ਸਨ 'ਯਥਾ' "ਆਪ ਨਾਰਾਇਣ ਕਲਾ ਧਾਰ ਜਗ ਮਹਿ ਪਰਵਰਿਅਉ।" ਇਸਤੋਂ ਅੱਗੇ ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਕਿ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਿਚ ਉਹ ਗਿਆਨ ਨਿਵਾਸ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ' ਇਹ ਲਿਖਕੇ ਆਪਨੇ ਅਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਕਥਨ ਦਾ ਆਪ ਹੀ ਖੰਡਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੋਂ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗਿਆਨ ਗੁਣ ਦਾ ਵਿਕਾਸ਼ ਸਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਏਹ ਹੈ, ਕਿ ਆਪ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਕਿੰਤੂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਅਧਿਕਰਣ ਸਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਗੇ ਚਲਕੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਿਆਨ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੂਪਧਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਆਪਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਥਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਏਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਗੁਣ ਦਾ ਰੂਪ ਸਨ, ਉਹ ਲਿਖਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਏ, ਅਤੇ ਆਪ ਜੀਦੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਸਰੂਪ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੋ ਗਿਆ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਆਪਜੀ ਦੀ ਦਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਮਨੌਤ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਦੇਹਧਾਰੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਂ ਜਾਨ-ਸ਼ੀਨ ਮੁਕੱਰਰ ਕਰਕੇ ਇਕ ਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਕਿ ਆਪ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸੱਤਜਾ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਨਹੀ ਮੰਨਦੇ ਬਲਕੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਮਹਾਪੁਰਖ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਏਸ ਕਰਕੇ ਆਪਨੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਗੱਦੀ ਦਾ

ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਜੇ ਦੁਰਜਨ ਤੋਸ਼ ਨਿਆਇ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਲਿਖਤ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਕੇ ਸਬਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੂਪ ਧਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਤਾਂ ਏਹ ਗੱਲ ਅਨਇਤਿਹਾਸਕ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਿਰਾ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਹੀ ਮੰਨੀ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜੇ ਮੰਨੀ ਵੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਏਹ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ 'ਗੁਰੂ ਸ਼ਕਤੀ' ਯਾ 'ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ' ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਬਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੂਪਧਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਦੇਹਧਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾਂ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਗੁਰੂ ਕਿਉਂ ਬਨਾਇਆ ? ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਾਰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਭਾਈ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਕ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ? ਕੀ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਪਣੀ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਕ ਦਾ ਦੇਹਧਾਰੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਤਿਆਗਕੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਹੀ ਦੇਹਧਾਰੀ ਜਾਮੇ ਨੂੰ ਮੰਨਕੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ?

ਅਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਔਣਾਂ ਬੰਦ

ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਪੰਨਾਂ ੨੨ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ "ਦਸਮੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜਦੋਂ ਅਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਅਵ-ਤਾਰ ਦਾ ਔਣਾਂ ਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਡਿਠਾ ਤਦੋਂ ਅਕਾਲ ਆਗਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਦੀ ਦਿੱਤੀ।"

ਵਿਚਾਰ— ਏਨ੍ਹਾਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਜੀ ਨੇ ਅਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ ਦੇ ਆਗਮਨ ਦੀ ਬੰਦਸ਼ ਬਾਬਤ, ਕੋਈ ਯੁਕਤੀ, ਪ੍ਰਮਾਣ ਯਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਏਸ ਬੰਦਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਨਮਿੱਤ ਯਾ ਕਾਰਣ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਯੁਕਤੀ ਅਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਰਹਿਤ ਮਸਲੇ ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਦੁਰਜਨ ਤੋਸ਼ ਨਿਆਇ ਨਾਲ ਇਸ ਤੇ ਕੁਛਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਣਾਂ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪੰਨਾਂ ੨੦ ਤੇ ਇਹ ਮੰਨ ਚੁਕੇ ਹਨ ਕਿ "ਗੁਰੂ ਸ਼ਕਤੀ" ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆ ਗਈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪੁਛਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁ-ਸਾਰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਕ ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਆਇਆ ਉਹ ਅਰਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਰੂਪ ਸੀ, ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਜੇ ਕਿਹਾ ਜਾਏ ਕਿ ਉਹ ਅਰਸ਼ੀ ਸਨ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ, ਗੁਰੂ ਅਮਰ-ਦਾਸ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਆਦਿ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਅਪਣੇ ਪੂਰਵਜ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਭੁਲੇਖੇ ਕਿਉਂ ਸਨ—ਉਦਾਹਰਨ ਅਰਥ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਦਾ ਦੇਵੀ ਪੂਜਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਗੰਗਾ ਯਾਤ੍ਰਾ ਆਦਿ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਤਿਹਾਸ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਕਿਹਾ ਜਾਏ ਕਿ ਉਹ ਬਰਾਹਿਰਾਸਤ ਅਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਨ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਲਾਜਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਏਗੀ, ਕਿ

'ਗੁਰੂ' ਬਰਾਹਿ ਰਾਸਤ (Direct) ਅਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਜ਼ਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਜੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਨ ਇਹ ਦਰੁਸਤ ਹੈ, ਕਿ ਅਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ 'ਸਿਖਯਾ ਦਾਤਾ ਗੁਰੂ ਸ਼ਕਤੀ' ਗਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਖੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਵਿਦਮਾਨ ਸੀ, ਭਾਵ ਉਹ ਅਰਸ਼ ਤੋਂ ਆਕੇ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੱਸਣ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੇਹੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਆਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਾਜ਼ਲ ਹੋਣਾਂ ਬੰਦ ਵੇਖਿਆ ?

ਗੁਰ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਹਨ:-

(੧) 'ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ'।

(੨) 'ਸਤਿਗੁਰ ਬਚਨ ਬਚਨ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ'।

(੩) 'ਸਬਦੁ ਗੁਰ ਪੀਰਾ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰਾ ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਜਗੁ ਬਉਰਾਨੰ'। (ਸੋਰਠ ਮਹਲਾ:੧

(੪) "ਤੇਰਾ ਕਵਣੁ ਗੁਰੂ ਜਿਸਕਾ ਤੂ ਚੇਲਾ ॥ ੪੩ ॥ ਸਬਦੁ ਗੁਰੂ ਸੁਰਤਿ ਧੁਨਿ ਚੇਲਾ ॥ ੪੪ ॥"
(ਸਿਧ ਗੋਸਟ ਰਾਮਕਲੀ ਮ:੧)

(੫) "ਪੋਥੀ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਥਾਨੁ" [ਸਾਰਗ ਮ:੫

(੬)"ਮੈ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਤੀ ਪਿਰਹੜੀ ਕਿਉ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਜੀਵਾ ਮਾਉ। ਮੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਧਾਰ ਹੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਾਗ ਰਹਾਉ"॥ (ਗੂਜਰੀ ਮ:੪)

(੭) "ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ"

(ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਮ:੩

(੮) "ਇਹ ਬਾਣੀ ਜੋ ਜੀਅਹੁ ਜਾਣੈ ਤਿਸੁ ਅੰਤਰਿ ਰਵੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ॥"

(ਬਿਲਵਾਲ ਮ:੩:

[ਗੁ: ਪ: ਨਿਰਣਜ ਪੰਨਾਂ ੨੨-੨੩]

ਵਿਚਾਰ— ਪੂਰਵੋਕਤ ਜਿੰਨੇਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਅਰਥ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤ-ਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਣ ਦੇਵ ਤਕ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰ-ਜਣ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ) ਲਗ ਭਗ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਬੰਨ੍ਹਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਦਾ ਹੀ ਨਿਸ਼-ਚਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਏਸ ਲਈ ਏਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਅਰਥ ਵਰਤਣਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਪੁਰਸਾਂ ਨੂੰ ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀ ਸੋਭਦਾ। ਭਲਾ ਜੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਏ ਤਦ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲੇਖਕ ਦਾ ਆਸ਼ਾਂ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉ ਕਿ ਏਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਿਚੋਂ ਖਿਚਾ ਖਿਚੀ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਏਹੀ ਸਿੱਧ ਕਰਨਗੇ ਕਿ 'ਸਬਦ' ਯਾ 'ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਤਾਂ 'ਸਬਦ ਗੁਰੂ' ਯਾ 'ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਈ ਵੀ ਦਸਾਂ ਪਾਤ-ਸ਼ਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀ ਗਤ ਯਾ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਰਾਹ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤੇ ਜੇ 'ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ' ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਮੰਨਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਹੱਕ ਹਾਸਿਲ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਦਸ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨ ਸਕਣ, ਤਾਂ ਅਸੂਲ ਆਗਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਯਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਨਾਲ 'ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ' ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਖੰਡਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦਸਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਵੀ, ਅਤੇ ਜੇ ਦਸ ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀ ਗਤ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਨਾਲ 'ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਮ-ਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਪੁਜਦੀ ਤਾਂ ਦਸਾਂ ਤੋਂ ਅਗੇ ਮੰਨ ਲੈਣ ਨਾਲ ਵੀ ਏਹ ਸਿਧਾਂਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੈ, ਕਿ ਪੂਰਵੋਕਤ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਾਂ ਤਾਂ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਗੁਰੱਤ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿੱਧ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾਂ ਹੀ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਜੈਸਾ ਕਿ—"ਆਵਹੁ ਸਿਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰਿਹੋ ਗਾਵਹੁ ਸਚੀ ਬਾਣੀ। ਬਾਣੀ ਤ ਗਾਵਹੁ ਗੁਰੂ ਕੇਰੀ **ਬਾਣੀਆ ਸਿਰ ਬਾਣੀ**" (ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ) ਸੋ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਉਚਰੀ ਹੋਈ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ 'ਸੱਚੀ' ਭਾਵ ਸਤਿ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਦਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗ੍ਰ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ 'ਸਿਰ ਬਾਣੀ' ਭਾਵ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਬਾਣੀ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੜਚੋਲ

ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਜ ਪੰਨਾਂ ੨੪ ਤੋਂ ੪੩ ਤਕ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ

ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਅਰਥ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨਾਂ ਉਤੇ ਸਿਲ ਸਿਲੇ ਵਾਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਸਲਜਤ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਗੋਚਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ :-

੧. ਸਰਬ ਲੋਹ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਰਚੇ ਜਾਣਦਾ ਸੰਮਤ ਖੋਜ ਤਲਬ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਕਈ ਇਸ ਦੇ ਹਿਸੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਤੇ ਕਈ ਮਗਰੋਂ ਲਿਖੇ ਕਹੀਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ੧੯੦੦ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਦੀ ਰਚਨਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆਹੈ:-

ੳ-ਸਤਿਗੁਰ ਆਪਨ ਪੌ ਖਾਲਸੇ ਦੀਨਾ ॥ ਦੁਤਿਜ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਾ ॥......ਇਨਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਬੋਲਨ ਗੁਰੂ ਸਬਦ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥਾ ॥ ਦੁਆਦਸ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰ ਇਹ ਕਹੀਅਤ ਦੁਆਦਸ ਭਾਨ ਪ੍ਰਗਟੇ ਹਰਿ ਸੰਥਾ ॥..... ਦਾਸ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਫਤਹ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਖਾਲਸਾ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਬਦੰਥਾ ॥ ੧ ॥

ਅ--ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸ਼ਬਦ ਜਹਾਜਗੁਰ॥

ਵਿਚਾਰ— ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਰਬ ਲੋਹ ਦੇ ਰਚੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸੰਮਤ ਖੋਜ ਤਲਬ ਦਸਦੇ ਹਨ ਏਹ ਵੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਪਾਲਸੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਆਪ ਇਸਦੇ ਕੁਛ ਹਿਸਿਆਂ ਦਾ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਣਾਂ ਅਤੇ ਸੰਮਤ ੧੯੦੦ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਵੀ ਏਹੀ ਸਿਧ

ਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਆਪ ਇਸ ਦੇ ਰਚੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸੰਮਤ ਨਿਸਚਿਤ ਕਰਨਾਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸਪ-ਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨਤਾ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਏਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਮਜਮੂਨ ਜੇਰ ਬਹਿਸ ਉਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਬਾਕੀ ਰਿਹਾ ਏਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਰੱਚਤਾ ਅਰ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ। ਸੋ ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਉਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਤਕ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਪਾਣ ਵਾਸਤੇ ਏਸ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਉਸਦਾ ਮੁਸੰਨਫ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਅਤੇਨਾਹੀਂ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਮੁਸੰਨਫ ਦੀ ਗਿਆਤ ਹੈ ਅਤੇਨਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਯੁਕਤੀ ਯਾ ਪ੍ਰਮਣ ਹੈ। ਏਹ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਏਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਹੈ ਸੱਜਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ।

ਖੋਜ ਤਲਬ ਸੰਮਤ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਤਾ,ਤੇ ਕਰਤਾ—ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਤੋਂ ਸਾਹਿਤਕ ਚਲਾਕੀ

ਮਹਾਨਕੋਸ਼ ਦੇ ਕਰਤਾ ਜੀ ਅਪਣੇ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਰਚਨਾਂ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਮਨ ਲਿਖਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਰਾਂ ਏਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਤਾ ਸਬੰਧੀ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:—"ਜੇ ਏਹ ਗ੍ਰੰਥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਹੈ, ਤਾਂ (ਇਸ ਵਿਚ) ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਅਰ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥ ਨੂੰ

ਗੁਰਤਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਿਸਤਰਾਂ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਸਕਾਰ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਰਚਨਾਂ ਹੈ, ਤਾਂ **ਦਾਸ ਗੋਬਿੰਦ ਸ਼ਾਹ ਗੋਬਿੰਦ** ਆਦਿਕ ਨਾਮ ਕਿਉਂ ?" (ਪੰਨਾ ੫੦੦

੨. ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ ਉਹ ਇਉਂ ਹਨ:–'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਪਾਠ ਸੇ ਸਭ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤੇ ਹੈਂ।' ਪੁਨਾਂ:–'ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸੇ ਵਧਕੇ ਵੇਦ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਔਰ ਕਿਸੀ ਪੁਸਤਕ ਕੋ ਨਹੀਂ ਜਾਨਣਾਂ।' ਪਾਠਕ ਜਨ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਪੂਰਵੋਕਤ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹਿਲੇ ਵਾਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੇਦਾਂ ਸ਼ਾਂਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਨਿਸਬਤ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉੱਚ ਮਾਨਤਾ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰਿਆਈ ਸਬੰਧੀ ਜ਼ਿਕਰ ਤਕ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸ ਖ਼ਬਤ ਵਿਚ ਆਕੇ ਬੇਪ੍ਰਕਰਣੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੀ ਠੇਲ੍ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਂ ਜਿਸਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਮ 'ਵਾਜ-ਬੁਲ ਅਰਜ' ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਈਆਂ ਗਲਾਂ ਸੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਸੁਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਸਜਨ ਸਨ ਖੁਦ ਹੀ ਦੇਖਣ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰਮਤ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਤੇ ਕਿਸਤ੍ਰਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਉਤਰਦੀਆਂ ਹਨ:–

"ਅਰਜ ੫–ਵਕਤ ਜੰਞੂ ਕੇ ਅਸੀਂ ਪੁਤ੍ਰ ਨੂੰ ਉਸਤ੍ਰੇ ਨਾਲ ਭਦਣ ਕਰਾਉਂਦੇ ਥੇ ਅਬ ਸਿਖ ਰੋਕਦੇ ਹੈਨ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ॥

ਉਤ੍ਰ–ਸਹਿਜ ਧਾਰੀ ਕੇ ਬੇਟੇ ਕੀ ਕੈਂਚੀ ਸੇ ਰੀਤੀ ਕਰੋ ਕੇਸ ਧਾਰੀ ਕੇ ਬੇਟੇ ਕੋ ਦਹੀਂ ਕੇ ਸਾਥ ਇਸਨਾਨ ਕਰਾਓ ਜਨੇਊ ਕੇ ਸੰਗ॥

ਅਰਜ ੭–ਅਗੇ ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਮੈ ਜਾਣੇ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਦਾਹੜੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸ਼ ਕੈਚੀਆਂ ਨਾਲ ਕਟਾਕੇ ਬਰਾ-ਬਰ ਕਰਾਤੇ ਥੇ ਅਬ ਜੋ ਹੁਕਮ ਹੋ॥

ਉਤ੍ਰ–ਸਹਿਜ ਧਾਰੀ ਜੋ ਕੇਸ਼ ਧਾਰੀਓਂ ਕੀ ਸਦ੍ਰਿਸ਼ ਕੇਸ਼ ਸਾਬਤ ਰਖਣ ਤੋਂ ਅੱਛਾ ਨਹੀ ਤੇ ਵਧੀਕਰੋਮ ਬਰਾਬਰ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਕਰੋ।"

ਏਹ ਹੈ ਸ ਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ।

੩. ਭਾਈ ਚੌਪਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਵਿੱਚੋਂ ਏਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:–"ਆਗਯਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਮੰਨਣੀ।" ਏਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। "ਆਗਯਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੰਨਣੀ" ਦੀ ਥਾਉਂ ਜੇ ਏਹ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਕਿ "ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਥਾਪਿਆ" ਤਾਂ ਆਪ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

੪. ਭਾਈ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹਨ

ਕਿ ਭਾਈ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ—"ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਬਚਨ ਸਿਉ ਪ੍ਰਗਟ ਚਲਾਇਓ ਪੰਥ। ਸਭ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਬਚਨ ਏਹ ਗੁਰੂ ਮਾਨੀਓ ਗ੍ਰੰਥ।"

ਵਿਚਾਰ—ਏਸ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਨਾਲ ਏਹ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਣੀਜ ਵਿਸ਼ਜ ਵਾਸਤੇ ਰੰਚਕ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ ਸਹਾਇਕ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਹਿਤ ਨਾਮੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਏਸ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਦੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਆਗਯਾ ਮੈਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਬਿਚਲ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਦਿਤੀ। ਯਥਾ—"ਅਬਿਚਲ ਨਗਰ ਬੈਠੇ ਗੁਰੂ ਮਨ ਮੇ ਕੀਆ ਵਿਚਾਰ। ਬੋਲਿਆ ਸੱਚਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੂਰਤ ਸ੍ਰੀ ਕਰ ਤਾਰ ॥ ੧ ॥ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ ਬਿਪ੍ਰਜਾਤ ਹੰਸ ਰਾਇ। ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਇਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲੀਨੋ ਕੰਠ ਲਗਾਇ ॥ ੨ ॥ ਪੰਥ ਚਲਾਇਓ ਜਗਤ ਮੈ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਸਾਦਿ। ਰਹਿਤ ਬਤਾਈਐ ਖਾਲਸਾ ਸੁਣੋ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ॥੩ ॥"

ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:- "ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਆਗਜ਼ਾ ਮੁਹਿ ਦੀਨੀ। ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਤੁਮ ਲਿਖੋ ਨਵੀਨੀ ॥"

ਹੁਣ ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਹ

ਦੀ ਆਗਯਾ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਦਸਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਿਸੇ ਬੇ ਮਲੂਮੇ ਸਿਖ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਗਯਾ ਨਾਲ। ਦੂਜੀ ਗਲ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਯੋਗ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਦੇ ਸੰਮਤ ਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਏਹ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ, ਇਸਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਇਗਾ ਕਿ ਏਸ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਦਾ ਮੰਦਰ ਰੇਤ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉਤੇ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਵਿਚ ਸੰਮਤ ਬਾਬਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ--"ਸੰਮਤ ਸਤ੍ਹਾਂ ਸੈ ਭਏ ਬਰਸ ਬਵੰਜਾ ਨਿਹਾਰ। ਮਾਘ ਵਦੀ ਥਿਤ ਪੰਚਵੀ ਰਵੀਵਾਰ ਸੁਭ ਵਾਰ।" ਅਰਥਾਤ ਏਹ ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਮਾਘ ਵਦੀ ਪੰਚਵੀਂ ਸੰਮਤ ੧੭੫੨ ਨੂੰ ਐਤਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਆਓ ਵੇਖੀਏ ਕਿ ੧੭੫੨ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਪੁਜੇ ਸਨ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਅਜੇ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੀ ਛਕਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੈ, ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀ ਧਰ ਜੀ ਨੇ ਸੰ: ੧੭੫੬ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੀ ਸਨ, ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਕੇ ਖਾਲਸਾ ਸਜਾਇਆ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ੭ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਭਾਵ ਸੰਮਤ ੧੭੬੩ ਵਿਚ ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਪੁਜੇ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਾਈ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਰਹਿਤਨਾਮਾ ੧੭੫੨ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲਿਖਿਆ ਵੀ ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਹਿਤ

ਉਸ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖੀ ਗਈ ਜੋ, ਇਸਦੇ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ੪ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੰਨਾਂ ੪੬ ਦੇ ਫੁਟ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ,ਕਿ "ਭਾਈ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਪੁਰਾਣੇ ਲਿਖਤੀ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸੰਮਤ ਇੰਵ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :--'ਸੰਮਤ ਸਤ੍ਰਾਂ ਸੈ ਭਏ ਬਾਸਠ ਬਰਖ ਨਿਹਾਰ' ਅਰ-ਥਾਤ ਸੰ: ੧੭੬੨ ਵਿਚ ਇਹ ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ॥"

ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇ, ਕਿ ਜਦੋਂ ਏਹ ਬਹਿਸ ਅਜੇ ਅਖਬਾਰੀ ਜਗਤ ਤਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਸੀ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 'ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ' ਵਿਚ ਇਸ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਮਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਖਿਆ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸਾਂ 'ਗੁਰੂ ਪਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਵਿਚ ਏਸ ਦੇ ਸੰਮਤ ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸਦੇ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸੰਮਤ ੧੭੫੨ ਹੈ, ਤਾਂ "ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਜ" ਵਿਚ ਗੱਜ ਵਜਕੇ ਨਹੀਂ ਪਰ ਦਬਵੇਂ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਇਹ ਪੂਰਵੋਕਤ ਨੋਟ ਲਿਖ ਮਾਰਿਆ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਏਹ ਨੋਟ ਹੁਣ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਤਕ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਛਪੇ ਅਤੇ ਅਣਛਪੇ ਨੁਸਖੇ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ, ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਮਤ ੧੭੫੨ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਕਰਤਾ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ੧੭੫੨ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਵੇਖੋ ਪੰਨਾਂ ੨੩੯੩। ਏਸ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਸਬੰਧੀ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਖ਼ਿਰੀ ਲਫ਼ਜ਼ ਏਹ

ਹਨ:-"ਇਸਨੇ ਏਹ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਸੰਮਤ ੧੭੫੨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਬਿਚਲ ਨਗਰ ਨਹੀਂ ਪਧਾਰੇ, ਅਰ ਨਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਰਚਨਾਂ ਸੀ।" ਜੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਦਾ ਸੰਮਤ ੧੭੬੨ ਵੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਏ, ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣ ਕਿ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਲੋਕ ਗਮਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ੩ ਸਾਲ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਤਾਂਤੇ ਏਹ ਰਹਿਤਨਾਮਾਂ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਠਹਰਿ ਸਕਦਾ।

੫.ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪ "ਕਲਗੀ ਧਰ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਸਿਖ ਹੋਏ ਹਨ। ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਕਿ:-ਤੀਨ ਰੂਪ ਹੈਂ ਮੋਹਿ ਕੇ ਸੁਨੋਂ ਨੰਦ ਚਿਤ ਲਾਇ। ਨਿਰਗੁਣ ਸਰਗੁਣ ਗੁਰ ਸਬਦ ਕਹੋ ਤੋਹਿ ਸਮ ਝਾਇ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਏਕ ਰੂਪ ਤਿਹੁ ਗੁਣ ਤੇ ਪਰੇ। ਨੇਤ ਨੇਤ ਜਿਹ ਨਿਗਮ ਉਚਰੇ।.....................

ਦੂਸਰ ਰੂਪ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਜਾਨਹੁ। ਅਪਨੋ ਅੰਗ ਮੇਰੋ ਕਰ ਮਾਨਹੁ। ਰੋਮ ਰੋਮ ਅਛਰ ਸੋ ਲਹੋ। ਜਥਾਰਥ ਬਾਤ ਤੁਮ ਸੋ ਸਭ ਕਹੋ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀ ਚਾਹੀ। ਦਰ ਸ਼ਨ ਕਰੈ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਆਹੀ।.........ਜੋ ਮੁਝ ਸਾਥ ਚਹੈ ਕਰ ਬਾਤ। ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਪੜ੍ਹੇ ਬੀਚਾਰਹਿ ਸਾਥ।......ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਜਾਨ। ਇਨ ਮੈ ਭੇਦ ਨ ਰੰਚ ਪਛਾਨ।"

ਵਿਚਾਰ—ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੂਰਵੋਕਤ ਪ੍ਮਾਣ

ਅਨੁਸਾਰ ਸਗੋਂ "ਗੁਰੂ" **ਸਰਗੁਣ** ਭਾਵ ਦੇਹਧਾਰੀ ਸਰੂਪ ਸਿਧ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਵਿਚ ੩ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਨ ਇਕ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਜੇਹੜਾ ਮਨ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦੂਜਾ ਸ਼ਬਦ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਆਪ ਜਗਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੋਧਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਬਤ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਖੁਦ ਕਿਹਾ ਹੈ-"ਮਾਣਸ ਮੂਰਤ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ॥" ਸੋ ਏਹ ਮਾਣਸ ਮੂਰਤੀ ਜੋ ਕਿ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਵਾਲੀ ਸੀ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਹੋ ਗਿਆ, ਸੋ ਨਿਰਗੁਣ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ,ਅਤੇ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ **ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਕੇਹੜਾ ਹੈ ?** ਕੇਡੀ ਸਿਆਣਪ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਅਪਣੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਰੂਪ ਕਹਿਕੇ, ਉਪ੍ਰੰਤ ਨਿਰਗੁਣ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਤਾਂ ਤਾਰੀਫ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਰਗੁਣ ਦਾ ਲੱਖਸ਼ਣ ਵਿਚੇ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੋ ਅਸੀਂ ਆਪ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਸ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਉਹ ਦੇਹ ਧਾਰੀ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਜਿਸਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾਂ ਸਬਦ ਦੀ ਹੀ ਸਿੱਧੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਨਿਰਗੁਣ ਦਾ ਹੀ ਗਿਆਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਇਕ ਏਹ ਨੁਕਤਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਯੋਗ ਹੈ,

ਕਿ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੰਦ ਲਾਲ ! ਮੇਰੇ ਤਿੰਨ ਸਰੂਪ ਹਨ, ਨਿਰਗੁਣ ਸਰਗੁਣ ਤੇ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ। ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਅਪਣੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਦੁਆਰਾ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿਖਿਆ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕਹੇਗਾ ਉਹ ਨਰਕਾਂ ਵਿੱਚਪਵੇਗਾ।—"ਜੋ ਮੁਝ ਕੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਉਚਰ ਹੈ। ਤੇ ਸਭ ਨਰਕ ਕੁੰਡ ਮੇਂ ਪਰਹੈ॥" (ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ) ਹੁਣ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰਨ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਕਹੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਠੀਕ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇ, ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ?

੬. ਤਨਖਾਹ ਨਾਮਾ ਇਹ ਭੀ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾਂ ਹੈ, ਏਸ ਲਈ ਏਸਤੇ ਵੱਖਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦੀ।

੭. ਭਾਈ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਤਰਲਾ ਸਮਝਣਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਮਾਣ ਇਹ ਹੈ—"ਗੁਰੂਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੇਪਾਠ ਕਾ ਉਚਾਰਨ ਰੋਜ਼ ਜਥਾ ਸ਼ਕਤ ਕਰਨਾ।" ਕੀ ਕੋਈ ਸਿਆਣਾ ਆਦਮੀ ਏਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਸਮਝੇਗਾ ? ਅਸੀਂ

ਕਦੋਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਰੋਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖਯਾ ਹੀ ਇਹ ਹੈ।

੮. ਗਿਆਨੀ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ "ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਨਾਥਾਂ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ :--ਪੰਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅਪਨੀ ਕਲਾ ਗੁਰਮਤ ਦੀ ਰਖਾਂਗਾ। ਆਪ ਸ਼ਬਦ ਹੋਕੇ ਵਰਤਾਂਗਾ॥" **ਵਿਚਾਰ**—ਇਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਬੰਧੀ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਏਹ ਹੈ, ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਏਹ ਸਤ੍ਰਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਏਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ, ਕਿ ਨਾਥਾਂ ਨੇ ਕੇਹੜੇ ਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਅਤੇ ਕਿਸ ਮੌਕਿਆ ਤੇ ਏਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਕ ਇਕ ਸਿੱਖ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤ ਦੀ ਕਲਾ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਇਕ ਇਕ ਨੂੰ ਸਵਾ ਸਵਾ ਲਖ ਨਾਲ ਲੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਕੀ ਰਹੀ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਸੋ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਹੀ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਕ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ, ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪ ਹੋਕੇ ਹੀ ਵਰਤੇ ਹਨ। ਪਰ ਸ਼ਬਦ ਸਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਰ-ਗੁਣ ਸਰੂਪ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ।

੯. ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ— ਰਹਿਤ ਨਾਮਾ- "ਐਸੇ ਬਿਆਹ ਕਰੇ ਬਿਧ ਨੀਕੀ। ਲਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਗਰੰਥ ਗੁਰ ਜੀ ਕੀ॥" ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸੰਗ੍ਰਹ

ਤੇ ਹਾਸੀ ਔਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਕਰਣ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਪਰ ਜਿਥੇ ਵੀ "ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ" ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਏਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਲਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਰਣ ਹੈ, ਨਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ ? ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲਾਵਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦੀਆਂ ਪੜ੍ਹੇ।

੧੦. ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ, ਅਤੇ ੧੧. ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵੀ ਅਜੇਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰ ਗੱਦੀ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ। ਬਾਣੀ ਲਈ ਜਿਥੇ ੨ ਉਪਮਾ ਦੇ ਵਾਕ ਆਏ ਹਨ, ਉਹ 'ਬਾਣੀਆ ਸਿਰ ਬਾਣੀ' ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸਦਾ ਮਹੱਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੇ ਨਮਿਤ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਗੁਰਿਆਈ ਬਾਬਤ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਮਿਤ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਈ ਬਚਨ ਏਸ ਕਿਸਮਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ 'ਰਾਮ ਕੁਇਰ' ਜੀ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਹਨ, ਅਥਵਾ ਜਿਸਨੇ ਮੇਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾਂ ਹੋਵੇ ਉਹ ਦੀਵਾਨ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲਵੇ, ਹੁਣ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਭਾਈ ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਮੰਨਣਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣਗੇ

ਅਤੇ ਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ।

੧੨. ਮਹਿਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਏਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਹੋਣ ਬਾਬਤ ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਵਿੱਚ ਇਕ ਅੱਖਰ ਤਕ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ, ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਕਰਤਾ ਰਾਣਾ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ) ਦੇ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਨੋਟਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਏਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਕਰਤਾ ਜੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਤ ਤੋਂ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਅਗਯਾਤ ਸਨ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰ: ਬ: ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਮਹਿਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਵੈਸਾਖ ਸੁਦੀ ੩ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਬਾਬਤ ਮਹਿਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਏਸ ਪਹਾੜ ਜੇਡੀ ਗ਼ਲਿਤ ਬਿਆਨੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਵੀ ਏਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਕੋਟੀ ਵਿਚ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

੨. ਭਾਈ ਲੱਧੇ ਉਪਕਾਰੀ ਨੇ ਸੱਤਾ ਬਲਵੰਡ ਰਬਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਤੋਂ ਬਖਸ਼ਾਇਆ ਸੀ, ਏਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੬ ਅਤੇ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਆਦਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਟਿੱਪਣ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਏਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਵਰਨਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪੰਨਾਂ ੨੧੦੮ ਦੇ ਅਠਾਈਸਵੇਂ ਛੰਦ ਦੀ ਟਿਪਣੀ ਵਿਚ

ਲਿਖਦੇ ਹਨ :--"ਮਹਿਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਕਥਾ ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਗਿਆਰਵੀਂ ਵਾਰ ਦੀ ੨੫ ਵੀਂ ਪੌੜੀ ਵਿਚ ਭਾਈ ਲੱਧਾ ਪਰ ਉਪਕਾਰੀ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਸਤੋਂ ਵੀ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹੈ॥"

ਤਾਂਤੇ ਸ੍ਰ: ਬ: ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਰਤਾ ਰਾਣਾਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਹਸਤ ਲਿਖਤ (ਪੂਰਵੋਕਤ) ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੈ, ਕਿ ਮਹਿਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜੇਹਾ ਅਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਪੁਸਤਕ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਸਤੇ ਕੇਵਲ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹੀ ਇਤਬਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

੧੩. ਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਮਾਰਗ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਇਹ ਹੈ:- "ਜੇ ਚਾਹੇ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਸਬਦ ਪੜ੍ਹੇ ਸਭ ਨਿਸ਼ਾ ਹੋਵਸੀ, ਅਰ ਜੇ ਚਾਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂ ਜਿਥੇ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਜਾਇਕੈ ਅਦਬ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੈ, ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰਕੈ ਦਰਸ਼ਨ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੈਗਾ"। (ਪੰਨਾਂ ੨੯) ਇਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਉਪਮਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ 'ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰ ਗੱਦੀ ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ' ਇਹ ਕਿਸੇ ਤ੍ਰਾਂ ਵੀ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

੧੪.ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ। ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਏਸ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਵਿਚੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ੩ ਬਚਨ ਨਕਲ ਕਰਦੇ ਹਨ:–"ੳ–'ਮਮ ਆਗਿਆ' ਸਭ ਹੀ ਸੁਨੋ 'ਸੱਤ ਬਾਤ' ਨਿਰਧਾਰ। 'ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਸਮ ਮਾਨੀਓ' ਭੇਦ ਨ ਕੋਊ ਬਿਚਾਰ।

ਅ–ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ· ਅਸਥਾਪਨ ਕੀਨੋ। ਪੂਰਬ ਦਿਸ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਚੀਨੋ।

ੲ–ਨਿਜ ਮਨ ਇਹ ਵਿਚਾਰਤ ਭਏ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸੇਵਕ ਕਿਹ ਕਏ। [ਅਧਿਆਏ ੪॥"

ਵਿਚਾਰ–ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਅੰਕ (ੳ) ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪੱਖ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਭਾਈ ਬੰਨੋਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਬਨੋ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀ ਆਗਜਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਅਤੇ ਏਸ ਤੋਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਏਹ ਭਾਵ ਸੀ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਸਮਝੇ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਗੁਰ ਗੱਦੀ ਤੇ ਕਿਸ ਨਿਆਇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਹੋ ਗਏ? ਅਤੇ ਜੇ ਅਜੇਹੇ ਵਾਕਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸੁੰਦਿਆਂ ਗੁਰ ਗੱਦੀ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਏਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜਿਨੇਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵੀ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਹ-

ਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਅੰਕ ਅ–ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕੇਵਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੀੜ ਨੂੰ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਅੰਕ (ੲ) ਦਾ ਮਤਲਬ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਸਾਫ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰ-ਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਏਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਕਿਸਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਕੀ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਸਮਝ ਵਾਲਾ ਪੂਰਵੋਕਤ ਤਿੰਨਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਬਾਬਤ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ. ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਹੈ ? ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ॥

੧੫. ਸੌ ਸਾਖੀ ਗੁ: ਪ: ਨਿ: ਪੰਨਾਂ ੨੯–"ਦਸ ਅਵ-ਤਾਰ ਗੁਰ ਏਕ ਸਮ ਜੋ ਜਾਨੈ ਜੋ ਮੇਰ। ਏਕ ਦਸਾ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ **ਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹੇਰ** ॥"

ਵਿਚਾਰ–ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੂਜੀ ਤੁਕ ਵਿਖੇ "ਬਾਣੀ ਸਤਿਗੁਰ" ਨੂੰ ਮੋਟੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸਤੋਂ ਆਪਦਾ ਏਹ ਭਾਵ ਹੈ, ਕਿ "ਬਾਣੀ" ਪਦ ਨਾਲ ਸੌ ਸਾਖੀ ਵਿਚ "ਸਤਿਗੁਰ ਪਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ" ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਾਠਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਤ ਹੋਵੇ ਕਿ "ਸਤਿਗੁਰ" ਪਦ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਲਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੌ, ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਇਹ ਪਦ 'ਬਾਣੀ' ਪਦ ਨਾਲ ਨਹੀ

ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਏਸ ਗੱਲ ਬਾਬਤ ਅਸੀਂ ਆਪਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨੇਤਾ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਆਪਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਸਟਿੱਪਣ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਪੰਨਾਂ ਪ੬੨੫ ਦੇ ਫੁਟ ਨੋਟ ਵਿਚ ਏਸ ਤੁਕ ਨੂੰ ਇਉਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ –"ਏਕ ਦਸਾ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ **ਬਾਣੀ ਸਤਿ ਭਾ ਹੋਰ॥**" ਪਾਠਕ ਜਨ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਅਸਲ਼ੀ ਪਾਠਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸਤ੍ਰਾਂ ਅਪਣੀਆਂ ਮੰਨ ਮੰਨੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਰਖਦੇ ਹਨ॥ ਬਾਕੀ ਰਹੀ ਏਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਵਿਚਾਰ, ਜਿਸਦੀ ਬਾਬਤ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਅੱਖਰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦੀ। ਇਸਦੀ ਬਾਬਤ ਵੇਖੋ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਾਇ, ਜੋ ਆਪਨੇ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਪੰਨਾਂ ਪ੬੨੫ ਦੀ ਟੂਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:–"ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦੁਬਾਰਾ ਔਣ ਬਾਬਤ ਅਰਥਾਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗਜਾਰੁਵੇਂ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਬਾਬਤ ਸੌ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੇ ਵਾਕ ਹਨ, ਤੇ ਕਵਿ (ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ) ਜੀ ਨੇ ਵੀ, ਜਿਨੇ ਵਾਕ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਓਥੋਂ ਹੀ ਲੈਕੇ ਰਖੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਠੀਕ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ..................ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਪਰ ਵਿਰੋਧਾਂ ਤੋਂ ਆਪੇ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ **ਐਸੇ ਵਾਕ ਜੋ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਰਖਦੇ ਹੋਣ, ਕਦੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ**

ਵਾਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ॥ ਵਧੇਰੇ ਟੀਕਾ ਟਿਪਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ॥" ਯਾਦ ਰਹੇ, ਕਿ ਪੂਰਵੋਕਤ ਰਾਏ ਸਾਡੀ ਨਹੀਂ, ਏਹ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੂਜਜ ਨੇਤਾ ਜੀ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਏਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੀ ਕੌਡੀ ਜਿਨਾਂ ਵੀ ਵੁਕਅਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਰਾਇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਸਪਰ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।

੧੬. ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ—ਗੁ: ਪ: ਨਿਰਣਜ ਪੰਨਾਂ ੨੯ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਏਹ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ :—"ਸੰਗਤ ਅਪਨੀ ਸਗਲ ਉਧਾਰਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰ ਕੀਨ ਉਚਾਰਨ॥" (ਅ) "ਜੋ ਸਰਬੋਤਮ ਜੋ ਸਰ ਬਾਸ਼੍ਰਜ ਤਾਹੀ ਕੇ ਨਾਮ ਇਸੀ ਮਹਿ ਗਾਏ। ਨਾਮ ਸੁ ਨਾਮੀ ਕੋ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਇਹ ਮੂਰਤ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਸੁਹਾਏ॥"

ਵਿਚਾਰ-. ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਮਲੂਮ ਹੋਵੇ, ਕਿ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰੁਤ ਵਿਚ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇ ਵਿਸ਼ਜ ਦਾ ਵਰਨਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਏਸ ਵਿਸ਼ਜ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉੱਤ੍ਰ ਐਨ ਦੇ ਅੰਸੂ—੨੩ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇ ਵਿਸ਼ਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਿਆਈ ਸਬੰਧੀ ਖਾਲਸੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਜੋ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਕਰਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤ੍ਰ ਲਿਖੇ ਹਨ,

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਜੋ ਸੰਕੋਚ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਭਾਵ ਸਪਸ਼ਟ ਏਹ ਹੈ, ਕਿ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਵਾਕਾਂ ਤੋਂ (ਜੋ ਕਿ ਖਾਸ ਏਸ ਵਿਸ਼ਜ ਸਬੰਧੀ ਕਹੇ ਗਏ ਹਨ) ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸੋ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇ ਪ੍ਰਕਰਣ ਸਬੰਧੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਅਸਲੀ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਾਂ ਦੇਣਾਂ, ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ, ਕਿ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖ਼ੁਦ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਗੁਰਿਆਈ ਵਿਸ਼ਜਕ ਪ੍ਰਕਰਣ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਉਲਟ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਉਸਤੇ ਆਪ ਨੇ ਪਰਦਾ ਪਾਈ ਰਖਣਾਂ ਹੀ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ॥

੧੭. ਸੁਧਰਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਹੋਣ ਬਾਬਤ ਵੀ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਅਤੇ **੧੮. ਬਾਬਾ ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ** ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਿਚ 'ਖਾਲਸੇ' ਦਾ ਲੱਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਕਰਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਲਿਖਿਆ ਹੈ—"ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਣੀ ਵਿਖੇ ਬਿਖਮ ਬੁਧਿ ਨਹਿ ਜਾਸ। ਆਦਿ ਅੰਤ ਮਹਿ ਏਕ ਸਮ **ਸੋਈ ਖਾਲਸਾ ਖਾਸ**"

੧੯. ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ੍ਰ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੰਗੂ ਦੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਭੰਗੂ ਜੀ ਦੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰੁਕਨ ਭਾਈ ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਵੇਖੋ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਪੱਤ੍ਰਾ ਸਿਰ ਲੇਖ **'ਵਿਥਯਾ'** ਜੋ ਕਿ ਭਾਈ ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜ਼ੀਰ ਹਿੰਦ ਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਅਪਣੀਂ ਹੱਥੀਂ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :—

"ਇਹ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ, ਜੋ ਮੀਰਾਂ ਕੋਟ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੰਗੂ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮਤਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੀਰਾਂ ਕੋਟੀਏ ਦੇ ਪੋਤ੍ਰੇ, ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਥੇਦਾਰ ਮਿਸਲ ਕਰੋੜੀਆਂ ਦੇ ਦੋਹਤੇ ਸੇ। ਤੇ ਆਪ ਓਹਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਪੰਥ ਦੇ ਮਾਜਰੇ ਸੱਜਰੇ ਸੱਜਰੇ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਫਿਰਦੇ ਸੇ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਸਿੱਧੇ, ਅਰ ਸੱਚੇ ਅਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲੱਭੇ। ਪੰਥਕ ਤਅੱਲਕ ਨੇੜੇ ਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤੇ ਹਾਲਾਤ ਮਾਲੂਮ ਕਰਨੇ ਬੀ ਆਪਨੂੰ ਸੁਖੈਨ ਹੋਏ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਸਮਾਂ ਆਪਨੂੰ ਉੱਤਮ ਏਹ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਲੁਦਿਹਾਨੇ ਵਿਚ 'ਮਰੇ' ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰ ਰਹੇ ਸੇ। ਓਦੋਂ ਸਤਲੁਜ ਸਿੱਖ ਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦਾ ਹੱਦ ਬੰਨਾਂ ਸੀ। ਲੁਦਿਹਾਨਾਂ ਸ੍ਰਕਾਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਸਰ-ਹੱਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਜੀ। ਸੋ ਮਰੇ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੋ ਲੁਦਿਹਾਨੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਅਪਣੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਮਦਦ ਲਈ। ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ ਉਸ

ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੇ,ਸੋਈ ਆਕੇ ਲਿਖ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸੇ, **ਇਹ ਲਿਖਤ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਅਸਲੀ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਣੀ...........ਜਿਤਨੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਇਤਿਹਾਸ, ਤਵਾਰੀਖਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ, ਸ਼ਹੀਦ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਨਾਵਾਂ ਤੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਛਪੇ, ਉਹ ਯਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਯਾਂ ਬਹੁਤੇ ਇਸੇ ਲੁਕੇ ਪਏ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਅਪਣਾ ਭੰਡਾਰ ਭਰਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ।...........ਇਸਦੀ ਕਾਵਯ ਦੀ ਕੂਤ ਤਾਂ ਓਨੀਂ ਨਹੀਂ...........ਪਰ ਇਤਿ–ਹਾਸ ਕੂਤ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਹੈ।** ਲਗ ਭਗ ਜਿੰਨੇ ਸੰਮਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਅਰ ਦਰੁਸਤ ਹਨ। ਹਾਲਾਤ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਸਚਾਈ ਵਰਤੀ ਹੈ, ਅਰ ਕਵੀਆਂ ਵਾਲਾ ਰੰਗ ਇਨਾਂ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕੂਤ ਸੁੱਚੀ ਰਹੀ ਹੈ ॥”

ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੰਗੂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਤਾ ਸਬੰਧੀ ਉਤਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਭਾਈ ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜ਼ੀਰ ਹਿੰਦ ਪ੍ਰੈਸ (ਜੋ ਕਿ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਅਪਣਾਂ ਪ੍ਰੈਸ ਹੈ) ਨੇ ਮਾਰਚ ੧੯੧੪ ਵਿਚ ਇਸ ਪੰਥ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਭੂਮਕਾ ਯਾ 'ਵਿਥਜਾ' ਦੇ ਸਿਰ ਲੇਖ ਹੇਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਿਸਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ ਦੇ ਰੁਕਨ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿਸਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਭਾਈ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਵਾਰੀਖੀ ਪੁਸਤਕ ਛਪੇ ਹਨ, ਉਹ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੰਗੂ ਦਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਆਓ ਹੁਣ ਵੇਖੀਏ ਕਿ ਐਸੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਸੱਚੇ ਅਤੇ ਸੁੱਚੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਅਤੇ ਗੁਰਿਆਈ ਵਿਸ਼ਜਕ "ਆਗਜ਼ਾ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ ਤਬੀ ਚਲਾਯੋ ਪੰਥ। ਸਭ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਹੁਕਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਾਨੀਓ ਗ੍ਰੰਥ" ਵਾਲੇ ਦੋਹਰੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਇਸਦਾ ਉੱਤ੍ਰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਨਫ਼ੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਐਸੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਨਾਂ ਉੱਤੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੱਖ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦਾਰੋ ਮਦਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਇਹ ਹਨ:- (੧) ਸੰਮਤ ੧੭੬੫ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ, (੨) ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਅਤੇ (੩) ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲੇ "ਆਗਜ਼ਾ ਭਈ ਅਕਾਲ" ਵਾਲੇ ਉਹ ਦੋਹਰੇ ਜੇਹੜੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁ: ਪ: ਨਿਰਣਜ ਦੇ ਪੰਨਾਂ ੩੦ ਉਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਅੰਕ ੧੯ ਵਿਖੇ ਦਰੰਜ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸੋ ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਏਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾਂ, ਹੋਣਾਂ ਏਸ ਗਲ

ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਦਲੀਲ ਹੈ, ਕਿ ਨਾਂ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਸੰਮਤ ੧੭੬੫ ਵਿਖੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ, ਨਾਂ ਹੀ ਓਹਨਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਅਰਪਨ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ "ਆਗਜ਼ਾ ਭਈ ਅਕਾਲ" ਵਾਲੇ ਦੋਹਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ। ਏਹਨਾਂ ਦੋਹਰਿਆਂ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਨਾਂ ਹੋਣ ਦਾ ਵਡਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਏਹ ਵੀ ਹੈ, ਕਿ ਏਹਨਾਂ ਦਾ ਵਰਨਨ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਵੀ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਬਾਣੀਆ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਤਾਂਤੇ ਸਿੱਧ ਹੈ, ਕਿ ਏਹ ਦੋਹਰੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਵਿਚ ਅਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਏਹ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਵੀ ਗੁਰਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਯ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤਣੇਂ ਅਨਉੱਚਿਤ ਹਨ।

੨੦.ਇਤਿਹਾਸ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ:–ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ, ਤਥਾ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਇਨ ਉਪਾਸ਼ਨੀਜ ਤੀਨੋਂ ਕੇ ਸਿਵਾਏ ਤ੍ਰੈਲੋਕੀ ਕੋ ਤੁੱਛ ਜਾਨਨਾ ਆਪ ਲੋਗੋਂ ਕਾ ਮੁੱਖ ਧਰਮ ਹੈ"॥

ਵਿਚਾਰ–ਏਹ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਸਿੱਧੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਗੁਰੂ (ਕਾ) ਗ੍ਰੰਥ, ਅਤੇ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ) ਖਾਲਸਾ ਏਹ ਤਿੰਨੇ ਹੀ ਚੀਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਉਪਾਸ਼ਨੀਜ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ "ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ" ਦਾ

ਅਰਥ ਹੈ "ਗੁਰੂ ਕਾ ਗ੍ਰੰਥ" ਅਤੇ "ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਗੁਰੂ ਦਾ ਖਾਲਸਾ" ਸੋ ਏਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫਿਕਰਾ ਵੀ ਅਜੇਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਏਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਕਿ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ (Directly) ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਮੈਂ ਅਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਥਾਪਦਾ ਹਾਂ"?

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਹਿਤੱਜ

ਪ੍ਰਮਾਣ ਨੰਬਰ ੨੧-੨੨-੨੪ ਅਤੇ ੩੦ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਾਹਿਤੱਜ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ, ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

੨੧. ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਲਾਸ ਭਾਈ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਆਨੀ—"ੳ-ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰ ਪੰਥ ਜੋ ਗੁਰ ਸੁਤ ਪਿਆਰੇ ਪੰਚ। ਤਿਨ ਕੋ ਮੇਰੀ ਬੰਦਨਾਂ ਕਟੇ ਜਾਲ ਮੁਹਿ ਫੰਦ। (ਸਫਾ ੨) ਅ-ਰੂਪ ਆਪਣਾ ਸਾਜ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰ ਜੀ ਦਿੱਤਾ ਸਾਗਰੋਂ ਪਾਰ ਉਤਾਰ ਸਤਿਗੁਰ" (ਸਫਾ ੩) ਫੇਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ-ੳ-ਹੁਕਮ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰੋ ਪੰਥ ਦਾ ਜਾਇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਾਰੀ। ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਗਣੇਸ਼ ਆਦਿਕ ਛਡੋ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਦੀ ਕਾਰ ਵਾਰੀ। (ਸਫਾ ੫) ਅ- ਸਤਿਗੁਰ ਆਖਦੇ ਹੁਕਮ ਇਹ ਦਸਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜੇਹੜਾ ਅਸਾਂ ਨੇ ਆਖ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਨੂੰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਵੇਖ ਲੈਣਾ ਰਹਿਤਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖਾਇਆ ਹੈ।"

(ੲ) 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ' ਤੇ 'ਪੰਥ' ਦੇ ਪਿਆਰਿਓ ਜੀ ਫਤਹਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿਣ ਉਚਾਰ ਬੋਲੀ।" (ਸਫ਼ਾ ੧੫)

ਵਿਚਾਰ—ਬਾਬਾ ਕਾਲ੍ਹਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਆਨੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਨ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਆਪ ਪੱਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਸਨ ਅਤੇ ੧੨ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦਾ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪਨੇ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। "ਸਤਿਗੁਰ" ਪਦਵੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੈਸਾ ਕਿ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੂਰਵੋਕਤ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ:-ਓ— "ਹੁਕਮ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ"—ਅੱਗੇ ਚਲਕੇ— "ਸਤਿਗੁਰ ਆਖਦੇ ਹੁਕਮ ਏਹ ਦਸਾਂ ਦਾ ਹੈ॥" ਇਤਿ ਆਦਿ। ਕੀ ਪੂਰਵੋਕਤ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਤੋਂ ਗਿਆਨੀ ਕਾਲਾਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਤ ਕੋਈ ਟਪਲਾ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਆਪ ਗੱਲ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਬਾਰ੍ਹਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ "ਸਤਿਗੁਰ" ਪਦਵੀ ਦੁਆਰਾ ਸਨਮਾਨ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਪੰਥ, ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਵੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਨੂੰ 'ਸਤਿਗੁਰੂ' ਪਦਵੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੋਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਏਹ ਆਸ ਰਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਉਹ ਮੰਨਣ ਭਾਵੇਂ ਪੰਥ, ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ, ਪਰ ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ "ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ" ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਯਾ ਪੁਕਾਰਿਆ ਕਰਨ? ਸੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਪੰਥ

ਅਤੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗਿਆਨੀ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਭਾਵ ਏਹ ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਵਰਨਾਂ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ 'ਸਤਿਗੁਰੂ' ਅਤੇ 'ਬਾਰ੍ਹਵਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ' ਕਿਉਂ ਲਿਖਦੇ ?

੨੨. ਹੁਕਮ ਨਾਮਾ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਰੰਗੂਨ ਤੋਂ ਆਏ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ॥—"ਭੋਗ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਾਉਣੇ" ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਜ ਦੇ ਕਰਤਾ ਜੀ ਦਾ ਇਸਥੀਂ ਏਹ ਭਾਵ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ "ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ" ਦੇ ਪਹਿਲੇ 'ਗੁਰੂ' ਪਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਆਪਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਰਾਜ ਰੋਜ਼ਾਨਾਂ ਅਰਦਾਸੇ ਵਿਚ ਇਹ ਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਕਿ "ਜੋ ਆਪ ਨੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਹੁਕਮ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਸੋ ਮਨਾਵੀਂ"॥ ਹੁਣ ਏਥੇ ਭਾਈ ਜੀ ਕੀ ਕਰਨਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਏਥੇ ਤਾਂ "ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ" ਦੇ ਪਹਿਲੇ "ਗੁਰੂ" ਪਦ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਅਕੀਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਭਾਵਨਾ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ?

ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਅਪਨੇ ਇਕ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵਿਚ ਇਉ, ਲਿਖਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿਃ–"ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮ ਦਾ ਦਾਨ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਅਸਲੱਜਤ ਦਾ ਪਤਾਂ ਲਗਾ।"

੨੪. ਅਖਬਾਰ ਸਤਿਜੁਗ ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ–

"ਇਸਦਾ ੧੯੮੭ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਨੰਬਰ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਵਿਚ ਭਾਈ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਬਾਬਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ, ਇਹ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਗਏ :–"ਪਿਆਰੇ ਚੀਨੀ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਭਾਈ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਕੇ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਸਿਖੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ, ਅਤੇ ਅਪਣੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੋਂ ਇਉਂ ਭਾਈ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਖੱਜਾ ਦਿਤੀ:–"ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਕੀ ਰੀਤ ਸੰਭਾਲੋ। ਲੋਕ ਦੁਹਨ ਕੇ ਜੋ ਰਖਵਾਲੋ। ਪਾਂਚ ਕਕਾ ਵਾ ਨਾਮ ਸਨਾਨ। ਦਾਨ ਕ੍ਰਿਆ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਖ ਦਾਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਂ ਜੋਈ ਲਿਖਿਆ। ਸੋਈ ਧਾਰੋ ਮਨ ਮੈ ਸਿਖਜਾ।"

(ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ

ਵਿਚਾਰ– ਇਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਿਚ ਵੀ "ਗ੍ਰੰਥ" ਪਦ ਦੇ ਨਾਲ "ਗੁਰੂ" ਪਦ ਔਣ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੋਟੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ 'ਜਕੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਏਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਤਿ-ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾਨ, ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣ ਦੀ ਹਦੈਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਨਾਂ

ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਦੀ॥

੩੦. ਨਾਮਧਾਰੀ ਨਿਤਨੇਮ ਆਪਨੇ ਫੇਰ ਓਹੀ ਪੁਰਾਣਾਂ ਪੀਸਣਾਂ ਪੀਸਿਆ ਹੈ:-"ਭਾਈ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੱਕ੍ਰਵਰਤੀ ਇਸਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।" (ਸਫਾ ੩੦

ਵਿਚਾਰ- ਏਹ ਅਸੀਂ ਕਈ ਵਾਰ ਕਹਿ ਚੁਕੇ ਹਾਂ ਕਿ "ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ" ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਭਾਵ ਗੁਰੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ "ਗੁਰੂ ਕਾ ਗ੍ਰੰਥ" ਹੈ,ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਰਬ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਮਾਗਮ ਤੇ ਏਸ ਗੱਲਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ "ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ" ਦੀ ਥਾਉਂ "ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ" ਕਿਹਾ ਕਰਨਗੇ ਜੇਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਪਣੇ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਏਸੇ ਤ੍ਰਾਂ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਏਸਤੋਂ ਸਾਡਾ ਭਾਵ ਏਹੀ ਹੈ ਕਿ "ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ"। ਨਾਂਕਿ ਏਹ ਜੋ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਸਿੰਘ ਸਭੀਏ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ॥

੨੩. ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇਂਦੇ ਹਨ:-

ੳ-'ਕਪੜੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਕੋ ਛੁਹਾਕੇ ਪਹਿਨੇ। ਅ-ਅਸਵਾਰਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਾ ਸੀਸ ਪਰ। ੲ-ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਥ ਗੁਰ ਮਾਨੀਏ ਸਕਲ ਕੁਲਾਨ।' (ਪੰਨਾਂ ੩੩

ਵਿਚਾਰ-ਕਪੜੇ ਛੁਹਾਕੇ ਪਹਿਨੋਂ, ਅਸਵਾਰਾ ਸੀਸ ਤੇ ਰਖੋ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮੰਨੋ। ਦਸੋ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ, ਏਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਨੂੰ ਕੇਹੜਾ ਹਵਾਲਾ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ?-

੨੫. ਗੁਰੂ ਉਦਾਸੀਨ ਮਤ ਦਰਪਣ ਭਾਈ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸਿੰਧ ਦੇ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧਾਂ ਨੇ ੧੯-
-੮੧ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ:–"ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ੫ (ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਸਾਹੀ ਨੇ) ਯਹ ਗ੍ਰੰਥ ਰਚ ਕਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਪਦਵੀ ਜੋੜ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਰਖਿਆ। ਜਿਸਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ [੬-੭-੮-੯-੧੦] ਬਰਾਬਰ 'ਗੁਰੂ' ਮੰਨਦੇ ਚਲੇ ਆਏ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦਾ ਪੂਜਯ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥"

ਵਿਚਾਰ–ਅਸੀਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਿੰਧ ਦੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਬ ਨਾਲ ਪੁਛਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਛੇਵੇਂ, ਸਤਵੇਂ, ਅਠਵੇਂ, ਨਾਵੇਂ ਅਤੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ–ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਆਏ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਆਪ ਕਿਸ ਅਸੂਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ? ਅਤੇ ਆਪ ਹੁਣ ਤਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਿਉਂ ਮੰਨਦੇ ਹੋ ? ਹੈ ਉੱਤ੍ਰ ? ਨਥਿੰਗ।

੨੬. ਸੰਤ ਰਤਨ ਮਾਲ ਏਸ ਪੋਥੀ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ "ਗ੍ਰੰਥ" ਪਦ ਨਾਲ "ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ" ਪਦ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਤੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੀ ਹੋਰ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਣ ਦਾ ਸਭ੍ਰਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

੨੭. ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ—"ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਯੰਗਮੈਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਰਾਵਲ ਪਿੰਡੀ ਵਲੋਂ ਛਪੇ ਟ੍ਰੈਕਟ ਨੰਬਰ ੧੫ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ—"ਮਰਨੇ ਪਰਨੇ ਅਤੇ ਜਨਮ ਸੰਸਕਾਰ ਵੀ ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਜੀ ਦੀ ਆਗਯਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੋ..........।"

ਵਿਚਾਰ—ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਏਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਅਗਯਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਏ ਵੀ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਾਇਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ ਏਸ ਲਈ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਖਿਚਾ ਖਿਚੀ ਨਾਲ ਏਹ ਅਰਥ ਕਢ ਲੈਣਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਨਿਆਇ ਸ਼ੀਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

੨੮. ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ਚੂੰਕੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਮੂਵਮੈਂਟ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਨ, ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਏਸ ਵਿਸ਼ਯ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਪੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

੨੯. ਬਿਬੇਕ ਬਾਰਧੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਾ ਅਧਾਰ ਵੀ "ਗ੍ਰੰਥ" ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ "ਗੁਰੂ" ਪਦ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ

੩੧. ਸੁਧਰਮ ਮਾਰਗ ਬਾਬਤ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਅੰਕ੧੭ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਚਾਨਣਾਂ ਪਾ ਚੁਕੇ ਹਾਂ।

ਨੁਕਤੇ ਦੀ ਗੱਲ—ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ੩੧ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਇਕ ਉੱਤੇ ਵੱਖਰਾ ਵੱਖਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸ-ਲੱਜਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਗਵਾਹਿਆਂ ਅਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕਿਨੀਆਂ ਕਮਜੋਰ, ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਯੋਗ ਵਿਸ਼ਜ ਤੋਂ ਲਾਭ ਜਾਂਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਏਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦਾਰੋ ਮਦਾਰ ਰਹਿਤ ਨਾਮਿਆਂ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਪੰਨਾਂ ੩੦੩੯ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ "ਰਹਿਤ ਨਾਮੇ ਅਨੰਤ ਹਨ, ਜੋ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਨਿਸਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਕ ਓਹੀ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਹਨ, ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਨਾਂ ਰਖਦੇ ਹੋਣ'।

ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੰਬਰ ੨੯ ਦੇ **ਬਿਬੇਕ ਬਾਰਧੀ** ਪੁਸਤਕ ਬਾਬਤ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ:—"ਪੰਡਿਤ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ (ਬਾਬਾ ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਟੜੇ) ਨੇ ਇਕ 'ਬਿਬੇਕ ਵਾਰਧਿ' ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਮਤ ੪੦੮ ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ੩੭ ਰਹਿਤ ਨਾਮਿਆ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ, **ਪਰ ਉਸਨੇ ਅਪਨੀ ਮਨ-ਮਤ ਮਿਲਾਕੇ ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਲੋਪ ਕਰਨ ਦਾ**

ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ'।

(ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਪੰਨਾਂ .੩੦੩੯)

ਪ੍ਰੰਤੂ ਸ਼ੋਕ, ਕਿ ਅਜੇਹੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਸ੍ਵਾਰਥ ਦੀ ਸਿਧੀ ਅਰਥ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕੋਟੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ ॥

ਆਖਰੀ ਨੁਕਤਾ—ਜੋ ਏਸ ਗੱਲ ਦੀ ਬਾਬਤ ਅ.ਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਵ੍ਹੇਂ, ਰਖਣਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ. ਕਿ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਅਰ ਹਵਾਲਿਆ ਤੋਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇਹੀ ਮੁਰਾਦ ਹੈ,ਕਿਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇ ਸੂਚਕ ਵਾਕਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ, ਜੈਸਾ ਕਿ "ਆਗਿਜਾ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ"॥ ਪੰ੍ਤੂ ਅਫਸੋਸ ! ਕਿ ਆਪ ਇਸ ਵਿਸ਼ਯ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਕ ਵੀ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਸਾਬਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ, ਜਿਸਨੂੰ ਕਿ "ਫ਼ੈਸਲਾ" ਮੰਨਿਆਂ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਾਠਕ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਦਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ, ਦੇਹਧਾਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਲੀਆਂ ਆਈਆਂ, ਤੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਲਗ ਭਗ ਢਾਈ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲੇ ਆਏ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਲ ਸਿਲੇ ਨੂੰ ਇਕ ਦਮ ਬਦਲ ਦਿਤਾ। ਤਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇਹੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵਾਕ ਕਿਹਾ ਯਾ ਸਲੋਕ ਕਹੇ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਜੇਹਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸੱਕੇ

ਜੋ ਕਿ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੀ ਮੁਖਵਾਕ ਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦਰਜ ਹੋਵੇ, ਯਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੇ ਸਮੂਹ ਰਹਿਤ ਨਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਤਿਫਾਕ ਰਾਇ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਇਸਤੋਂ ਏਹੀ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਨਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਪਣੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਜੇਹਾ ਸਲੋਕ ਕਿਹਾ ਹੈ,ਜਿਸਨੂੰ ਕਿ ਆਪ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੁਨ ਐਲਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅੰਨਮਤੀ ਉਗਾਹੀਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ

ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਪੰਨਾਂ ੩੯ ਤੋਂ ੪੨ ਤਕ ਅੰਨਮਤੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਗਾਹੀਆਂ ਦਰਜ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿ-ਆਈ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾਂ ਚਾਹਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਉਪ੍ਰੰਤ ਹੁਣ ਅੰਨਮਤਾਂ ਦੀ ਫੋਲਾ ਫਾਲੀ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਸੀਂ ਗੁ: ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਦੇ ਕਰਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਦੀ ਇੱਕ ਇੱਕ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਸਿਲ ਸਿਲੇ ਵਾਰ ਪੜਤਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ :-

੧. ਅਹਿਮਦ ਬਿਨ ਮੁਹੰਮਦ ਭਾਈ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:- "ਮਿਰਾਤੁਲ ਅਹਿਵਾਲਿ ਜਹਾਨ ਨੁਮਾ" ਨਾਮੇ ਕਿਤਾਬ, ਜੋ ੧੮੧੦ ਈ: ੧੮੬੬ ਬਿ: ਅਤੇ ੧੨੨੫ ਹਿਜਰੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ..................ਔਲਾਦੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ (ਸਿੰਘ) ਮਜ਼ਕੂਰ, ਦਰ ਜੰਗੇ ਆਲਮਗੀਰ ਕੁਸ਼ਤਾ ਸ਼ੁਦ.............ਬਅਦਅਜ਼ ਓ ਖ਼ਲੀਫਾ ਨੇਸਤ। ਬਜੁਜ਼ ਈਂ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ) ਇਬਾਦਤੇ ਨ ਦਾਰੰਦ।" [ਪੰਨਾਂ ੨੧੪-੨੧੫]

ਸਾਹਿਬ ਨੇਦਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।
ਅਰਥ–"ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ (ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ) ਸੰਤਾਨ ਆਲਮ ਗੀਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਕਤਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਕੋਈ ਖ਼ਲੀਫ਼ਾ (ਗੁਰੂ) ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਵਾਏ ਇਸ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ)ਦੇ(ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀ) ਇਬਾਦਤ ਨਹੀਂਕਰਦੇ।"
ਵਿਚਾਰ–ਬ੍ਰੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਪਣੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੇਵਲ ਕਰਤਾ ਜੀ ਦੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ,ਤਾਂ ਉਹ ਆਖਦੇ ਹਨ, "ਬਅਦਅਜ਼ ਓ ਖ਼ਲੀਫ਼ਾ ਨੇਸਤ।" ਅਰਥਾਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਾਦ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅੱਖਰ ਅੱਖਰ ਸਹੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣਾਂ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ, ਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਨੂੰ, ਨਾਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਯਾ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ਤ (ਗੁਰਿਆਈ) ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ, ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਯਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹਨਾਂਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਰਹੀ ਗੱਲ ਕਿ–"ਬਜੁਜ਼ ਈਂ ਇਬਾਦਤੇ ਨ ਦਾਰੰਦ।" ਜੇ ਏਸ ਦਾ ਅਰਥ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬ੍ਰੈਕਟਾਂ ਵਾਲੇ ਵਾਧੂ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਉਂ ਹੋਵੇਗਾ– "ਬਿਨਾਂ ਏਸਤੋਂ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।" ਕਿਸਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ? ਏਸ ਦਾ ਉੱਤ੍ਰ ਏਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਿਚ ਭਾਈ

ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਤਾਂ ਤੇ ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਫ਼ਿਕਰੇ ਦਾ ਵੀ ਇਹ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦਿੱਤੀ। ਜੇ ਮੁਸੰਨਫ ਦਾ ਏਹ ਮਨਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਫ ਲਿਖਦਾ ਕਿ- "ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘ ਬ ਇਰਸ਼ਾਦੇ ਖ਼ੁਦ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਰਾ ਖ਼ਲੀਫਾ ਮੁਕੱਰਰ; ਕਰਦ"' ਅਰਥਾਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨੀਜਤ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਪਦਾ ਕੇਵਲ ਏਹ ਲਿਖਣਾਂ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰੂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ,ਭਾਈਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਏਸ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਗੋਂ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰਗੁਰੂਥਾਪਿਆ।

੨. ਕਨਿੰਘਮ ਅੰਨਜਮਤੀ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੂਜੀ ਸ਼ਹਾ-ਦਤ ਕਨਿੰਘਮ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿੱਖ–ਹਿਸਟਰੀ ਵਿਚੋਂ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਨਿੰਘਮ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ੧੮੪੯ ਈ: (੧੯੦੬ ਬਿ:)ਵਿੱਚ ਛਪੀ ਹੈ,ਏਹਗਵਾਹੀ ਸਾਡੇ ਬਹਿਸਤਲਬ ਅਤੇ ਅਤਜੰਤ ਹੀ ਲੁੜੀਂਦੇ ਵਿਸ਼ਜ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਉਕਾ ਹੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਨਿੰਘਮ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਕ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਵਾਕਫੀਜਤ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ, ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਏਹ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰ ਗੱਦੀ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ।

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਕਨਿੰਘਮ ਦੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਨਵਾ-ਕਫ਼ੀ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਬਾਬਤ ਅਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਕਨਿੰਘਮ ਸਾਹਿਬ ਅਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਲਗੀ ਧਰ ਨੇ ਦੱਖਣ ਵਿੱਚ ਬਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ। ਕੀ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦਾ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਏਸ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਜੇਡੀ ਗ਼ਲਤ ਬਿਆਨੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਸੁਣਕੇ ਵੀ ਕਨਿੰਘਮ ਦੀ ਹਿਸਟਰੀ ਦਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਧੰਨ ਹਨ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜੋ ਅਜੇਹੇ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਜੈਸੇ ਲੁੜੀਂਦੇ ਵਿਸ਼ਯ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਏਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਨਵੀਨ ਇਤਿਹਾਸ ਲੇਖਕ ਸ੍ਰ: ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਮ. ਏ. ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅਪਣੀ ਨਵੀਂ ਤਵਾਰੀਖ ਬਨਾਮ * "ਜੀਵਨ ਕਥਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ" ਦੇ ਕਾਂਡ ੩੪ ਪੰਨਾਂ ੩੯੯ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਏਸ ਵਿਸ਼ਯ ਵਿਚ ਬੜੀ ਯੁਕਤੀ ਸੰਗਤ ਬਹਿਸ

---

* ਏਹ ਪੁਸਤਕ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਖਰੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਮਤ ਅਫ ਲੰਬੀ ਦੀ ਰਚਨਾਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੰਨ ੧੯੩੫ ਈ: ਵਿਚ ਭਾਈ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਛਾਪੇ ਖਾਨੇ ਵਜ਼ੀਰ ਹਿੰਦ ਪ੍ਰੇਸ ਵਿਚ ਛਪੀ ਹੈ ਏਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ (ਤਾਰੀਫ ਕੁਨੰਦਗਾਨ) ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਬੜੇ ਬੜੇ ਰੁਕਨ' ਬਾਵਾ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ, ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਮ ਏ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਆਦਿ ਵਿਦਵਾਨ ਹਨ। ਸਰਦਾਰ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ਨੇ ਏਸਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਖ ਸ਼ਹੀਦ ਮਿਸ਼ਨਰੀ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ੍ਰਦਾਰ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਰਸਾਲੇ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ" ਵਿਚ ਏਸਦੇ ਗੁਣ ਗਾਏ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਏਸਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਹੈ। ਪਰਵੋਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਸਜਣਾਂ ਦੇ ਲੇਖ 'ਜੀਵਨ ਕਥਾ' ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪਤਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਦੇ ਹਨ-"**ਕਨਿੰਘਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਅਸਲੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਉੱਕੀ ਵਾਕਬੀ ਨਹੀਂ।**"

ਸੋ ਕਨਿੰਘਮ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਾਕਫ਼ੀਜਤ ਬਾਬਤ ਸਿੰਘਸਭਾ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂਦੇ ਮੁੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਲੇਖਕ ਦੀ ਰਾਇ, ਜਿਸਦੀ ਉਪਮਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਜੈਸੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਏਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਕਿ ਕਨਿੰਘਮ ਦੀ ਹਿਸਟਰੀ ਇਸ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਸਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ ਨਿਰਨਾਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਬਲਿਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਅ- ਉਤਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖਣ ਦੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਭਾਵੇਂ, ਏਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਏਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਉਤੇ ਕੋਈ ਅੱਖਰ ਹੋਰ ਲਿਖੀਏ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਫੇਰ ਵੀ ਏਹ ਵਖਾਣ ਵਾਸਤੇ, ਕਿ ਏਸ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਅੱਖਰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਗੋਂ ਉਸਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ :— ਮੂਲ ਇਬਾਰਤ —

"Govind trade them be of good cheer, the appointed Ten indeed fulfilled thein mission, but he was about deliver the Khalsa to God, the Nevar—Sying. He who wishes to behold the Gooroo, Let him seooch the Granth of Nanak The Gooroo will I well with Khalsa; bi firm and be forthful, whereuer five sikhs are gathe-

red to gether There will I also be present."
[History of sikhs.P.88

ਲਫ਼ਜ਼ੀ ਅਰਥ—"ਗੋਵਿੰਦ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹਿਣਾਂ, ਨੀਜਤ ਕੀਤੇ ਦਸਾਂ ਨੇ ਅਪਣਾਂ ਕਾਜ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਆਪ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰਨ ਲਗੇ ਹਨ ਜੋ ਅਟੱਲ ਹੈ। ਉਹ ਜੇਹੜਾ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਨਾਂ ਚਾਹੇ, ਨਾਨਕ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੇ। ਗੁਰੂ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ। ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਤੇ ਸ਼ੁਭ ਚਿੰਤਕ ਰਹੋ। ਜਿੱਥੇ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਗੇ, ਓਥੇ ਮੈਂ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵਾਂਗਾ" ਇਹ ਹੈ ਅਸਲੀ ਉਲਥਾ ਕਨਿੰਘਮ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦਾ। ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ "ਗੋਵਿੰਦ" ਪਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ "ਗੁਰੂ" ਅਤੇ ਪਿਛੋਂ "ਸਿੰਘ ਜੀ" ਅਤੇ ਏਸੇ ਤ੍ਰਾਂ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਬ੍ਰੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਸਿੱਖ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਲਾਏ ਹਨ। ਵੇਖੋ ਗੁਃ ਪਃ ਨਿਰਣਜ ਪੰਨਾਂ ੪੦, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਇਬਾ-ਰਤ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ।

ਵਿਚਾਰ—ਕਨਿੰਘਮ ਸਾਹਿਬ ਖਾਲਸਈ ਅਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਤੋਂ ਏਨਾਂ ਬੇਖਬਰ ਹੈ, ਕਿ ਉਸਨੇ "ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ" ਦੀ ਥਾਉਂ ਨਿਰਾ "ਗੋਬਿੰਦ"—"ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ" ਦੀ ਥਾਉਂ ਨਿਰਾ "ਨਾਨਕ" ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਏਸ ਗੱਲ ਤੇ ਚਾਨਣਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਕਨਿੰਘਮ ਨੇ ਅਪਣੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਣੀਜ ਵਿਸ਼ਜ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:—ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:—

(ੳ) ਨੀਜਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਾਂ ਨੇ ਅਪਣਾਂ ਮਿਸ਼ਨ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ।

(ਅ) ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਅਕ਼ਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਟੱਲ ਹੈ।

(ੲ) ਜੇਹੜਾ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਨਾਂ ਚਾਹੇ ਉਹ 'ਨਾਨਕ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੇ।

(ਸ) ਗੁਰੂ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹੇਗਾ।

(ਹ) ਜਿਥੇ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਗੇ ਓਥੇ ਗੁਰੂ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹੁਣ ਪਾਠਕ ਆਪਹੀ ਸੋਚ ਲੈਣ ਕਿ ਏਨ੍ਹਾਂ ਚਹੁੰ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਹੜੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਏਹ ਅਰਥ ਹੋਵੇ ਕਿ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਅਪਨੀ ਥਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦਿੱਤੀ ? ਸਗੋਂ ਏਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਏਹ ਸਿਧ ਹੋਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ, ਪਰ ਕਨਿੰਘਮ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ॥

ਫੇਰ ਕਨਿੰਘਮ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਹੜਾ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਨਾਂ ਚਾਹੇ ਉਹ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੇ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹੇਗਾ। ਏਸਦਾ ਭਾਵ ਸਾਫ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਵੱਖਰੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪ ਨੇ ਗੁਰੂ ਪਦਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕਨਿੰਘਮ ਏਹ ਨਾਂ ਆਖਦਾ ਕਿ "ਗੁਰੂ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਅੰਗ

ਸੰਗ ਅਤੇ ਪੰਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਰਹੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹੇਗਾ'–ਅਤੇ–'ਪੰਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਰਹੇਗਾ' ਦਾ ਏਹੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਾਂ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਏਹ ਗੱਲ ਏਸ ਸ਼ਹਾਦਤ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਆਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣਾਂ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ। ਸਗੋਂ ਕਨਿੰਘਮ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਏਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ– 'ਜੇਹੜਾ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਨਾ ਚਾਹੇ ਨਾਨਕ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੇ' ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਥਾਪਿਆ, ਸਗੋਂ ਉਸਦੀ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਬਾਬਤ ਹਦੈਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਏਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਕਿਤ 'ਗੁਰੂ' ਪਦ ਦੇ ਲਖਸ਼ਣਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ 'ਗੁਰੂ' ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

੩. ਉਮਦਾ ਤੁੱਤ੍ਵਾਰੀਖ ਏਹ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਫ਼ਾਰਸੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੰ: ੧੮੮੫ ਈ: ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਛਪੀ। ਏਸ ਦੇ ਸਫ਼ਾ ੨ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ "ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜੇਹੜੇ ਹਾਲਾਤ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਉਹ ਓਹਨਾਂ ਖਯਾਲਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਲਿਖੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨੀਸਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।"ਉਨਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਜੋਰਾਂ ਤੇ ਸੀ। ਸੋ ਮਲੂਮ ਹੋਇਆ, ਕਿ ਏਹ ਤਵਾ–ਰੀਖ ਸਿੰਘ ਸਭਈ ਖਯਾਲਾਂ ਦੇ ਜ਼ੇਰ ਅਸਰ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਏਸ ਲਈ ਗੁਰਿਆਈ ਸਬੰਧੀ ਏਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਾਡੇ

ਬਹਿਸ ਤਲਬ ਮਜ਼ਮੂਨ ਤੇ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਸਕਦਾ।

੪. ਮੁਹੱਮਦ ਲਤੀਫ਼ ਸੱਯਦ ਮੁਹੱਮਦ ਲਤੀਫ਼ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਕਨਿੰਘਮ ਤੋਂ ਵੀ ਘਟੀਆ ਦਰਜੇ ਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਸਲੀ ਵਾਕਿਆਤ ਦੀ ਬੇ ਇਲਮੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਤਾਂ ਏਹ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਹੀ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸੱਯਦ ਲਤੀਫ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਨਜ਼ਰ ਔਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ,ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕਈ ਵਾਕਿਆਤ ਮਜ਼ਹਬੀ ਤਅੱਸਬ ਅਤੇ ਈਰਖਾ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਾਸਤੇ ਵੇਖੋ "ਜੀਵਨ ਕਥਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ" ਸਫ਼ਾ ੩੬੬ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੂਕ:-

"ਸੱਯਦ ਮੁਹੱਮਦ ਲਤੀਫ਼ ਦੀ ਅਸਲੀ ਵਾਕਿਆਤ ਤੋਂ ਬੇ ਇਲਮੀ ਅਤੇਈਰਖਾਦੀਬਹੁਲਤਾ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਉਸਦੇ ਉਹਨਾਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜੇਹੜੇ ਉਸਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਗਿਆਂ ਵਰਤੇ ਹਨ। ਅਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਸਫ਼ਾ ੨੭੧-੨੭੨ ਤੇ ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:-**(ਗੁਰੂ) ਗੋਬਿੰਦ (ਸਿੰਘ) ਦਾ ਏਹ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ (ਗੁਰੂ) ਨਾਨਕ (ਦੇਵ) ਦੇ ਰਚੇ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ***

---

*ਕਿਉਂ ਜੀ, ਮੁਹੰਮਦ ਲਤੀਫ਼ ਤਾਂ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਨ ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਆਪ ਉਸਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇਹ ਸਿਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਗਦੀ ਅਰਪਨ ਕੀਤੀ! ਏਹਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ?

ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਕਰਕੇ ਓਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਦੇ ਸੋਢੀਆਂ ਪਾਸ ਘੱਲੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੋਹਰ ਵਾਲਾ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਜੇਹੜਾ ਓਹਨਾਂ ਪਾਸ ਸੀ ਲੈ ਔਣ। ਪਰ ਸੋਢੀ (ਗੁਰੂ) ਗੋਬਿੰਦ (ਸਿੰਘ) ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਖਿਆਲਾਂ ਤੇ ਨਿਸਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੰਨਦੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਓਹਨਾਂ ਗ੍ਰੰਥ (ਸਾਹਿਬ) ਦੇਣੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਪਾਤੁਸ਼ਾਹ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਗ੍ਰੰਥ ਬਣਾ ਲੈਣ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਕਰਨ। ਉਹਨਾਂ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ) ਦਮਦਮੇ ਵਿਖੇ ਨਵਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਤੇ ਓਥੇ ਹੀ ਐਤਵਾਰ ੮ ਭਾਦਰੋਂ ਸੰਮਤ ੧੭੫੩ (ਸੰ: ੧੬੯੬ ਈ:) ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤਾ। ਇਸਦਾ ਨਾਮ 'ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਾ ਗ੍ਰੰਥ' ਰਖਿਆ ਗਿਆ।" ਇਸਥੀਂ ਅਗੇ "ਜੀਵਨ ਕਥਾ" ਦੇ ਲੇਖਕ ਜੀ ਨੇ ਸੱਜਦ ਮੁਹੰਮਦ ਲਤੀਫ਼ ਦੇ ਪੂਰਵੋਕਤ ਬਿਆਨ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਪਣੇ ਨੋਟ ਦੇ ਆਖ਼ਿਰੀ ਹਿਸੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :—"ਲਤੀਫ਼ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖੀ ਜਾਣ ਦੀ ਮੁਥਾਜ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਤੋਂ **ਉਸਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਬੇਇਲਮੀ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।** ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਨਵਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਸੰਮਤ ੧੭੫੩ ਵਿਚ ਸੰਪੂ-ਰਣ ਕੀਤਾ। ਜੇ ਉਹ ਜਰਾ ਕੁ ਦਿਮਾਗ਼ ਖ਼ਰਚ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ

ਉਸਨੂੰ ਚੇਤਾ ਆ ਜਾਂਦਾ, ਕਿ ਸੰਮਤ ੧੭੫੨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਵਿਚ ਅਮਨ ਚੈਨ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਖਾਲਸਾ ਓਥੇ (ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਵਿਚ) ਸੰਮਤ ੧੭੫੬ ਵਿਚ ਸਾਜਿਆ ਗਿਆ। ਅਨੰਦ ਪੁਰ ੧੭੬੧ ਵਿਚ ਛੱਡਣਾਂ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਮਗਰੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਪੁਜੇ ਸਨ" ਏਹ ਹੈ ਸੱਯਦ ਮੁਹੱ-ਮਦ ਲਤੀਫ ਦੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਸੰਬੰਧੀ ਵਾਕਫੀਯਤ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਪਾਕ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਅਤੇ ਤਅੱਸਬ, ਜਿਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਅੱਜ ਕਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਲੇਖਕ (ਜਿਸਦੇ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਅਸੀਂ ਪਿਛੇ ਦਿਖਾ ਆਏ ਹਾਂ, ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਮੁਖ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਏਸ ਮਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਰ ਚੋਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹਨ) ਸ੍ਰ: ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਮ. ਏ. ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਅਜੇਹੇ ਬੇਇਲਮ, ਮੁਤਅੱਸਿਬ ਅਤੇ ਈਰਖਾਲੂ ਮੁਹੱਮਦ ਲਤੀਫ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇ ਨਿਰਣਯ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਵੀ ਕਾਬਲੇ ਏਤਬਾਰ ਨ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

੫—੬ ਸੀ. ਐਚ. ਪੇਨ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਵੀ ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਆਨ ਹਨ ਅਤੇ ਕਨ੍ਹਯਾ ਲਾਲ ਦੀ ਰਚਨਾਂ ਨਵੀਨ ਖਯਾਲਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਅਸਰ ਲਿਖੀ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਏਸ ਵਿਸ਼ਯ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਗੁਰੂ ਪਦ ਦੀ ਖਸੂਸੀਯਤ

"ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ" ਦੇ ਪੰਨਾਂ ੬੦ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ-"ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਹ (ਗੁਰੂ) ਪਦ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ ਲਈ ਖਾਸ ਹੈ। ਤੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

ਵਿਚਾਰ— ਏਸ ਦਾਵੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਏਸ ਲਈ ਏਹ ਅਸੂਲ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਘਰੋਕਾ ਸਮਝਣਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਲਾ ਜੇ ਏਹ ਗਲ ਥੋੜੇ ਜੇਹੇ ਚਿਰ ਲਈ ਦਰੁਸਤ ਵੀ ਮੰਨ ਲਈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਏਹ ਪਦ "ਗੁਰੂ-ਅਵਤਾਰ" ਲਈ ਹੀ ਮਖ਼ਸੂਸ ਹੈ, ਤਾਂ ਏਹ ਪੰਥ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਣਾਂ ਵੀ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਏਹ ਤਿੰਨੇ ਚੀਜ਼ਾਂ "ਗੁਰੂ ਅਵਤਾਰ" ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਰਚੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਿੰਨ ਅਦਿਭੁਤ ਰਚਿਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਕੀ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣਗੇ ?

ਪੰਨਾਂ ੬੧ ਤੇ ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ-"ਐਸੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਕਿ ਐਸ਼੍ਵਰਯ ਪਾਕੇ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਜਦ ਕਿਸੇ ਵਯਕਤੀ ਵਲੋਂ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸਦੀ ਪੰਥ ਨੇ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ, ਤੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕਿਆ ਗਿਆ। ਏਸ

ਤਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੇ "ਗੁਰੂ" ਕਹਿ ਦਿਤਾ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਕਰੜੀ ਤਾੜਨਾ ਕੀੜੀ। ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸੂਰਤ ਵਾਸਤੇ ਬਲੀ ਬਹਾਦਰ ਬਾਬੇ ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਸਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੰਦਈਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਬਾਬੇ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, ਪੰਥ ਨੇ ਨ ਮੰਨਿਆ। ਬੰਦਈ ਤੇ ਤੱਤ ਖਾਲਸਾ ਦੋ ਜਥੇ ਹੋ ਗਏ। ਦੂਜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਪਦ ਵਰਤਣੋਂ ਮਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ।" ਏਸਦੇ ਸਬੂਤ ਲਈ ਗੁ: ਪ: ਨਿਰਣਯ ਪੰਨਾ ੬੨-੬੩ ਵਿਖੇ ਸਤਿਜੁਗ ੨੫ ਜੇਠ ੧੯੯੧ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਇਕ ਪੱਤ੍ਰਕਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਸਫਾ ੧੭੫-੭੬ ਵਿਖੇ ਸਤਿ-ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਛ ਅਪਣੇ ਮਤਲਬ ਦੇ ਵਾਕ ਚੁਣਕੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ-
"ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਹੀ ਮੈਂ ਰਬਟੀਏ ਕੀ ਮਾਫਕ ਹਾਂ। ਜੀ ਅਗੇ ਮੰਨਣਾਂ ਸੰਗਤ ਨੇ ਹੈ......ਮੰਨਾਵਣਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੈ।"

ਵਿਚਾਰ— ਪਹਿਲੀ ਸੂਰਤ ਬੰਦਈਆਂ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਾਕਈ ਨਾਂ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ। ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ

ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕਈ ਨਾਮ ਅਜੇਹੇ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਂ ਅਖਵਾ ਸਕੇ।

ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਜੀ, ਰਾਮਰਾਏ ਜੀ, ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲੇ ਵਾਲੇ ੨੨ ਸੋਢੀ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਖਵਾਣ ਲਈ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਤਕ ਪੁਜੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਂ ਬਣ ਸਕੇ। ਗੁਰੂ ਓਹੀ ਬਣੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਪੂਰਬਲੇ ਗੁਰੂਆਂ ਵਾਂਗ ਨਿਰਮਾਣ ਤੇ ਨਿਰਦਾਵੇ ਰਹੇ। ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਅਪਣੇ ਨਿਰ-ਮਾਣਤਾ ਦੇ ਸੁਭਾਉ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਂ ਕਹੋ ਪਰੰਤੂ ਜਿਵੇਂ ਪੂਰਵਜ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਕੁਚਿਲ, ਕਠੋਰ, ਕਪਟੀ, ਕਾਮੀ, ਨੀਚ ਕਰੰਮਾਂ ਕੀਟ, ਦਾਸ' ਆਦਿ ਆਖਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਚੇ ਅਤੇ 'ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ' ਗੁਰੂ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਏਹ ਆਖਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ 'ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਰਬਟੀਆਂ ਹਾਂ,' 'ਬਰਵਾਲਾ ਹਾਂ' ਆਦਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਲਖਾਂ ਸਿਖ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀਆਂ ਅਜ਼ਮਤਾਂ ਵੇਖਕੇ ਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਕਿ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੂੰ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਹੈਂ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਹੈਂ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈਂ ਅਤੇ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਸਤਿਜੁਗ ਲੌਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੋਕੇ ਅਵਤਰਿਆ ਹੈਂ। ਸੋ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਏਹ

ਕਹਿਣਾ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ–'ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ।' ਭੋਲੇ ਮਹੇਸ਼, ਏਹ ਖੂਬੀ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੀ ਪਦਵੀ ਦੀ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਏਹ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ– "ਆਪਸ ਕਉ ਜੋ ਜਾਣੈ ਨੀਚਾ। ਸੋਊ ਰ ਨੀਐ ਸਭ ਤੇ ਊਚਾ।" ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚਾ ਕੇਵਲ ਸਤਿਗੁਰ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਤੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਗੋਂ 'ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੇ' ਅਰਥਾਤ "ਸਤਿਗੁਰ" ਹੀ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਿਆਈ ਵਾਲੀ ਬੀੜ

ਗੁਰਿਆਈ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਬਾਬਤ ਅਸੀਂ ਆਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰ: ੧੭੬੫ ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਾ ਖੇਲ ਵਰ-ਤਾਣ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੋਈ ਬੀੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦਿੱਤੀ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੰਗੂ, (ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀਂ ਪ੍ਰਮਾ-ਣੀਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ) ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ, ਅਤੇ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ (ਕ੍ਰਿਤ ਕਵਿ ਭਾਈ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਵੀ ਏਹ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਦੱਖਣ ਨੂੰ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਆਪ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੋਈ ਬੀੜ ਵੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਏਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ

ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ (ੳ) ਰਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬੀੜ ਲੈ ਲਈ ਸੀ, (ਅ) ਯਾ ਨਦੇੜ (ਹਜੂਰ ਸਾਹਿਬ) ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੁਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਕੋਈ ਬੀੜ ਓਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, (ੲ) ਅਥਵਾ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੁਰਹਾਂਨਪੁਰੋਂ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਯਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਬੀੜ ਮੰਗਵਾ ਲਈ ਹੋਵੇ, (ਸ) ਯਾ ਆਪ ਹੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਉਚਰਕੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾ ਲਈ ਹੋਵੇ ਤੇ ਬੀੜ ਬੰਨ੍ਹਾਕੇ ਉਸਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ "ਬੀੜ ਬਹਿਸ" ਦੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਪੂਰਵੋਕਤ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪੌਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਕਿ ਕਲਗੀ-ਧਰ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਬੀੜ ਹੈਸੀ।

ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਦੇ ਸਫਾ ੯੩ ਤੋਂ ੯੮ ਤਕ ਜੋ ਬਹਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਯ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਨਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਏਹ ਹੈ, ਕਿ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ੩ ਬੀੜਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਗੋਂ ਵਧੀਕ ਸਨ। ਪਾਠਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਗਿਆਤ ਹੋਵੇ ਕਿ ਬਹਿਸ ਦਾ ਅਸਲੀ ਵਿਸ਼ਯ ਏਹ ਦਰਯਾਫਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕਿ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਾ ਕੌਤਕ ਵਰਤਨ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਕੋਈ ਬੀੜ ਸੀ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਜੇ ਕੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕੇਹੜੀ ਬੀੜ ਹੈ ਕਿਥੇ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਬੂਤ ਕੀ ਹੈ ? ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਮੰਨੀ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿ

ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਗੇ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਤੇ ਨਰਯੇਲ ਮੱਥਾ ਟੇਕਕੇ ਗੁਰੂ ਗੱਦੀ ਅਰਪਨ ਕੀਤੀ?

ਅਣਹੋਂਦ ਦਾ ਇਕਬਾਲ

ਬੀੜਾਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਏਹ ਦਿਖਾਕੇ ਕਿ ਐਨੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਅਮੁਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ, ਐਨੀਆਂ ਪਟਨੇ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅਤੇ ਐਨੀਆਂ ਬੁਰਹਾਨਪੁਰ ਵਿਚ ਸਨ, **ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਬੜੀ ਉਸ-ਤਾਦੀ ਨਾਲ ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਜੇਹੀ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਵਸ਼ੇਸ਼ ਬੀੜ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਵਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਬਤ ਅਸੀਂ ਪੁਛ ਕਰਦੇ ਹਾਂ**। ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-"ਜੇਹੜੀ ਬੀੜ ਨੂੰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਗੱਦੀ ਦਿੱਤੀ ਉਸਨੂੰ ਬਾਕੀ ਬੀੜਾ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਕੇ ਨਾਂ ਰਖਣਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨਾਂ ਦੇਣਾ ਇਕ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਬੁਧੀਮਤਾ ਦੀ ਗਲ ਸੀ (ਪੰਨਾਂ ੯੭, ੯੮) ਦੋਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰਿਆਈ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਦੂਜੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਨਿਆਇ ਦੀ ਗਲ ਤਾਂ ਏਹ ਸੀ ਕਿ ਜੇਹੜੀ ਬੀੜ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸ੍ਰੀ ਕਲ-ਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਤੇ ਨਰਯੇਲ ਰਖਕੇ ਮਥਾ ਟੇਕਿਆ

ਉਸਦੇ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਲਗ ਭਗ ਢਾਈ ਸਦੀਆਂ ਤਕ ਚਲਦੇ ਰਹੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਰਮੀਮ ਕਰਕੇ 'ਗੁਰੂ' ਪਦ ਦੇ 'ਗੁਰਬਾਣੀ' ਅੰਕਿਤ ਲੱਖਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਮਨਸੂਖ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਉਹ ਬੀੜ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਤਾਂਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਬੜੇ ਚਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਕਰਦੀਆਂ। ਯਾ ਉਹ ਬੀੜ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੀ ਸੁਰਖਸ਼ਿਤ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਯਾ "ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ" ਦੇ 'ਅਕਾਲੀ ਤਖਤ' ਤੇ ਬਿਰਜਮਾਨ ਕਰਾਈ ਜਾਂਦੀ, ਜਿਥੇ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਲੋਕ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸੁਖੈਨਤਾ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਓਸੇ ਬੀੜ ਤੋਂ ਸੁਧਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾਂ ਪੈਂਦੀ। ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ:—"ਜੇ ਉਹ ਬੀੜ ਵੱਖਰੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਕਈ ਆਦਮੀ ਅਜੇਹੇ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੇ, ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਏਸੇ ਬੀੜ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਾਂਗੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਮਿਲੀ ਹੈ।" ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਸੀਂ ਪੁਛਨੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਬੀੜ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਥਾਮ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਗੁਰਿਆਈ ਦਿਤੀ, ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾਸਿੰਘਜੀ ਨੂੰ ਏਸ ਗਲ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ? ਕੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਉਸ ਬੀੜ ਦੀ ਮਨੌਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਰਜ ਸੀ ?

ਰਸਾਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ

ਮਾਰਚ ੧੯੩੭ ਦੇ ਰਸਾਲਾ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ' ਸਫਾ ੬੬ ਅਤੇ ੬੭ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰਦਾਰ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਟੰਡਾਵਲੀ ਮਹੰਮਦ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਿੰਧ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਛ ਗੁਰਮਤ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤ੍ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਓਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬ ਐਨ ਹੀ ਉਹ ਸੀ, ਜੇਹੜਾ ਅਸਾਂ "ਗੁਰੂ ਪਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼" ਵਿੱਚ ਗੁਰਿਆਈ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਸਬੰਧੀ ਉਠਾਇਆ ਸੀ। ਸ੍ਰਦਾਰ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਉਂ ਹੈ:--

"ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਜੇ ਕਦੇ ਗੁਰਿਆਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਥੇ ? ਓਸ ਵਕਤ ਕੇਹੜੀ ਬੀੜ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਕਿਥੇ ਹੈ ?" "ਅੰਮ੍ਰਿਤ" ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸਦੇ ਉਤ੍ਰ ਵਿਚ ਏਹ ਅਖਰ ਲਿਖੇ ਸਨ:—

"ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਕਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ।" (ਸਫਾ ੬੭)

ਇਸਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਡੀਟਰ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ ਨੇ ਵਡੇ ਬੜੇ ਲੰਮੇ ਲੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੁਲਾਈ ੧੯੩੭ ਦੇ "ਅੰਮ੍ਰਿਤ" ਦੇ ਸਫਾ ੩੫ ਕਾਲਮ ਪਹਿਲੇ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ:—

"ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ ਨੇ ਭੀ ਆਪਣੀਆਂ ਅਠ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿ ਉਸਨੇ ੨੨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਤਿ-

ਹਾਸਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਿਚ ਵੀ ਏਹ ਦਸਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ **ਉਹ ਕੇਹੜੀ ਬੀੜ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਮਿਲੀ, ਤੇ ਹੁਣ ਓਹ ਕਿਥੇ ਹੈ ?** ਇਸ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਬੀੜਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਭੇਦ ਗੁਣੀ ਜਨ ਦਸਦੇ ਹਨ। **ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬੜਾ ਜ਼ੋਰ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਜੇ ਸਚ ਮੁਚ ਕਿਸੇ ਬੀੜ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੇਹੜੀ ਹੈ।'**

ਉਤੇ ਲਿਖੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪਾਠਕ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਏਸ ਵਿਸ਼ਜ ਵਿਚ ਸ੍ਰਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰਦਾਰ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਡੀਟਰ "ਅੰਮ੍ਰਿਤ" ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਨਿਰੁੱਤ੍ਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਆਪ ਗੁਰਿਆਈ ਵਾਲੀ ਬੀੜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਸਾਬਿਤ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ।

ਬਾਬੇ ਕੇ ਤੇ ਬਾਬਰ ਕੇ

ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਜ ਪੰਨਾਂ ੧੦੬-੧੦੭ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਹਿੰਦ ਵਿਚ ਪਸਰੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਸ ਗਲ਼ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਜਿਸ ਅਸੂਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਨਮਤੀ ਇਤਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਗਲ ਦਾ ਖ਼ੁਦ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਗਲ਼ ਨੂੰ (ਆਲਿਮ ਜੀ ਦਾ) ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦੀ ਕਾਢ ਤੇ ਉਸਦਾ ਅਸਰ ਦਸਣਾਂ ਇਨਸਾਨੀ ਦਿਮਾਗ਼ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।"

ਵਿਚਾਰ—ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਿਆਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ (ਖ਼ੁਦ) ਅਰ ਸਿੰਘ ਸਭਈ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਲੀਆਂ ਛੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੁਰੂ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ?

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ

ਦੀਆਂ ਰਸਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਣਾਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਜੇ ਬੀੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਝੀ,ਇਕ ਅਜੇਹੀ ਬਾਰਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮਾਨ ਕੇਵਲ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੁਰਾਣਾਂ ਖ਼ਬਤ

ਅਗਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਦੇ ਹਨ–"ਜੇ ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਲਈ ਯੁਕਤੀ ਦੀ ਖਾਤਰ (ਇਸ ਇਕ ਉਕਾ ਹੀ ਅਣਹੋਣੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਰੁਧ) ਗਲ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਦ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਨੂੰ ਤਸਲੀਮ ਕਰਨਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ੨੨ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਮੰਨਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣਾਂ ਕੀ ਸਾਬਿਤ ਕਰੇਗਾ ?

ਆਲਿਮ ਜੀ ਨੇ ਏਹ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਕੀ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਸੋਚਿਆ ਹੈ ? ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਏਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਘਾੜਤ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕਹੇ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਨਿਸਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ। ਕਿਉਂ ਆਲਿਮ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਦਲੀਲਦਾ ਏਹੀ ਭਾਵ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਰ ?"(ਪੰਨਾਂ ੧੦੭)

ਵਿਚਾਰ–ਏਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ

ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਅਦਬ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਸਤਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਆਪ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਿਖ ਨੂੰ ਏਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਕਿਧਰੇ ਲਿਖਿਆ, ਕਿ ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਅਰਪਨ ਕੀਤੀ ਸੀ—ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਸਾ ਇਕ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੰਨਦੇ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆਂ ਜਾ ਸਕੇ, ਕਿ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ੨੨ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਾਸਤੇ ਮੁਕਰਰ ਕਰਨ ਦਾ ਏਹ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਬਲਕੇ ਏਹ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਕਿ ਪਹਿਲੀਆਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਾਸਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਬਾਬਤ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ, ਉਹ (ਸੂਬੇ) ਖ਼ੁਦ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਿਉਂ ਮੰਨਦੇ ? ਸੋ ਜਦ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ

ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ੨੨ ਸੂਬੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਏਹ ਗੱਲ ਕਿਵੇਂ ਦਰੁਸਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨੌਣ ਵਾਲੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਘਾੜਤ ਨੂੰ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖੁਦ ਵੀ ਅਪਨਾ ਲਿਆ ?

ਜੋਤੀ ਜੋਤ

ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਣ ਬਾਬਤ ਸਾਡਾ ਮਤ ਹੈ, ਕਿ ਆਪ ੧੭੬੫ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਨਹੀਂ ਸਮਾਏ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਇਕ ਨਿਰਾਲੇ ਚੋਜ ਦੁਆਰਾ ਗੁਪਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਪੰਨਾਂ ੧੦੯ ਤੋਂ ੧੧੯ ਤਕ "ਗੁਰ ਸ਼ੋਭਾ, ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ, ਖਾਲਸਾ ਤਵਾਰੀਖ, ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸੀ ਵ ਵਿਦੇਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਅਰ ਅਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਵਖਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ੧੭੬੫ ਨੂੰ ਹੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ ਸਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਏਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੱਧ ਹੈ, ਕਿ ਦਰ ਅਸਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਣ ਦੇ ਪੜਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਪਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਯ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਗੋਚਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:-

(੧) ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੰਗੂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੀ

ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ, ਜਿਸਦਾ ਕਾਰਣ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਏਹੀ ਭਾਸਦਾਂ ਹੈ, ਕਿ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਣ ਬਾਬਤ ਨਿਸਚਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਵਰਨਾਂ ਐਸਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਭਾਵਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ।

੨. ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਦੇ ਉੱਤ੍ਰ ਐਨ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ:-

(ੳ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚਿਤਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਕੇ ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਕਾਠੀਆਂ ਪਵਾਈਆਂ।

(ਅੰਸੂ ੨੩ ਛੰਦ ੩੬-੩੭)

(ਅ) ਚਿਤਾ ਅਸਥਾਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਏਹ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ, ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਚਿਤਾ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਦੱ-ਖਣਾਂ ਕਰਕੇ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਕੇ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਣ। (ਅੰਸੂ ੨੪ ਛੰਦ ੨-੩-੪)

(ੲ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਨੱਧ ਬੱਧ ਹੋਕੇ ਚਿਖਾ ਤੇ ਜਾ ਬੈਠੇ ਤੇ ਸਭ ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰੁਖ਼ਸਤ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਯਾ ਕੀਤੀ। ਏਹ ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਅਜੇ ਚਿਤਾ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਸੀ।

(ਅੰਸੂ ੨੪ ਛੰਦ ੪ ਤੋਂ ੧੦)

(ਸ) ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਸਿੰਘ

ਕਨਾਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ "ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ" ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ।

(ਅੰਸੂ ੨੪ ਛੰਦ ੧੬)

(ਹ) ਉਪਰੰਤ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਵਿਚ ਸ਼ੋਕ ਮਈ ਕੀਰਨੇ ਪਾਏ ਜੈਸਾ ਕਿ–ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸਾਂ, ਸਾਡਾ ਇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਕੀ ਆਸਰਾ ਹੈ? ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਕੀਹਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠਿਆ ਕਰਾਂਗੇ? ਅਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੇ ਸੰਧਯਾ ਸਮੇਂ ਹਜ਼ੂਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸਦੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ ਅਸੀਂ ਉਤਮ ਬਚਨ ਸੁਣਿਆ ਕਰਾਂਗੇ? **ਹੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਕਰਾਂਗੇ?**

(ਨੋਟ–ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇਕੇ ਲੋਪ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਉਤਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕਿਉਂ ਕਢਦੇ? ਏਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅੰਸੂ ੨੪ ਛੰਦ ੨੯ –੩੦–੩੧–੩੨–੩੩ ਦਾ ਹੈ)

(ਕ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਯਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤਕ ਕਨਾਤ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਸੇਵਕ ਨੇ ਤਬੇਲੇ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਕੁਮੈਤ ਘੋੜਾ ਆਪਣੀਂ ਜਗਾ ਤੇ

ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਏਸ ਗਲ ਦੀ ਇਤਲਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾਂ ਅਨਮਾਨ ਦਸਿਆ ਕਿ ਕੱਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਕਾਠੀਆਂ ਪਵਾਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਕੁਮੈਤ ਘੋੜਾ ਆਪ ਹੀ ਲੈ ਗਏ ਹਨ। ਸੁਣਕੇ ਸਭ ਸਿੰਘ ਅਸਚਰਜਤਾ ਦੇ ਬਹਿਰ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਇਹ ਕੀ ਕੌਤਕ ਹੈ ? (ਅੰਸੂ ੨੪ ਛੰਦ ੩੬-੩੭)

(ਖ) ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਇੱਕ ਬਾਲਣ ਲਿਔਣ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਨੇ ਆਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ (ਅਸਤਬਲ ਵਿਚੋਂ ਕੁਮੈਤ) **"ਘੋੜਾ ਅਸੀਂ ਆਪ ਲੈ ਗਏ ਹਾਂ,** ਏਸ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਜੋ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ।" (ਅੰਸੂ ੨੪ ਛੰਦ ੩੭ ਤੋਂ ੩੯ ਤਕ)

(ਗ) ਪਹਿਰ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਨਾਲ ਜਦ ਕਿ ਘੋੜੇ ਦ ਚਲੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਬਾਲਣ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਇਕ ਸਾਧ ਆਇਆ, ਜਿਸਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੋਕਾਤੁਰ ਵੇਖਕੇ ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁਛਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਲੋਕ ਗਮਨ ਕਰ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਸੈਨਾਂ

ਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੈਨਾਂ ਨਿਕੰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਚੰਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਾਤ ਹਨੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੋਪੀਆਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਬਨਬਾਸ ਨਮਿਤ ਪੁਰੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਅਵਧਪੁਰੀ ਦੇ ਨਰ ਨਾਰੀ ਦੁਖੀ ਸਨ, ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ *ਦਸ਼ਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਧ ਨੇ ਕਿਹਾ– "ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਮੈਤ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹੁਣੇ ਮਿਲੇ ਹਨ......ਜਦ ਮੈਂ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨ ਲਵਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਲੋਕ ਗਮਨ ਕਰ ਗਏ ਹਨ।

(ਅੰਸੂ ੨੫ ਛੰਦ ੫ ਤੋਂ ੧੨)

(੫) ਅੰਗੀਠਾ ਫੋਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਪਹਿਲੋਂ ਕਨਾਤ ਹਟਾ ਦਿਤੀ ਗਈ, ਪਿਛੋਂ ਸਾਰੀ ਭਸਮ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਫੋਲੀ ਗਈ, ਪਰੰਤੂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਨਾਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਸਥੀ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਿਤਾ ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਏਹ ਦੇਖਕੇ ਸਭ **ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸਚਾ ਹੋ ਗਿਆ**

---

*ਜੇ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਲਕ ਫੜਾ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਰਲਾਪ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ?

ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਏਥੇ ਦਾਹ (ਸੰਸਕਾਰ) ਨਹੀਂ ਹੋਯਾ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇਹ ਸਮੇਤ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਵਾਲੇ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਹਨ ਉਹ ਦਰੁਸਤ ਹਨ। (ਅੰਸੂ ੨੫ ਛੰਦ ੨੪ ਤੋਂ ੩੬ ਤਕ)

(ਙ) ਰੁਸਤਮਰਾਏ ਅਤੇ ਬਾਲਾ ਰਾਉ ਦੋ ਮਰਹਟੇ ਸ੍ਰਦਾਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਗੀ ਹੋਣ ਦੇ ਜੁਰਮ ਵਿਚ ਸਤਾਰੇ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅਵਾਹਨ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਘੋੜੇ ਸਮੇਤ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਪੁਜੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸ੍ਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨ ਕੱਟਕੇ ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਰਕਾਬ ਦੁਆਲਾਂ ਨਾਲ ਖੜੇ ਕਰਕੇ ਕਿਲੇ ਦੀ ਕੰਧ ਟੱਪ ਗਏ ਅਤੇ ਬਿੰਧਯਾਂਚਲ ਪਰਬਤ ਦੇ ਪਾਸ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਨਾਮ ਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਰਾਹੇ ਪਏ।
(ਅੰਸੂ ੨੫ ਛੰਦ ੩੩ ਤੋਂ ੬੧ ਤਕ)

੩. ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਕ੍ਰਿਤ ਕਵਿ ਭਾਈ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਧਜਾਇ ੩੦:–

"ਇਕ ਸਾਧੂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪੂਰਵੋਕਤ ਘਟਨਾਂ ਤੋਂ ਉਪ੍ਰੰਤ

ਜਦ ਉਹ ਦਰਸ਼ਨ ਨਮਿਤ ਪੁਜਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਹਾਲਿਤ ਵਿਚ ਸਨ। ਵੈਰਾਗੀ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁਛਣ ਪਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰਲੋਕ ਗਮਨ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਧੂ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਓਸੇ ਹੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਂਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਜਦ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਬਤ ਸਾਧੂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਆਖਣ ਲਗੇ–"ਮੂਰਖ ਲੋਗ ਅਜਾਨ ਮਹਾ ਇਹ ਨਾਥ ਚਰਿਤ੍ਰਹ ਭੇਦ ਨ ਜਾਨੈ।" ਅਰਥਾਤ ਅਣਜਾਣ ਤੇ ਮੂਰਖ ਲੋਕ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਚੋਜਾਂ ਦਾ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ।

ਉਪ੍ਰੰਤ ਭਾਈ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਧਜਾਇ ੩੧ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ–"ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਅਸਵਾਰੀ ਪਾਛੈ। ਏਹ ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਭਈ ਆਛੈ।" ਉਹ ਸਾਖੀ ਰੁਸਤਮ ਰਾਏ ਅਤੇ ਬਾਲਾ ਰਾਉ ਨੂੰ ਸਿਤਾਰੇ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚੋਂ ਕਢਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਂ ਪਿਛੇ ਦਿਖਾ ਚੁਕੇ ਹਾਂ।

੪. ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿਵਾਸ ੪੦ ਪੰਨਾਂ ੩੪੧–੪੨ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:–

"ਤਬ ਲੌ ਪਹੂਚੇ ਸਾਧ ਤਹਿ ਠਾਂ ਚਲ ਪੰਜਾਂਬੋਂ ਚਾਰ ਹੈਂ।
ਉਨ ਤਾਈਂ ਪੰਚਕ ਕੋਸ ਪਰ ਗੁਰ ਮਿਲੇ ਕਰਤ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈਂ।
ਉਨ ਪੇਖ ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਬਿਆਕੁਲ ਸਗਰ ਸਿੰਘੈ ਬੂਝਯੋ।
ਤਬ ਕਹਯੋ ਸਿੰਘਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਲੋਕ ਗਮਨੇ ਗੁਝਯੋ।

ਫਿਰ ਕਹਿਓ ਸੰਤਹਿ ਕੂਰ ਕਹਿਹੌ ਮਿਲੇ ਹਮ ਕੋ ਸੋ ਅਬੈ।
ਅਸਵਾਰ ਬਾਜ ਕੁਮੈਤ ਪੈ ਸਿਤ ਬਾਜ ਕਰ ਪਰ ਥਾ ਫ਼ਬੈ।
ਸੁਨ ਸਿੰਘਨ ਅਚਰਜ ਮਾਨ ਹੇਰਿਓ ਜਬ ਤਬੇਲਾ ਜਾਇ ਹੈ।
ਨਹਿ ਅਸ੍ਵ ਕਾਠੀ ਸ੍ਵਾਨ ਬਗਲਾ ਬਾਜ ਸਿਤ ਤਿਸ ਥਾਇ ਹੈ।
ਤਬ ਧਾਰ ਨਿਸਚੈ ਕਹਯੋ ਸਿੰਘੈ ਚਰਿਤ ਗੁਰ ਇਹ ਕਿਆ ਕੀਓ। **ਹਮ ਤਾਈ ਏਕਲ ਛੋੜ ਧੋਖਾ ਦੇ ਸੁ ਪੰਥਾ ਅਨ ਲੀਓ।"**

ਪ. ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਹਿੱਸਾ ੧ ਨੰਬਰ ੩ ਕ੍ਰਿਤ ਗਜਾਨੀ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜੋ ਕਿ (ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੀ) ਖਾਲਸਾ ਟ੍ਰੈਕਟ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਮੈਨੇਜਰ ਖਾਲਸਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰ ਹਿੰਦ ਪ੍ਰੇਸ ਵਿਚ ਛਪਵਾਈ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਪੰਨਾਂ ੨੧੬੯ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:—"ਤਵੇਲੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਕੇ ਆਖਿਆ, ਖਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀ ਭਾਵੀ ਵਰਤੀ, ਕਿ ਕੁਮੈਤ ਘੋੜਾ ਕਾਠੀ ਸਮੇਤ ਤਵੇਲੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਏਹ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਵਧੇਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋ ਗਈ। ਤੇ ਜਿਤਨੇ ਮੂੰਹ ਸੇ ਓਤਨੀਆਂ ਭਾਖਾਂ ਹੋਕੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਏਤਨੇ ਨੂੰ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਫਕੀਰ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਖਯਾ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਸ਼ੋਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਕੁਮੈਤ ਘੋੜੇ ਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋਏ ਜਾਂਦੇ ਹੁਣੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਤੇ ਮੈਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਮਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਤੇ ਓਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ

ਏਹ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਖ ਦੇਵੀਂ, ਜ਼ਰਾ ਭਰ ਸ਼ੰਕਾ ਸੋਚ ਨਾਂ ਕਰਨ ਤੇ **ਕੁਮੈਤ ਘੋੜਾ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕਾਠੀ ਸਮੇਤ ਅਸੀਂ ਆਪ ਲੈ ਚਲੇ ਹਾਂ।"**

ਸਿਧਾਂਤ-ਪੂਰਵੋਕਤ ਸ਼ਹਾਦਤ ਵਿਚੋਂ **ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਹਾਦਤ** ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸ੍ਰਦਾਰ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੰਗੂ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰ ਹਿੰਦ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਸ੍ਰਦਾਰ ਵਜ਼ੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤਯੰਤ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। **ਦੂਜੀ ਸ਼ਹਾਦਤ** ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਕਾਵਿ ਭੂਸ਼ਨ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਮਨ ਲਿਖਿਤ ਗੱਲਾਂ ਸਿਧ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ:-

(੧) ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਚਿਖਾ ਦੁਆਲੇ ਕਨਾਤ ਤਣਵਾਈ।

(੨) ਕੁਮੈਤ ਘੋੜੇ ਤੇ ਕਾਠੀ ਪਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ।

੩) ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚਿਖਾ ਵਲ ਪਿਠ ਕਰਕੇ ਬੈਠਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ।

੪) ਅੰਗੀਠਾ ਨਾ ਫੋਲਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ।

੫) ਹਦੈਤ ਦਿਤੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਮਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਾਣੀ।

੬) ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਤੁਰਕੇ ਕਨਾਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ।

(੭) ਚਿਖਾ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਤੇ ਫਤਹ ਗਜਾਈ।

(੮) ਤਬੇਲੇ ਵਿਚੋਂ ਘੋੜਾ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਿਆ।

(੯) ਬਾਲਣ ਲਿਔਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਘੋੜਾ ਹਜ਼ੂਰ ਆਪ ਲੈ ਗਏ ਹਨ।

(੧੦) ਇੱਕ ਸਾਧੂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਜਦ ਉਹ ਏਧਰ ਨੂੰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਮੈਤ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਮਿਲੇ ਹਨ।

(੧੧) ਰੁਸਤਮ ਰਾਏ ਅਤੇ ਬਾਲਾ ਰਾਉ ਨੂੰ ਕਿਲੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਢਿਆ।

(੧੨) ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਅੰਗੀਠਾ ਫੋਲਿਆ ਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਅਸਥੀ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨਦੇਹੇ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦਾ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਏਸ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਬਾਲਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਸਾਧੂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸੱਚੇ ਅਰ ਦਰੁਸਤ ਹਨ।

ਏਸ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਓਥੇ (ਨਦੇੜ ਵਿਚ ੧੭੬੫ ਨੂੰ) ਜੋਤੀ ਜੋਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਸਮਾਏ ਅਤੇ ਇਕ ਅਲੌਕਿਕ ਰਚਨਾਂ ਰਚਕੇ ਅਪਣੇ ਕੁਮੈਤ ਘੋੜੇ ਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਕੇ ਨਿਕਲ ਗਏ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕੋਤਲ ਏਹ ਗਲ ਅਜ ਤਕ ਪ੍ਰਤੱਖ

ਹੈ ਕਿ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅਜ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੋਤਲ (ਘੋੜੇ) ਰਖੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਮਹੱਲੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਾਠੀਆਂ ਪਾਕੇ ਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜਾਕੇ ਜਲੂਸ ਨਾਲ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਹੀ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਏਹ ਹੈ ਕਿ ਓਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਨਿਮਿਤ ਸਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਏਸ ਗਲ ਤੋਂ ਏਹੀ ਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ੧੭੬੫ ਦੇ ਚੋਜ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਅਜ ਤਕ ਏਹ ਨਿਸਚਾ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਕਿ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ੧੭੬੫ ਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਨਹੀਂ ਸਮਾਏ ਸਨ। ਏਹ ਗੱਲ ਏਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਸਗੋਂ ਅਟੱਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੌਂਗੇ ਦੇ ਕੋਤਲ ਨਹੀਂ ਰਖੇ ਜਾਂਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਘੋੜੇ ਤਾਂ ਤੀਜੇ, ਛੇਵੇਂ, ਅਤੇ ਸਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੀ ਰਖਦੇ ਸਨ।

ਤੀਜੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਕ੍ਰਿਤ ਭਾਈ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੁਸਤਮ ਰਾਏ ਅਤੇ ਬਾਲਾ ਰਾਉ ਨੂੰ ਸਿਤਾਰੇ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚੋਂ ਕਢਣ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆਂ ਜਾਂਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਚੌਥੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਚਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਧੂਆਂ ਦੁਆਰਾ

ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਤ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰੌੜਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਮੈਤ ਘੋੜੇ ਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਬਾਜ ਸਮੇਤ ਜੰਗਲ਼ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸਚਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਦੇਕੇ ਨਿਕਲ ਗਏ ਹਨ।

ਪੰਜਵੀਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਟ੍ਰੈਕਟ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਆਗਜ਼ਾ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਛਪੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕੁਮੈਤ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣਾਂ, ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਏਹ ਸੁਨੇਹਾ ਪੁਚਾਣਾਂ ਕਿ **'ਕੁਮੈਤ ਘੋੜਾ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕਾਠੀ ਸਮੇਤ ਅਸੀਂ ਲੈ ਗਏ ਹਾਂ।'** ਇਹ ਸਿਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਓਥੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਨਹੀਂ ਸਮਾਏ।

ਤਾਂ ਤੇ ਪੂਰਵੋਕਤ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਏਹ ਪੱਖ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ੧੭੬੫ ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਨਹੀਂ ਸਮਾਏ ਬਲਕੇ ਇਕ ਨਿਰਾਲੇ ਚੋਜ ਦੁਆਰਾ ਗੁਪਤ ਹੋ ਗਏ।

ਗੁਪਤ ਲੀਲ੍ਹਾ ਇਕ ਅਨੋਖੀ ਨੀਤੀ ਸੀ

ਏਹ ਤਾਂ ਪਾਠਕ ਦੇਖ ਚੁਕੇ ਹਨ ਕਿ ਨਦੇੜ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਨਹੀਂ ਸਮਾਏ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਅਲੌਕਿਕ ਲੀਲ੍ਹਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ

ਅਜੇਹਾ ਗੁਪਤ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਹਕੂਮਤ ਵਕਤ ਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਣ ਦਾ ਨਿਸਚਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਏਸ ਤਰਾਂ ਗੁਪਤ ਹੋਣ ਦੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਓਂ ਲੋੜ ਪਈ? ਏਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਨਹੈਤ ਜਰੂਰੀ ਭਾਸਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਪੂਰਵਕ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਅਤੇ ਬੁਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਤਅੱਲੁਕਾਤ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਹੇ। ਬੁਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਖਤਰਨਾਕ ਅਨਸਰ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨੀਤਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੋਣ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਜੋ 'ਬੰਦੇ ਬੁਹਾਦਰ' ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਉਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਬੁਰੀ ਤਰਾਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਉਸਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਨੰਦ ਲਾਲ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਮੁਰਾਸਲਾ ਵੀ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੁਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਏਹ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਕਿ ਬੁਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਉਤੋਂ੨ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰਧਾਲੂ ਬਣਿਆ ਰਹੇ, ਪਰ ਅੰਦਰੋ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ

ਜਾਵੇ। ਹੁਣ ਬੁਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਏਹ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿ ਉਹ ਬੰਦੇ ਬੁਹਾਦਰ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਵਿਰੁਧ ਹਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਬਾਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰਦਾ ਚੂੰਕੇ ਉਹ ਇਸ (ਹੇਠਲੀ ਉਤੇ) ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਸੀ, ਏਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਉਸਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੁਖ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣੇ ਅਸੰਭਵ ਸਨ। ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਏਹ ਹੈ, ਕਿ ਬੁਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਬਾਬੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਜੰਗਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਏਹੀ ਗੋਂਦ ਗੁੰਦੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਏ। ਚੁਨਾਂਚੇ ਜੋ ਦੋ ਪਠਾਣਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ੂਰ ਉਤੇ ਖੰਜਰ ਦਾ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਹ ਏਸੇ ਹੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਏਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਾਸਤੇ ਵੇਖੋ ਸ੍ਰ: ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ. ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੁਸਤਕ "ਜੀਵਨ ਕਥਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ" ਦੇ ਸਫਾ ੪੨੦ ਦਾ ਫੁਟ ਨੋਟ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਨੇ ਲਾਲਾ ਦੌਲਤਰਾਏ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-"ਲਾਲਾ ਦੌਲਤ ਰਾਏ ਜੀ ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪਰ ਕਾਤਲਾਨਾਂ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਬਾਬਤ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹਨ, ਇਸ ਸਿਟੇ ਤੇ ਪੁਜਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਪਠਾਣ ਨੂੰ ਬੁਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਨੇ ਘਲਿਆ। ਬੁਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਕਿ ਉਸਦੇ ਵਜ਼ੀਰਖਾਂ ਆਦਿਕ ਅਪ੍ਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਬਾਬਤ ਢਿਲ ਮਠ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ

ਸਾਹਿਬ ਨਰਾਜ ਜਿਹੇ ਹੋਕੇ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੜੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਫੌਜੀ ਲਿਆਕਤ, ਫੌਜਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਲੈਣ, ਅਤੇ ਗ਼ਜ਼ਬ ਦਾ ਜੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਉਹ ਚੰਗੀਤਰਾਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਉਸਨੂੰ ਚੈਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਸਕਦਾ।'' ਸੋ ਬੁਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੀਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਤਕ ਉਹ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਤੇ ਖੰਜਰ ਦਾ ਵਾਰ ਕਰਵਾਇਆ, ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾ ਹੋਈ।

ਓਧਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਬੁਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਸਜਣ ਨਹੀਂਸਨ ਸਮਝਦੇ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਤਹਿਹੇਠ ਬੁਹਾਦਰਸ਼ਾਹਦਾਹੱਥ ਸਮਝਕੇ ਇਕ ਮਰਦਾਂ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਹੋਕੇ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਨਿਕਲ ਗਏ, ਅਤੇ ਬੁਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਵੀ ਏਹ ਸਮਝਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਨਿਸਚਿੰਤ ਹੋਗਿਆ ਕਿ ਆਪ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਗਏਹਨ। ਇਕ ਮਹਾਨ ਰਾਜ ਨੀਤੀ

ਨੰਦ ਲਾਲ ਦੀ ਬਾਬਤ

ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ-''ਇਤਿਹਾਸ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਸਢੌਰਾ ਤੇ ਸਰਹੰਦ ਫਤਹ ਹੋਈ। ਇਸ ਫਤਹ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੂੰ ਬੁਹਾ

ਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਦਸਮਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਭੇਜਣਾ ਕੀ ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਹੈ ? ਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦਲਾਲ ਦੇ ਦਸਮਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਜਾਣਦੇ ਕੀ ਭਾਵ ਹਨ? ਇਹ ਸੁਤਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਹਨ ਕਿ ਜਾਗਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ? ਜੇ ਕਹੋ ਕਿ ਭਾਈ ਨੰਦਲਾਲ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਤਦ ਇਹ ਮੰਨਣਾਂ ਪਊ ਕਿ ਬਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਨਹੀਂ ਸਮਾਏ, ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਆਲਿਮ ਜੀ ਦਾ ਏਹ ਕਹਿਣਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮੁਗ਼ਲ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਅਖਾਂ ਵਿਚ ਘਟਾ ਪਾਕੇ ਲੋਪ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਗਲਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਤੇ ਜੇ ਬੁਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਚੁਕੇ ਸਨ, ਤਦ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੂੰ ਕਿਥੇ ਭੇਜਿਆ ?..........ਜੇ ਕਦੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਤਦ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਭਾਈ ਨੰਦਲਾਲ ਜੀ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਫਤਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਚਲਾਣਾਂ ਕਰ ਚੁਕੇ ਸਨ ।" (ਗੁ: ਪ: ਨਿ: ਪੰਨਾਂ ੧੨੦)

ਵਿਚਾਰ—ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਏਸ ਇਤ੍ਰਾਜ਼ ਦਾ ਸਾਰ ਏਹ ਹੈ, ਕਿ ਸਰਹੰਦ ਤੇ ਸਢੌਰਾ ੧੭੬੭ ਨੂੰ ਫਤਹ ਹੋਇਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ੧੭੬੫ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਹੋ ਗਏ, ਤਾਂ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਭੇਜਣਾਂ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਜੇ ਕਰ ਏਸ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਏਹ ਬਿਆਨ ਬਿਲਕੁਲ ਗ਼ਲਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਸਰਹੰਦ ਤੇ ਸਢੌਰਾ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚੋਜ ਵਰਤਾਣ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਫਤਹ ਹੋਯਾ। ਦਰ ਅਸਲ ਏਹ ਫਤਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਏਸ ਕੌਤਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਾਸਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਗੋਚਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:-

(੧) ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਏਹ ਤਵਾਰੀਖ ਖਾਲਸਾ ਟ੍ਰੈਕਟ ਸੁਸੈਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਾਕੋਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਿਟਰੇਚਰ ਦੀ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਏਹ ਉਕਤ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਆਗਜ਼ਾ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਵਿਚ ਛਪੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਪੰਨਾਂ ੨੧੪੭ ਉਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ-"ਜਿਸ ਦਿਨ ਬੰਦੇ ਨੇ ਜੇਠ ਵਦੀ ੧੪ ਸੰਮਤ ੧੭੬੫ ਨੂੰ ਸਰਹੰਦ ਮਾਰੀ, ਵਜ਼ੀਦਾ ਸਾੜਿਆ, ਓਸੇ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਜੰਗਾਂ ਜੁਧਾਂ ਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਜ਼ਰਾ ਜ਼ਰਾ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਬਾਬੇ ਬੰਦੇ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਲਿਖਾਕੇ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਥ ਗੁਰੂ ਵੰਨੀਂ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸਨੇ ਧੀਰੇ ਧੀਰੇ ਡੇਢ੍ਹ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਰਸਤਾ ਲੰਘ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅਗੇ ਮਥਾ ਜਾ ਟੇਕਿਆ, ਸਰਬ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਬੰਦੇ ਵਲੋਂ ਹਥ ਜੋੜ ਫਤਹ ਗਜਾਕੇ ਦੰਡਵਤ ਕਰ ਓਹੋ ਕਾਗਜ਼ ਜੋ ਬੰਦੇ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਅਗੇ ਧਰ ਦਿਤਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਗੁਰੂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਐਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ ਤੇ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾਏ, ਜੋ ਜਾਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਣੀਆਂ ਟੁਟ ਗਈਆਂ।"

(੨) ਵਜ਼ੀਰ ਹਿੰਦ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਛਪੇ ਹੋਏ ੧੧੪

ਨਿਵਾਸਾਂ ਵਾਲੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ੪੦ ਪੰਨਾਂ ੧੩੧ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮਾਣਾਂ, ਕੁੰਜਪੁਰ, ਸਢੌਰਾ ਤੇ ਸਰਹੰਦ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਬਚਲੀ ਕੌਤਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਫਤਹ ਹੋਏ ਲਿਖੇ ਹਨ,ਅਤੇ ਬੁਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਵਲੋਂ ਨੰਦ ਲਾਲ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਣਾ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ—"ਤਬ ਸਿੱਖ ਏਕ ਪੰਜਾਬ ਦਿਸ ਤੇ ਗਯੋ ਗੁਰ ਢਿਗ ਧਾਇ। ਉਨ ਜਾਇ ਬੰਦੇ ਕੀ ਸੁਨਾਈ ਕਥਾ ਸਭ ਸੁਖਦਾਇ। ਜਿਸ ਬਿਧ ਸਮਾਣਾ ਦਾਮਲਾ, ਕੁੰਜਪੁਰ, ਸਢੌਰ, ਸਰੰਦ। ਇਹ ਲੂਟ ਮਾਰ ਵਿਰਾਨ ਕੀਨੇ ਹਤੇ ਤੁਰਕ ਬਲੰਦ। ਜਿਸ ਭਾਂਤ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਓਂ ਕਾ ਬੈਰ ਬੰਦੇ ਲੀਨ। ਸੁਚਾਨੰਦ, ਬਜੀਦ ਖਾਂ ਲੌ ਹਤੇ ਸੋ ਕਹਿ ਦੀਨ। ਫਿਰ ਬਾਵਨੀ ਸਿਰਹੰਦ ਕਾ ਜਿਉਂ ਮੁਲਕ ਲੀਨੋ ਸਾਰ। ਜਿਉਂ ਭਯਾ ਕਠਾ ਸਿੰਘ ਬੰਦੇ ਪਾਸ ਦਸ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ। ਇਤਿਆਦਿ ਗਾਥਾ ਗੁਰੂਜੀਸੁਨ ਭਏ ਮੋਦ ਅਪਾਰ। ਸਭ ਸਿੰਘਨ ਅਤਿ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਕੇ ਜੈਕਾਰ ਕੀਨ ਉਚਾਰ॥ ੨ ॥ ।ਦੋਹਰਾ ॥ ਏਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਣਕਾ ਬਹੁ ਬਟਵਾਇ। ਸ਼ਲਕ ਕਰਾਈ ਦੀਪ ਮਾਲ ਬੰਛਿਓ ਧਨ ਅਧਿਕਾਇ ॥ ੩ ॥ ਖਬਰ ਲਿਆਵਨ ਵਾਰ ਕੋ ਸਬ ਬਿਧਿ ਕਰਿਓ ਨਿਹਾਲ ॥ ਤਬ ਲੌ ਤਹਿ ਹੀ **ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਪਹੁੰਚਿਓ ਜਾ ਨੰਦ ਲਾਲ।** ੪। ਧਰ ਭੇਟਾ ਕਰ ਜੋਰਕੈ ਕੀਨੀ ਅਰਜ ਸੁਨਾਇ। ਰਾਵਰ ਢਿਗ ਕੁਛ ਕਹਨ ਕੋ ਸ਼ਾਹ ਬਹਾਦੁਰ ਆਇ॥ ੫ ॥

(੩) ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਜੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੁਸਤਕ "ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ" ਦੀ ਛੇਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੰਨਾਂ ੧੨੪ ਤੇ ਇਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

"ਸਰਹਿੰਦ ਨੂੰ ਫਤਹ ਕਰਕੇ ਬੰਦੇ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਖਬਰੀ ਲਿਖਣੀ।

ਵੇਹਲਾ ਹੋ ਬੈਠਾ ਕੰਮਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ,
ਇਕ ਦਿਨ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾਂਵਦਾ ਏ।
ਬੰਦਾ ਆਪ ਬੈਠਾ ਨਾਲ ਸ਼ਾਨ ਵਡੇ,
ਹੋਰ ਕੁਲ ਸਰਦਾਰ ਸਦਾਂਵਦਾ ਏ।
ਕਹਿੰਦਾ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਹੋਏ,
ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਆਖ ਸੁਣਾਂਵਦਾ ਏ।
ਪਤਾ ਭੇਜੀਏ ਲਿਖਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ,
ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਏਹ ਆਂਵਦਾ ਏ।
ਸਿੰਘਾਂ ਆਖਯਾ ਗੱਲ ਏਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ
ਕਰੋ ਬਾਬਾ ਜੋ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਭਾਂਵਦਾ ਏ।
ਓਸੇ ਵਕਤ ਹੀ ਏਹ ਅਰਦਾਸ ਲਿਖੀ,
ਜੋ ਬੀਤਿਆ ਹਾਲ ਲਿਖਾਂਵਦਾ ਏ।

ਪੰਨਾਂ ੧੨੫:-

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ ਬੈਠੇ,
ਅਗੇ ਸੰਗਤਾਂ ਸਭ ਬਿਠਾਲੀਆਂ ਨੇ।
ਉਚੀ ਪੜ੍ਹਕੇ ਖਤ ਸੁਣਾ ਦਿਤਾ,
ਜੋ ਬੰਦੇ ਨੇ ਘਾਲਣਾਂ ਘਾਲੀਆਂ ਨੇ।
ਦੱਸੀ ਜਿਵੇਂ ਵਜ਼ੀਦ ਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ,

ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੁਰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਗਾਲੀਆਂ ਨੇ।
ਸੁਣ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾ ਗਈ ਝਲੀ,
ਚੜ੍ਹ ਚੇਹਰਿਆਂ ਤੇ ਗਈਆਂ ਲਾਲੀਆਂ ਨੇ।
ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਦੀ ਗੂੰਜ ਪਾਈ,
ਉੱਚੀ ਗੱਜਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ।
ਕੀਤੀ ਸ਼ਲਕ ਮਨਾਇ ਅਕਾਲ ਤਾਂਈਂ,
ਗੜਗਜ ਪਾਈ ਤੋਪਾਂ ਕਾਲੀਆਂ ਨੇ।
ਲਾਇਆ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਉਤੇ,
ਰਾਤੀਂ ਦੀਪ ਮਾਲਾ ਖੂਬ ਬਾਲੀਆਂ ਨੇ।
ਅੱਸਕੇਤ ਦਾ ਖਾਲਸੇ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ,
ਜਿਸ ਦਿਤੀਆਂ ਫੇਰ ਖੁਸ਼ਾਲੀਆਂ ਨੇ।
ਖੁਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੋਏ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘਾ,
ਮੰਗੇ ਵਰ ਪਾ ਲਏ ਸਵਾਲੀਆਂ ਨੇ।

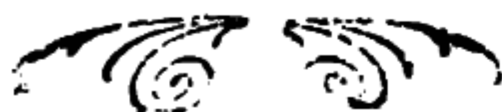
ਪੰਨਾਂ ੧੨੮–ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਭੇਜਣ ਬਾਬਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:–

ਬਿਨਾਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੋੜਿਆ ਨਹੀਂ ਮੁੜਦਾ,
ਬੰਦਾ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਾਲ ਆਇਆ।
ਵੈਰ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਲਏਗਾ ਵੈਰੀਆਂ ਤੋਂ,
ਉਤੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਹੈ ਭੁਚਾਲ ਆਇਆ।
ਪਾਸ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚੱਲਕੇ ਹੱਥ ਜੋੜੋ,
ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਦਾ ਸਦਾ ਦਿਆਲ ਆਇਆ।
ਚੜ੍ਹ ਅਹਿਮਦਾ ਨਗਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਹ ਟੁਰਿਆ,
ਚੰਗਾ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ।

ਅੰਗੋਂ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ,

ਖਬਰ ਦੇਵਣੇ ਨੂੰ ਨੰਦ ਲਾਲ ਆਇਆ।

ਪੂਰਵੋਕਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਤੋਂ ਏਹ ਗਲ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਢੌਰਾ, ਸਮਾਣਾਂ, ਕੁੰਜਪੁਰ, ਤੇ ਸਰਹੰਦ ਜੇਠ ਵਦੀ ੧੪ ਸੰਃ ੧੭੬੫ ਵਿਚ ਹੀ ਫਤਹ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਬਚਲੀ ਕੌਤਕ ਵਰਤਿਆ ਕਤੇਂ ਸੁਦੀ ਪ ਸੰਃ ੧੭੬੫ ਨੂੰ। ਸੋ ਏਹਨਾਂ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਤੋਂ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਬੁਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਵਲੋਂ ਜਾਣਾਂ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿੱਧ ਹੈ। ਕੀ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਜੇ ਵੀ ਏਹੀ ਰਟ ਲਗਾਈ ਜਾਣਗੇ ਕਿ ਸਢੌਰਾ ੧੭੬੭ ਵਿਚ ਫਤਹ ਹੋਇਆ। ਅਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ੧੭੬੭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁਕੇ ਸਨ ?

ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਭਾਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਏਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਬਾਬਾ ਅਜਾ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾਂ ਸਿੱਧ ਕਰੀਏ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਏਹ ਦਾਸਤਾਨ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਣ ਵਾਲੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖਾਸ ਅਹਿਮੀਜਤ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਏਸ ਲਈ ਏਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾਂ ਏਥੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਾਬਤ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਮਈ ੧੯੧੬ ਈ: ਨੂੰ "ਪੰਜਾਬੀ ਭੈਣ" (ਮਾਸਕ ਪੱਤ੍ਰ) ਫੀਰੋਜ਼ ਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਲੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸਦੀ ਬਾਬਤ "ਪੰਜਾਬੀ ਭੈਣ" ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਕਲਮ ਬੰਦ ਕਰਨੀਂ ਬੜੀ ਉਪ ਯੋਗੀ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :–"ਏਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੱਚਾ ਹੋਣ ਬਾਬਤ ਇਤਨਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿ ਇਹਦੇ ਨੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਪੰਥ ਦੇ ਇਕ ਵਿਦਜਾ ਮੁਕਟਮਣੀਂ, ਮੰਨੇ ਪ੍ਰਮੰਨੇ ਤੇ ਗੁਰਮਤ ਤੇ ਗੁਰਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੂਰਨ ਗਿਆਤਾ ਵੀਰ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ।" ਅਗੇ ਜਾਕੇ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :–"ਜੋ ਵੀਰ ਭੈਣਾਂ ਇਸਨੂੰ ਅੱਖਰਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨੀਝ ਲਾਕੇ ਡੂੰਘੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨਗੇਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਿਤਾਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਵਿਚ ਭਾਣਾ ਵਰਤਾ ਦੇਣ, ਨਾਲ

ਲਗਦੇ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਲੌਕਿਕ ਝਾਕੀ ਦਿਸੇਗੀ, ਤੇ **ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਨਾਇਕ (ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਜੀ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਜੋਤ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਾਸੇਗਾ।** ਬਸ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸੈਨਤ ਯਾ ਸੁਨਾਵੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਪੰਜਾਬੀ ਭੈਣ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਦੇ ਉਤਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾਹੈ,ਕਿ ਆਪ ਦੀ ਇਹ ਪੱਕੀ ਰਾਏ ਸੀ,ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਜਾ-ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਲਿਬਾਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਵਿਦਮਾਨ ਸਨ।

ਏਹੋ ਲੇਖ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਾਸਕ ਪੱਤ੍ਰ ਫੁਲਵਾੜੀ ਫੱਗਣ ਚੇਤ ਤੇ ਚੇਤ ਵਿਸਾਖ ਸੰਮਤ ੧੯੮੩-੮੪ ਦੇ ਪਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰ: ਬਹਾਦਰ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਏਹ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਏਹਨਿਸਚਾ ਸੀ, ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਜਾ-ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਨਹੀਂ ਸਮਾਇ ਸਨ ॥"

ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਜ ਦੇ ਪੰਨਾਂ ੧੨੪-੧੨੫ ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :-"ਨਾਭਾ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰਵਾਰ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਇਕ ਡੇਰਾ ਵਖਯਾਤ ਹੈ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਭਜਨ

ਨੀਕ, ਜਪੀ ਤੇ ਤਪੀ ਸਿੰਘ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਨਾਮ ਨਾਭੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੌਸ਼ਨ ਸੀ, ਸ੍ਰਦਾਰ ਬ: ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ 'ਗੁਰਮਤ ਸੁਧਾਕਰ' ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਇਕ ਨੋਟ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਆਪਦਾ ਨਾਮ ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਉਹ ਨੋਟ ਇਹ ਹੈ :-

ੳ-"ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਲਗੀਧਰ ਸ੍ਵਾਮੀ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਅਤੇ ਉਮਰ ਦਾ ਬੱਡਾ ਹਿਸਾ ਪਰਮ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਰਹਿਕੇ ਵਿਤਾਯਾ।" (ਐਡੀਸ਼ਨ ੨ ਸਫ਼ਾ ੨੧੭)

ਅ-ਫੱਗਣ ਚੇਤ ਤੇ ਚੇਤ ਵਿਸਾਖ ੧੯੯੩-੯੪ਦੇ ਫੁਲ ਵਾੜੀ ਮਾਸਕ ਪੱਤ੍ਰ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਬੁਹਾਦਰ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਇਕ ਲੇਖ ਛਪਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਕਤ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਕੁਛਕ ਹਾਲਾਤ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ:-"ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੀ ਕਥਾ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਈ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਨਿਸਚਾ ਸੀ ਕਿ..........ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਗੁਪਤ ਰੀਤ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਤੋਂ ਰਹੇ ਹਨ।"

ੲ-ਏਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਪਣੀ ਵਲੋਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ :-"ਮੈਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਪੱਕੀ ਰਾਇ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।"

ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦਰ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਲਿਖਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਧੀਕ ਟੀਕਾ

ਟਿਪਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ।

ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਦੇ ਪੰਨਾਂ ੧੩੦-੩੧ ਤੇ ਸ੍ਰ: ਬ: ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਦੀ ਨਕਲ ਛਪੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਨਵੰਬਰ ੧੯੩੨ ਨੂੰ ਲਾਇਲਪੁਰ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਆਗ੍ਰਹ ਕਰਨ ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹੋਕੇ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਬਿਆਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

"ਫੁਲਵਾੜੀ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਬੰਧੀ ਛਪੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਖਿਆਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਸਾਰੇ ਲੇਖ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਜਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਇਸ ਫੁਟ ਨੋਟ ਤੋਂ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਹਰ ਇਕ ਕੰਮ ਵਿਚ "ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ" ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤ੍ਰਿਤਯ ਪੁਰਖ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਵਾਸਤੇ ਕੀਤਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਾਬਤ ਜੋ ਕੁਛ ਮੈਂ ਗੁਰਮਤ ਸੁਧਾਕਰ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਐਡੀ-ਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਸੀ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ। ਦੂਜੀਆਂ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਗਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿਚ (ਜਦ ਛਪੀ) ਠੀਕ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੇਰਾ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰ ਗੱਦੀ ਦੇਕੇ ਸਦਾ

ਲਈ ਗੁਰੂ ਥਾਪ ਦਿੱਤੇ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਗੁਰ ਗੱਦੀ ਦੇਕੇ ਸਿਲਸਿਲਾ ਗੁਰਿਆਈ ਨਹੀਂ ਤੋਰਿਆ ਜੈਸਾ ਕਿ ਅਗੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

(ਪੰਥ ਸੇਵਕ (ਸਹੀ)

ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ"

ਪੂਰਵੋਕਤ ਸਾਰੇ ਲੇਖ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ:-

(੧) ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਸੀ।

(੨) ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਮੈਂ ਏਸ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਪਕੀ ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ।"

(੩) ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਾਇਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਦਿਤੇ ਹੋਏ ਬਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਵਿਚਾਰ-(੧) ਬਾਬੇ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਲਾਇਲਪੁਰ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਪੜ-ਤਾਲਾਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਬਾਬਤ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ।

(੨) ਸ੍ਰਦਾਰ ਬ੍ਰਹਾਦਰ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਏਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ-"ਮੈਂ ਏਸ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕੋਈ

ਪੱਕੀ ਰਾਇ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।'ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ,ਕਿਆਪ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਪੱਕੀ ਤਰਾਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੀ ਹੋਣ। ਜੇ ਕਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਏ। ਪੱਕੀ ਰਾਏ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਸਮ ਪਾਤ-ਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਆਪ ਸੰਸ਼ਜ ਯੁਕਤ (ਮਸ਼ਕੂਕ) ਰਾਏ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਨ ਕਰਦੇ, ਸਗੋਂ ਏਹ ਸਾਫ ਲਿਖ ਦੇਂਦੇ, ਕਿ "ਮੇਰੀ ਏਹ ਪੱਕੀ ਰਾਏ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਸਨ।" ਆਪ ਦੇ ਪੱਕੀ ਰਾਏ ਕਾਇਮ ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਏਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਤਾਂ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਆਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।

(੩) ਲਾਇਲਪੁਰੀ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੜਤਾਲ

ਹੁਣ ਸ੍ਰ: ਬੁਹਾਦਰ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਸ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਗੋਚਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ੨੬-੧੦-੧੯੩੩ ਨੂੰ ਲਾਇਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਦਿਤਾ। ਏਹ ਬਿਆਨ ਪਹਿਲੋਂ ੯-੧੧ -੩੩ ਦੇ "ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ" ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਪੱਖ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਪੰਨਾਂ ੧੩੦ ਤੇ ੧੩੧

ਵਿਚ ਮੋਟੇ ਮੋਟੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੋਂ ਅਸੀਂ ਏਹ ਦਿਖਾਣਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਏਹ ਬਿਆਨ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਪਣੀ ਰਜ਼ਾ ਮੰਦੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਸਗੋਂ ਆਪ ਨੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਕੇ ਇਸਤੇ ਕੰਬ-ਦਿਆਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਦਸਖਤ ਕੀਤੇ ।

"ਫੁਲਵਾੜੀ" ਦਾ ਲੇਖ ਛਪਣ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਸੱਤਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਨਾਮਧਾਰੀ ਅਖਬਾਰ "ਸਤਿਜੁਗ" ਵਿਚ ਜੋ ਕਿ ਹਫਤੇ ਦੇ ਹਫਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪੁਜਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਅਤੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ "ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ" ਅਰ "ਸਤਿਜੁਗ" ਦੀ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਵੀ ਕੋਈ ਲੇਖ ਏਸ ਭਾਵ ਦਾ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਘਲਿਆ ਕਿ "ਸਤਿਜੁਗ" ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਬੰਧੀ ਛਪ ਰਹੇ ਲੇਖ ਆਪ ਦੇ ਨਿਸਚੇ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹਨ।

ਲਾਇਲਪੁਰ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਔਣ ਤੋਂ ਕੁਛ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਕ ਵੀ ਆਪ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਭੇਜਨ ਦੇ ਏਨੇ ਵਿਰੁਧ ਸਨ ਕਿ ਏਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਆਪ ਆਪਣਾ ਬਾਈਕਾਟ ਤਕ ਕਰਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਸਨ। 'ਸਤਿਜੁਗ' ਦੇ ਲਾਜਵਾਬ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ੀਲ ਤਬਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਅਨੁ-ਭਵ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਮੰਨਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਏਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਫੁਲਵਾੜੀ ਵਾਲੇ ਲੇਖ ਹੀ ਸਮਝੇ। ਏਸ ਲਈ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਐਜੀਟੇਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਏਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਜੀ ਤੇ ਰੋਅਬ ਪਾਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਜੇਹਾ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾਜਾਵੇ, ਜਿਸਨਾਲ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਮਜਬੂਰ ਹੋਕੇ ਬਿਆਨ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਜੇ ਆਪ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਨਾਲ ਵੀ ਅਜੇਹਾ ਬਿਆਨ ਦੇਂਦੇ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਅਸਰ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਏਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਖਦਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਦੇੜ ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਨਹੀਂ ਸਮਾਏ, ਅਤੇ ਉਹ ਉਥੋਂ ਗੁਪਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਏਸ ਗਲ ਸਬੰਧੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅਸਾਂ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਚਨ ਹਾਰਾਂ (ਮੁਸੱਨਫਾਂ) ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਾਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਏਹ ਦਿਖਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਐਜੀਟੇਸ਼ਨ ਹੋਈ? ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਇਸਦਾ ਕੀ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਕੀ ? "ਉਪਦੇਸ਼ਕ" ਰਸਾਲਾ ਜਿਲਦ ੧ ਅੰਕ ੨—੩ ਵਿਚ ਬੜੀ ਕਰੜਾਈ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ, ਕਿ— "ਜਨਮ ਵੰਸ਼ ਤੇ ਨਗਰ ਆਦਿ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੂਪ ਅਮਰ ਵੇਲ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਪੁਰ ਚੜ੍ਹਾਕੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸ਼ੋਕ ਮਈ ਸੋਕਾ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਨ ਜੋ ਆਪ ਨੇ ਫੁਲਵਾੜੀ ਵਿਚ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕੀ ਉਸ ਸਬੰਧੀ

"ਸਤਿਜੁਗ ਦਾ ਬਸੰਤ ਨੰਬਰ" ਅਤੇ "ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਕੌਣ ਗੁਰੂ ਹੈ" ਆਦਿ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਬੇਹਤਰੀ ਯਾ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਸੋਚਿਆ ਹੈ ? ਜਾਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਏਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧੀ ਨਫੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਇਆ ਹੈ ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ? (ਪੰਨਾਂ ੧੩)

ਅਗੇ ਦੇਖੋ ਏਸੇ ਪਰਚੇ ਦਾ ਪੰਨਾਂ ੧੪—"ਸੂ: ਦ: ਜੀਓ ! ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਵਿੱਦਯਾ ਅਤੇ ਦਰਾਜ਼ ਉਮਰ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਛਾਤੀ ਤੇ ਹੱਥ ਰਖਕੇ ਸਚੋ ਸਚ ਦਸੋ ਖਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਖਲਵਾੜੇ ਵਿਚ ਆਪ ਦੀ ਏਹ ਲਿਖਤ ਭਯਾਨਕ ਚਿਣਗ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ? ਜੇ-ਨਹੀਂ-ਤਾਂ—ਕਿਵੇਂ ? ਖੋਲਕੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰੋ, ਤਾ ਕਿ ਪੰਥ ਵਧੇਰੀ ਹਿਲ ਜੁਲ ਤੋਂ ਵਾਕਫ ਹੋਕੇ ਗੁਰਮਤ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਤੂਫ਼ਾਨ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕੇ।"

ਭਾਈ ਜੀ ਦਾ ਉਤ੍ਰ—

ਉਤਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲਿਖਿਆ—"ਮੈਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਖੱਟੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾ, ਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਮਹੰਤ ਪੁਜਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਨੇਜਰ ਬਣਨਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਐਡੀਟਰ ਵਾ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਬਣਕੇ ਰੋਜ਼ੀ ਕਮਾਉਣੀ ਹੈ ਬੇਸ਼ਕ ਮੇਰੀਆਂ ਲਿਖਤੀ ਭੁਲਾਂ ਮੇਰੇ ਮਥੇ ਮੜ੍ਹਕੇ ਮੇਰਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰ ਦਿਓ।"

ਪਾਠਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਤ ਹੋਵੇ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ

ਏਸ ਜਵਾਬ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਬੰਧੀ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਸੰਕਟ ਸਹਾਰਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਸਨ, ਪਰ ਏਹ ਲਿਖਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਇਸਦੇ ਉਤ੍ਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਉਤੇ ਅਸੱਭਯ (ਤਜੀਬ ਦੇ ਵਿਰੁਧ) ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਏਥੋਂ ਤਕ ਕਿ "ਉਪਦੇਸ਼ਕ" ਵਿਚ ਆਪ ਨੂੰ **ਕ੍ਰੋਧਾ–ਵਿਤਾਰ** ਹੋਣ ਦੀ (ਗੈਰ ਮੁਹੱਜਬਾਨਾਂ) ਪਦਵੀ ਦੁਆਰਾ ਸਨਮਾਨਿਆਂ ਗਿਆ, ਲਿਖਿਆ ਹੈ–"ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਉਤ੍ਰ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਕੌਂਸਲ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਆਪਣੀਆਂ ਭੁਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਨ ਅਤੇ ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਿਰ ਠੱਪਨ ਦਾ ਸੀਨਾਂ ਜੋਰ ਉਦਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਗੋਲ ਮੋਲ ਅਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਭਰੇ ਅੱਖਰ ਹੂ–ਬਹੂ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਛਾਪ ਦੇਈਏ, ਤਾਂ ਸਿਵਾਇ ਇਸਦੇ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਲੋਂ ਕ੍ਰੋਧਾਵ-ਤਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਹੋਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ।" ਏਸੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਕੌਂਸਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀਵਾਨ ਸੱਚਾ ਢੰਢੋਰਾ ਤੇ ਮਾਲਵਾ ਖਾਲਖਾ ਦੀਵਾਨ ਵਲੋਂ ਆਪ

ਜੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ-ਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਗੱਲ ਕੀ ਆਪਦੇ ਵਿਰੁਧ ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੋ ਐਜੀਟੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਸਤੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗਾਣਿਆਂ ਗਿਆ। ਆਖਿਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਡਰ ਗਏ, ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਥਿੜਕ ਗਏ, ਅਤੇ ਆਪਨੇ ਉਹ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜੇਹੜਾ ਆਪ ਪਹਿਲੋਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦੇਣਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਕਾਸ਼ ! ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਚਾਈ ਤੇ ਡਟੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਤਰਾਂ ਉਸਦੇ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਇਕ ਕਸ਼ਟ ਸਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਚਾਈ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਤੋ ਰਤੀ ਭਰ ਵੀ ਹੇਠਾਂ ਨਾਂ ਡਿੱਗਦੇ। ਸ਼ੋਕ ! ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਨੇ ਏਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨੁਕਤਾ ਚੀਨੀ ਅਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪ ਫੇਰ ਵੀ ਨਾਂ ਬਚ ਸਕੇ। ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਐਲਾਨ ਵਿੱਚ ਏਹ ਗੱਲਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ:-

(੧) "ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਂ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਸਨ, ਜਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਇਸ ਫੁਟ ਨੋਟ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਹਰ ਇਕ ਕੰਮ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤ੍ਰਿਤੀਆ ਪੁਰਖ (ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਵਾਸਤੇ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ।"

(੨) "ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਾਬਤ ਕੁਛ ਮੈਂ ਗੁਰਮਤ ਸੁਧਾਕਰ

ਗਰੰਥ ਵਿਚ ਪਹਿਲ਼ੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਸੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ! ਦੂਜੀਆਂ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਦਾਹਰਣ ਰੂਪ ਵਿਚ ਐਡੀਟਰ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੇਂ ਛਪੇ ਟ੍ਰੈਕਟ ਦੀਆਂ ਉਹ ਸਤਰਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਮੀ ਲੇਖਕ ਨੇ, "ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਭੁਲਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ" ਦੇ ਸਿਰ ਲੇਖ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਸਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗੇਗਾ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ ਦਾ ਮਤ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਬਖਸ਼ ਨਹੀ ਸਮਝਦੇ।

(੧) ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਨਾ, ਅਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾਂ ਗੁਰੂ ਸਮਝਣਾ ਇਸ ਬਾਬਤ ਪੂਰਵ ਉਕਤ ਟਰੈਕਟ ਦੇ ਪੰਨਾਂ ੧੭ ਤੇ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:- 'ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰ: ੧੯੧੧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮੇਰੀ ਨੋਟਬੁਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਏਹ ਦੱਸਣ, ਕਿ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਸਤਰਾਂ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ, ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ, ਅਤੇ ਉਮਰ ਦਾ ਵਡਾ ਹਿੱਸਾ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿਕੇ ਬਿਤਾਇਆ?' ਅਗੇ ਸਫਾ

੧੮-੧੯ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ:-[ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ] ਫਿਰ ਦਸਿਆ ਹੈ, ਕਿ "ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਬਦ ਤ੍ਰਿਤੀਆ ਪੁਰਖ ਅਰਥਾਤ ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਲਾਇਲਪੁਰ ਵਾਲੇ ਐਲ਼ਾਨ ਵਿਚ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਅਪਨੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਰੀਤ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਅਜਾ-ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਰਹਿਣਾਂ ਮੰਨਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਛੁਪਾਨ ਲਈ "ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ" ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਤਯਾ ਪੁਰਖ ਅਰਥਾਤ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਲਈ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਓਹਨਾਂ ਛਿਪਕੇ ਰਹਿਣਾਂ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਕਿਸਤਰਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਕਿ ਮੈਂ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਹਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਤ੍ਰਿਤੀਆ ਪੁਰਖ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤਣਾਂ ਹੈ।

(੨) ਇਸਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਛਪਿਆ "ਮਹਾਨਕੋਸ਼ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵਾਲਾ ਨੋਟ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ, ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਕਈ ਸਾਲ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਛਿੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੇਹੜਾ ਮੂਰਖ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਮੰਨ ਲਵੇ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਸੁਭਾਵਕ ਰਹਿ ਗਿਆ? ਉਪਰ ਦਿਤੀ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ੧੯੧੬ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਸੰ: ੧੯੩੩ ਤਕ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿੰਗੇ ਤੇ ਟੇਢੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੁਕ ਛਿਪਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦ

ਅਤੇ ਕਰਵਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਜਦ ਮੇਰੇ ਟ੍ਰੈਕਟ ਦੀ ਬਿਨਾ ਤੇ ਲਾਇਲਪੁਰ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪੁਛਣ ਤੇ ਬਚਾਉ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਲਭਾ ਤਾਂ ਲਾਇਲਪੁਰ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾਂ ਪਿਆ (ਪੰਨਾਂ ੧੯) ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਲਫਜ਼ ਸੁਭਾਵਕ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਖੂੰਹਦਾ ਸਤਕਾਰ ਭੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਮਲੀਆ ਮੇਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਵਿਦਵਾਨ ਦੀ ਰਾਇ ਲੈਕੇ ਦੇਖਣ, ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਇਲਪੁਰ ਵਾਲਾ ਐਲਾਨ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਤਸਲੀ ਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਪਰ ਦਿਤੀ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਅਖਬਾਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਚਾਈ ਤੇ ਵਿਦਵਤਾ ਦਾ ਟੌਲਾ ਪਾਈ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਬੜੀ ਨੀਵੀਂ ਸਮਝ ਦੇ ਆਦਮੀ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਦਿਤੀ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਤਰਦੀਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ?" [ਪੰਨਾਂ ੨੦]

ਉਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਸਤਰਾਂ (ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਡੇ ਵਿਪੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਲੇਖਕ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ) ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੈ, ਕਿ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਲਾਇਲਪੁਰ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਕੌਡੀ ਜਿੰਨਾਂ ਮੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ।

ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਦਸਖਤ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੱਥ ਕੰਬਦੇ ਸਨ। ਇਸ

ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਹ ਆਪਣਾ ਬੁਢੇਪਾ ਦਸਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਕੇਹੜਾ ਸਮਝ ਵਾਲਾ ਏਸ ਗਲ ਨੂੰ ਮੰਨੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜੇਹੜਾ ਅਜੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਖਲੋਕੇ ਘੰਟਾ ਘੰਟਾ ਤਕਰੀਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਹੜਾ ਕਿ ਏਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੀ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਜੇਡਾ ਮਹਾਨ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਚਾਰ ਵਡੇ ਵਡੇ ਸੁਯੋਗ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲੇਖਕ ਮਿਲਕੇ ਵੀ ਸੰਪਾਦਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਜਿਸਦਾ ਅਜ ਵੀ ਤਿੰਨ ੨ ਚਾਰ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲਿਖਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਉ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸ੍ਵਸਥ ਅਜੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਾਭੇ ਤੋਂ ਚਲਕੇ ਲਾਇਲਪੁਰ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਬਾਹ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜੇ ਤਕ ਜਿਸ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਂ ਲਿਖਤੀ ਸਾਹਿਤ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਮੁਸੰਨਫ਼ ਨਾਲੋਂ ਘਟ ਕੰਮ ਨਹੀ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਇਕ ਕਾਗਜ਼ ਪਰ ਦਸਖਤ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਹਥ ਕੰਬ ਗਏ। ਅਸਲੀ ਗਲ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ, ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਸਖਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸਮਝਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਸਿੰਘ-ਸਭਾ ਦੇ ਬੜੇ ਬੜੇ ਮੁਖੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਏਸ ਲਈ ਲਿਖਨ ਲਗਿਆਂ ਹਥ ਤਾਂ ਕੰਬਣੇ ਹੀ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ 'ਪਾਪ ਦੀ ਵਹੀ ਤੇ ਜੂ ਸਹੀ ਪਾਣ ਲਗੇ ਸਨ।' ਉਤਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਿਸ ਐਲਾਨ ਦੀ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾਂ ਪਖ ਸਿਧ ਕਰਨ ਲਈ ਓਟ ਤਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਐਲਾਨ ਵਿਦਵਤ ਤਬਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਨਾ ਤਸਲੀ ਬਖਸ਼ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਾਬਤ ਜ਼ਿਕਰ

ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਜ ਪੰਨਾਂ ੧੩੮–੩੯–"ਜੇ ਕਦੀ ਏਹ ਗੱਲ ਦਲੀਲ ਦੀ ਖਾਤਰ ਮੰਨ ਵੀ ਲਈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭੇਸ ਬਦਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਓਹਨਾਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਦਿੱਤੀ, ਤਦ ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਗੇ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਦੇ ਅਪਣੇ ਕਿਸੇ ਹਿਤਕਾਰੀ ਅਗੇ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਸੀ, ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਗੱਦੀ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰਿਓਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ?" ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਏ ਨਹੀਂ ਦਸਿਆ

ਵਿਚਾਰ–ਅਸਾਂ ਏਹ ਦਾਵਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਡੇਰਿਓਂ ਗੁਰਿਆਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਅਸਾਂ ਕਦੇ ਏਹ ਗੱਲ ਆਖੀ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤਪ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ, ਅਤੇ ਉਹ ਅਸਥਾਨ ਕੈਂਬਲਪੁਰ ਤੋਂ ਉਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਕੋਈ ੧੦ ਮੀਲ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਹਰੋ ਨਦੀ ਦਰਯਾ ਅਟਕ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਏਸ ਲ਼ਈ ਏਹ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਦੇ ਸਤਿ-

ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਗੇ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਅਪਣੇ ਕਿਸੇ ਹਿਤਕਾਰੀ ਅਗੇ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਹੀਂ।

ਕਦੇ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਗਏ–ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਪੰਨਾਂ ੧੪੦–"ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦਰ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਪਣੇ ਫੁਲ ਵਾੜੀ ਵਾਲੇ ਲੇਖ...............ਤੇ ਅਪਣੀ ਰਚਿਤ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਰਤਨਾਕਰ ਮਹਾਨਕੋਸ਼ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ੧੯੩੦ ਵਿਚ ਨਾਭੇ ਦੀ ਬਿੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਆਏ ਤੇ ਏਥੋਂ ੧੯੬੯ ਤਕ ਅਰਥਾਤ ੩੯ ਸਾਲ ਰਹੇ। ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦਰ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਸ ਟਿਕਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਗਏ ਜੋ ਆਲਿਮ ਜੀ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਬਾਬਾ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਾ ਮਨਘੜਤ ਸੰਮਤ ੧੯੪੧ ਹੀ ਠੀਕ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਦ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ੧੧ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਭੇ ਦੀ ਬਿੜੀ ਵਿਚ ਆਏ ਤੇ ਫਿਰ ਉੱਥੇ ਚਲਾਣੇ ਦੇ ਦਿਨ ਤਕ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੇ। ਆਲਿਮ ਜੀ ਦਾ ਕਥਨ ਨਿਰਮੂਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿ ਬਾਬਾ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰੋਂ ਆਕੇ ਗੱਦੀ ਦੇ ਗਏ ਸਨ।"

ਵਿਚਾਰ–੩੯ ਸਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਬਿੜੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾਂ ਜਾਣਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਦਮੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਪਾਸ ਆਪਦੇ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚੇ ਦਾ

ਰੀਕਾਰਡ ਹੋਵੇ, ਜਿਸਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਦੀ ਨਕਲੋ ਹਰਕਤ ਦੀ ਬਾਬਤ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਏਹ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਕਿ ਆਪ ੩੯ ਸਾਲ ਤਕ ਨਾਭੇ ਦੀ ਝਿੜੀ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਬਾਹਰ ਗਏ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਨਕਲੋ ਹਰਕਤ ਦੀ ਬਾਬਤ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਏਹ ਗਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਹਿਤ ਕਦਾਚਿਤ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਗੁਪਤ ਹੋਣਾਂ ਬੁਹਾਦਰੀ ਹੈ--ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਜ ਪੰਨਾਂ ੧੪੩ ਤੋਂ ੧੪੬ ਤਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ, ਬੁਹਾਦਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਦਿਲੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਖਿਚਕੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ-"ਉਹ ਕਲਗੀ ਧਰ ਜੋ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਚੁਪ ਚੁਪਾਤੇ ਨਿਕਲਨਾਂ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤੇ ਜਾਣ ਲਗਿਆਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਅਪਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖਵਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦੇਕੇ, ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤਾਲੀ ਬਜਾਕੇ, ਸਿੰਘ ਨਾਦ ਗਰਜ ਦੇਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਜਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਣ ਦੇ ਦਾਵੇ ਦਾਰ ਹਨ, ਜੋ ਇਕ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਵਾ ਲੱਖੀ ਬਣਾ ਵਖਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕੀ ਉਹ ਅਪਣੇ ਆਪਨੂੰ ਲੁਕਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਮਹੀਨੇ ਨਹੀਂ, ਸਾਲ ਤੇ ਹਾਂ ੧੦੪ ਸਾਲ ਲੁਕਾਕੇ ਰਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ? ਫਿਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦ ਕਿ ਉਹ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਜਿਆ ਨਿਵਾਜਿਆ ਪੰਥ ਘੋਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮਾਂ ਜੰਗਾਂ ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਤੇ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਜੋਖੋਂ ਵਾਲੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ

ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਵੇਂ ਚੁਪ ਚਾਪ ਬੈਠੇ ਤੇ ਇਕ ਗੁਠ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ?" (੧੪੬-੪੭)

ਵਿਚਾਰ-ਗੁਪਤ ਹੋਣਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਬੁਹਾਦਰੀ ਹੈ

ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬੁਹਾਦਰੀ, ਸੂਰ-ਬੀਰਤਾ, ਜ਼ਿੰਦਾ ਦਿਲੀ, ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਕਾਇਲ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਹਜ਼ੂਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਧਾਰਕ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਏਹ ਵੀ ਨਿਸਚਾ ਹੈ, ਕਿ ਆਪ ਅਪਣੀਂ ਦੂਰ ਦਰ-ਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਜਾਤੀ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਕਲਿਆਨ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਅਪਣੀ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਅਤੇ ਉਪ੍ਰੰਤ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਵਿਚੋਂ ਜਿਸ ਦਿਮਾਗੀ ਕਾਇਲਜਤ ਨਾਲ ਆਪ ਨਿਕਲੇ ਸਨ, ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੋਣ ਨਾਲ ਅਤਜੰਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਯੋਗ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਦਾ ਜੀਵਨ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰੋੜਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਦੀ ਰੱਖਜਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤੇ ਔਕੜ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਿਕਮਤ ਨਾਲ ਵੀ ਬਚਾ ਲੈਣਾਂ, ਪੰਥ ਅਤੇ ਜਗਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਤਵਾਰੀਖ਼ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਨਾਂ ੧੯੩੪ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਏਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-"ਓਧਰ ਬਾਹਰ ਤਾਂ ਮੁਹੰਮਦੀ ਲਸ਼ਕਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਪਾਇ ਹੋ ਰਹੇ ਸੇ, ਤੇ ਏਧਰ ਭਾਈ

ਦਯਾ ਸਿੰਘ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਮਾਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਹਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੇਹੜਾ ਚੱਲ ਗਿਆ ਓਹੀ ਕੰਮ ਸਵਾਰ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਆਪ ਏਥੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹਥ ਕਰੋ। ਆਪ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਨਾਲ ਪੰਥ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਹੈ। ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਹਜ਼ੂਰ ਉੱਚ ਦੇ ਪੀਰ ਬਣਕੇ ਨਿਕਲੇ ਸਨ, ਨਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ? ਸੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪੰਥਕ ਸਲਾਮਤੀ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਕੇ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਅਤੇ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਵਿਚੋਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਅਖੀਂ ਘੱਟਾ ਪਾਕੇ ਨਿਕਲ ਗਏ ਤਾਂ ਏਹ ਆਪ ਦੀ ਰਾਜਨੀ-ਤਕ ਉੱਚਤਾ ਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਹਾਦਰੀ ਹੈ, ਨਾਂ ਕਿ ਕਮਜੋਰੀ। ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜ਼ਰਾ ਦਸਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਕਿ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਕਲੇ ਸਨ, ਕਿ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ? ਅਤੇ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਵਿਚ ਆਪ ਗੁਪਤ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਪ੍ਰਗਟ ?

੬੫ ਸਾਲ—ਪੰਨਾਂ ੧੪੭ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਏ, ਕਿ- "ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਵਾਦੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੀ ਖਾਤਰ ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਲਈ ਜੇ ਇਹ ਕੌਤਕ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਏ, ਤਦ ੧੭੬੫ ਵਿਚ ਇਹ ਕੌਤਕ ਹੋਇਆ, ਤੇ ਸ੍ਰ: ਬ: ਸ੍ਰਦਾਰ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ੧੮੩੦ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭੇ ਦੀ ਝਿੜੀ ਵਿਚ

ਪੁਜੇ। ੧੭੬੫ ਤੋਂ ੧੯੩੦ ਤਕ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ੬੫ ਸਾਲ ਆਪ ਕਿਥੇ ਰਹੇ ? ਸ੍ਰ: ਬ: ਸ: ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ:-"ਸੰਮਤ ੧੯੧੧ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮੇਰੀ ਨੋਟ ਬੁਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ੧੯੧੨ ਵਿਚ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੇ ਭਾਦਰਾ ਨਗਰ ਦੇ ਇਕ ਦੁਖੀ ਵਿਪਤਾ ਗ੍ਰਸੇ ਰਾਜਪੂਤ ਰਈਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ, ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸਹਾ-ਇਤਾ ਕਰਕੇ ਜਾਗੀਰ ਅਤੇ ਗੜ੍ਹੀ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਾ-ਵਾਇਆ।" (ਪੰਨਾਂ ੧੪੮)

ਵਿਚਾਰ—ਪੂਰਵੋਕਤ ਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਪੁਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿ ੧੭੬੫ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ੧੯੩੦ ਤਕ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ੬੫ ਸਾਲ ਆਪ ਕਿਥੇ ਰਹੇ ? ਪ੍ਰੰਤੂ ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨੋਟ ਬੁਕ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ੧੯੧੧ ਵਿਚ ਭਾਦਰਾ ਰਾਜਪੂਤ ਦੀ ਸਹੈਤਾ ਕੀਤੀ। ਜਦ ੧੯੩੦ ਤੋਂ ੧੯ ਸਾਲ ਪਹਿਲੋਂ ਤਕ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਸਬੂਤ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰ: ਬ: ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨੋਟ ਬੁਕ ਵਿਚ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਮਤ ੧੭੬੫ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਸੰਮਤ ੧੯੧੧ ਤਕ ਹੋਣਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਨਾਂ ਕਿ ੧੯੩੦ ਤਕ। ਸੋ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ੬੫ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ੧੯ ਸਾਲਾਂ ਦਾ

ਪਤਾ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਨੋਟ ਬੁਕ ਹੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਏ ੪੬ ਸਾਲ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿ ੪੬ ਸਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਯਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭੇਸ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਕਿਉਂਕਿ ਰੁਸਤਮ ਰਾਉ ਬਾਲਾ ਰਾਉ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਭੇਸ ਵਿਚ ਸਿਤਾਰੇ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਢਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪਿਛੇ ਦਸ ਆਏ ਹਾਂ।

ਭਾਦਰਾ ਦੀ ਸਹੈਤਾ- ਗੁ: ਪ: ਨਿ: ਪੰਨਾਂ ੧੪੮--"ਇਤਿਹਾਸ ਦਸਦਾ ਹੈ, ਕਿ ੧੭੬੫ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ੧੮੩੦ ਤਕ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ੬੫ ਸਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਵਿਚ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਲ ਸਨ। ਬਾਬੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਜੰਗ, ਫਰੁਖਸੀਅਰੀ ਕਤ-ਲਾਮਾਂ, ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਹਲੇ, ਦੁਰਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਘੱਲੂ ਘਾਰੇ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਏ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦੇ, ਤਦ ਕੀ ਉਹ ਉਸ ਧਰਤੀ ਤੇ, ਜਿਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਪਨੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਾਜੀ ਲਾਈ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਤੇ ਸਾਜਿਆ ਨਿਵਾਜਿਆ ਪੰਥ, ਜਿਸਦੀ ਬਾਬਤ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਕਿ

"ਇਨ ਪੁਤ੍ਰਨ ਕੇ ਸੀਸ ਪਰ ਵਾਰ ਦੀਏ ਸੁਤ ਚਾਰ।
ਚਾਰ ਗਏ ਤੋ ਕਿਆ ਭਇਆ ਜੀਵਤ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ।"

ਉਹ ਪੰਥ ਬਿਪਤਾ, ਕਸ਼ਟਾਂ, ਔਕੜਾਂ,ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਪਾਸਿਓਂ ਬੇ ਪ੍ਵਾਹ ਹੋਕੇ ਇੱਕ ਭਾਦਰਾ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਹੀ ਗੜ੍ਹੀ ਲੈ ਦੇਣ

ਦੇ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਲਗੇ ਹੋਣ ! ਕਦੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦਮੀ ਜਿਸਨੇ ਦਲੀਲ ਤੇ ਯੁਕਤੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਰਤਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਚਾਨਣਾਂ ਅਪਣੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਲੈਣਾਂ ਹੈ ਕਦੇ ਐਸੀ ਗਲ ਨੂੰ ਅਮਰ ਵਾਕਿਆ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ?" (੧੪੯)

ਵਿਚਾਰ— ਭਾਦਰਾ ਰਾਜਪੂਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਚ ਮੁਚ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਹੀ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਪਣੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਡਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਅਤੇ ਅਜੇਹਾ ਕਰਨਾਂ ਆਪਦੀ ਗੁਪਤ ਲੀਲਾ ਦੇ ਵੀ ਵਿਰੁਧ ਹੁੰਦਾ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਇਕ ਦੀਨ ਦੁਖੀਏ ਅਤੇ ਸੰਕਟ ਗ੍ਰਸੇ ਰਾਜਪੂਤ ਰਾਜੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾਂ ਜੇਹੜਾ ਸਭ ਕੁਛ ਗਵਾ ਚੁਕਾ ਸੀ, ਆਪਦੇ 'ਦੀਨ ਰੱਖਕ' ਅਤੇ 'ਦੀਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਿਕ' ਧਰਮ ਤੇ ਸੁਭਾਉ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਗਟ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵੀ ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਓਸ ਸਮੇਂ ਸਹੈਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਦ ਕਿ ਸਾਰਾ ਦੇਸ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦ ਕਿ ਜ਼ਾਲਿਮ

ਅਤੇ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੀ ਸਹੈਤਾ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਭਾਦਰਾ ਰਾਜਪੂਤ ਜੇਹੜਾ ਸੀ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਮਜ਼-ਲੂਮ ਓਸਦੀ ਰੱਖਜਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਕਿਉਂ ਨਾਂ ਜੋਸ਼ ਖਾਂਦਾ ? ਇਸ ਲਈ ਰਾਜਪੂਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਗਲ ਸਿਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਉਸਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਸ਼ਣਾਗਤਿ ਦੀ ਖ਼ੁਸੀ ਹੋਈ ਰਿਆਸਤ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੋਂ ਖੋਹਕੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦਾ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਮਾਲਿਕ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਘਟਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦਿਆਲਤਾ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮਤਾ ਵੀ ਸਿੱਧ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਆਪ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਸਨ। ਸੋ ਦੁਖੀ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਉਸ ਤੇ ਤਰਸ ਕਰਨਾਂ, ਬਿਨਾਂ ਫੌਜੀ ਮਦਦ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਜਿਤਕੇ ਉਸਦੀ ਰਿਆਸਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣੀ, ਆਪ ਕੋਈ ਇਵਜ਼ਾਨਾਂ ਨਾਂ ਲੈਣਾਂ, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਦੀ ਤ੍ਰਾਂ ਲੰਕਾ ਜਿਤ ਕੇ ਵਿਭੀਸ਼ਣ ਨੂੰ ਹੀ ਸੌਂਪ ਦੇਣ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਆਸਤ ਭਾਦਰਾ ਰਾਜਪੂਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਦੇਣੀ, ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਲਿਬਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਖ਼ੂਬੀਆਂ ਸਾਬਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਹੀ ਸਨ।

ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾ ਸੀ—ਗੁ: ਪ: ਨਿ: ਪੰਨਾ

੧੫੨-੧੫੩ ਤੇ ੧੫੪ ਵਿਚ ਕੁਛ ਤਵਾਰੀਖੀ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਅਮੁਕਾ ਅਮੁਕਾ ਸਮਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਤ ਹੋਣ ਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਆਪ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ? ਪ੍ਰੰਤੂ ਸ਼ੋਕ ਕਿ ਸ੍ਰਵੱਗਜ, ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਅਤੇ ਸਰਬ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਅਲ-ਪਗਜ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਹੇਠ ਵੇਖਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀ ਗੁਪਤ ਲੀਲਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਬੰਧੀ ਉਹ ਕੇਹੜਾ ਜੀਵ ਹੈ, ਜੋ ਏਹ ਦਾਵਾ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਬਾਬਤ ਸਮੂਹ ਵਾਕਿਆਤ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਲੀਤੀ ਹੈ ?

ਨੌਬਤ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਪੰਨਾਂ ੧੫੪ ਦੀਆਂ ਹੇਠਲ਼ੀਆਂ ੩ ਸਤਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਪੰਨਾਂ ੧੫੫ ਦੇ ਛੇਕੜ ਤਕ:-"ਸ੍ਰਃ ਬਃ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੋ ਹਾਲਾਤ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਓਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਥਾਵੇਂ ਆਪ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-"ਕਦੇ ਕਦੇ ਰਹਿਰਾਸ ਦੇ ਪਾਠ ਪਿਛੋਂ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਨੌਬਤ ਵਜਾਉਣੀ ਅਰੰਭਦੇ ਅਤੇ ਪਹਿ ਫਟਣ ਤੀਕ ਅਖੰਡ ਵਜਾਇਆ ਕਰਦੇ, ਨੌਬਤ ਦਾ ਆਵਾਜ਼ ਬੀ ਸਧਾ-ਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ" (ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ ਛਡਕੇ)-"ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨੌਬਤ ਨੂੰ ਵਜਾਉਣਾਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਹਥੀਂ ਵਜਾਉਣਾਂ, ਕੀ ਏਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਛਿਪਣ ਦਾ ਵਾਚਕ

ਹੈ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ?" (੮ ਸਤਰਾਂ ਛਡਕੇ)–"ਐਸੀ ਚਾਲ ਜੋ ਛਪਣ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁੰਮ ਕਰ ਦੇਵੇ ਕਦੋਂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਜੈਸੇ ਮਹਾਨ ਦਿਮਾਗ਼ੀ ਤ਼ਾਕਤ ਵਾਲੇ ਰਵਾ ਰਖਦੇ ? ਸੋ ਇੰਜ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਧੌਂਸੇ ਵਜਾਉਣਾਂ ਦਸਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜੇ ਉਹ ਕਲਗੀਧਰ ਹੁੰਦੇ ਤਦ ਇੰਜ ਧੌਂਸੇ ਵਜਾਕੇ ਇਹ ਨਾਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੁਕੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਸੋ ਆਲਿਮ ਜੀ ਦੀ ਦੱਸੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਆਪ ਹੀ ਨਾਂ ਟੁਰਦੇ।"

ਵਿਚਾਰ–ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਤਲੇ ਅਖਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਠਕ ਵੇਖ ਚੁਕੇ ਹਨ ਕਿ ਨੌਬਤ ਦਾ ਅਵਾਜ਼ ਸਾਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੁਣ ਖਿਆਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਨੌਬਤ ਹੋਵੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਸਾਧਾਰਨ ਭਲਾ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ। ਨੌਬਤ ਦੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਸਾਧਾਰਣ ਨਾਂ ਹੋਣਾਂ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਜੇਹੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਾਲੀ ਨੌਬਤ ਨੂੰ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵਿਅ-ਕਤੀ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਹੀ ਸਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੂ ਏਹ ਹੈ, ਕਿ ਇਕ ਛਪੀ ਹੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਸਤੇ ਅਜੇਹਾ ਕਰਨਾਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਨੂੰ ਗੁੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸਦਾ ਉਤ੍ਰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੈਸੇ ਆਲੀ ਦਿਮਾਗ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਉ ਅਤੇ ਅਨੋਖੀਆਂ ਨੀਤ ਆਂ ਦਾ ਮੁਤਾ-

ਲਿਆ ਕਰਨਾਂ ਯੋਗ ਹੈ, ਸੁਭਾਉ ਦੀ ਬਾਬਤ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਆਦਤ ਸੀ, ਕਿ ਜੰਗ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਰੌਲਾ ਪਾਣਾਂ, ਜੈਸਾ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਾਲੀ ਵਜਾਕੇ ਨਿਕਲੇ, ਵੇਖੋ ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਪੰਨਾਂ ੧੪੬—"ਉਹ ਕਲਗੀਧਰ ਜੋ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਚੁਪ ਛੁਪਾਤੇ ਨਿਕਲਨਾਂ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ **ਤ੍ਰਿੰਨ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦੇਕੇ, ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤਾਲੀ ਬਜਾਕੇ ਸਿੰਘ ਨਾਦ ਦੀ ਗਰਜ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।**" ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਪਏ ਹਨ। ਕੀ ਸਿੰਘ ਨਾਦ ਦੀ ਗਰਜ ਅਤੇ ਨੌਬਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ ਫ਼ਰਕ ਹੈ ? ਸੋ ਇਸ ਸੁਭਾਉ ਅਨੁਸਾਰ ਛਪਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਨੌਬਤ ਬਜਾਣ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਬਜਾਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੈਸੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਨਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਾਧਾਰਣ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਚ। ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੌਬਤ ਵੀ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਭੇਸ ਵਿਚ ਵਜਾਉਂਦੇ ਸਨ ਨਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ। ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਅਣੋਖੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇਹੀ ਥਾਉਂ, ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਸਹਿਮ ਕੇ ਯਾ ਬਿਲਕੁਲ ਚੁਪ ਚਾਪ

ਰਹੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੇਤ ਅਵੱਸ਼ਜ ਹੈ। ਪਰ ਖੁਲਮ ਖੁਲਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਸਗੋਂ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਏਸ ਤਰਾਂ ਨੌਬਤ ਬਾਬਤ ਵੀ ਸਮਝ ਲੈਣਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਵਲ ਤਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਏਹ ਨਿਸਚਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਨੌਬਤ ਦਾ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਕੇ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਠਦਾ। ਪਰ ਜੇ ਉਠੇ ਵੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨੌਬਤ ਦੇ ਵਜਾਉਣ ਤੋਂ ਸਗੋਂ ਏਹ ਖਯਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਪਤ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਵੀ ਭਲਾ ਏਸ ਤਰਾਂ ਗੱਜ ਵੱਜਕੇ ਨੌਬਤ ਵਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਏਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮਸਤਾਨਾ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਏਹ "ਮੈਂ ਚੋਰ ਹਾਂ" ਆਖ ਕੇ ਪਹਿਰੇ ਦਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਜਾਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਹੈ। ਸੋ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨੌਬਤ ਵਜਾਂਦੇ ਰਹਿਣਾਂ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਲੇਰ ਸੁਭਾਉ ਅਤੇ ਨੀਤਕ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ

ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਜ ਪੰਨਾ ੧੬੯-੭੦ ਉਤੇ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਕਨਾਂ ਨਿਵਾਸੀ ਵਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਬਾਬਾ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ "ਬੀਤਰਾਗ" ਮਹਾਵਾ ਸਬੰਧੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਉਂ 'ਠਾਕੁਰ ਜੀ' ਅਤੇ'ਕੇਸਰ ਕਿੱਲੀ ਵੀ ਸਨ) ਕੁਛ ਅੱਖਰ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ

ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਪੱਖ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਵਾਸਤੇ ਬਤੌਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਲਿਖਦੇ ਹਨ:– "ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਭਜਨ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਸੱਜਣ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਕਨਾ, ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸਰ ਹਨ। ਆਪ ਐਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜਸੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਉਘੇ ਸੱਜਣ ਹਨ, ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਤ ਆਪਨੇ ਜ਼ਾਤੀ ਤਜਰਬੇ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਆਪ ਦਸਦੇ ਹਨ–"ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਅਸਲ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਜੇ ਕੋਈ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਹੀ ਸਨ।"

ਵਿਚਾਰ–ਜੇ ਬਾਬਾ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਅਸਲ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਏਸ ਵਧਾਈ ਨੂੰ ਸ੍ਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਅਸੀਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਏਹ ਸੂਚਨਾਂ ਦੇਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤ ਕਬੂਲ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਾਇਲ ਸਨ। ਏਹਨਾਂ ਸਤਰਾਂ ਦਾ ਲੇਖਕ (ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ) ਵੀ ਬਾਬਾ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਆਕੇ ਨਾਮ-ਧਾਰੀ ਬਣਿਆਂ ਸੀ। ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਵਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਹੀ ਵਰੋਸਾਏ ਸਨ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਸੈਂਕੜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ

ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਵਿਚ ਠਾਕਰਾਂ ਨੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਨੇ (ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੈਸਿਆਂ ਨੂੰ) ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਸੁਣਾਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਣਾਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੂਰਣ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਸਭੀਆਂ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜਿਆ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਬਾਬਤ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਕਨਾਂ (ਜੋ ਕਿ ਰਾਜਸੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀਏ ਸਨ। ਅਤੇ ਜੇਹਲ ਵਿਚੋਂ ਪੱਕੇ ਅਕਾਲੀ ਬਣਕੇ ਨਿਕਲੇ ਸਨ) ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਸਨ; ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪੁਛਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਗਜ਼ਾਤਾ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਕੀਦਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ? ਇਹ ਗੱਲ ਉੱਕੀ ਹੀ ਗਲਿਤ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦਾ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦ ਏਹਨਾਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦਾ ਲੇਖਕ (ਨਿਧਾਨ ਸਿੰਘ) ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਣਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਆਪਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸਤ੍ਰਾਂ ਮਹੰਤ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੇਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕਰਨਗੇ, ਓਸਤ੍ਰਾਂ। ਤਾਂ ਮਹੰਤ ਜੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਸੁਣੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਅਕੀਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ। ਫੇਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਜੀ ਅਪਣੀਮੰਡਲੀ

ਸਮੇਤ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੇਹੜੇ ਭੋਗ ਪਿਆ ਕਰਦੇ ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਲਗਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੨ ਆਖਕੇ ਹੀ ਅਰਦਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਬਦ ਦੀ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾਂ ਕਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਨਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਕਈ ਵਾਰ ਆਪ ਅਪਣੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਕੇਸ ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਦੀ ਅਗਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਕਈ ਵੇਰ ਹਥਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਪੁਟ ਛਡਦੇ ਤੇ ਇਕ ਰੋਮ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਹਿਣ ਦੇਂਦੇ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕਛਹਿਰਾ ਲਾਹਕੇ ਨੰਗੇ ਵਿਚਰਦੇ ਸਨ। ਸੋ ਨਾਮਧਾਰੀ ਅਰਦਾਸਾ, ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਕੇਸ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਨੱਚਣਾਂ, ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਰਾਰਾ ਰਾਰਾ ਰਾਰਾ ਰਾਰਾ ਕਰਦੇ ਫਿਰਨਾਂ (ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਗੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ) ਅਜੇਹੇ ਅਸੂਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾਂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਚਾਰ ਲੈਣ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਸਿਖੀ ਦੇ ਅਨੁ-ਸਾਰ ਹੈਨ ਕਿ ਉਲਟ ? ਭਾਈ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਕਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਜਿਨੇਂ ਅੱਖਰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਭ ਅਕਾਲੀ ਅਸਰ ਹੇਠ ਆਕੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਠਾਕੁਰ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਵਿਦਯਾਰਥੀ

ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਪੰਨਾਂ ੭੧ ਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਕੁਛ ਲਿਖਤਾਂ ਬਾਬਤ ਲਿਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ:— "ਆਲਿਮ ਜੀ ਦੀਆਂ ਏਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ--- (੧) ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਤਯੰਤ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ (੨) ਗੁਰੂ ਹਰ ਹਾਲ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੋਣਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ (੩) ਉਹ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ (੪) ਜੋ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇਵੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਅਖਵੌਂਦਾ ਹੈ।" ਏਸ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਆਪ ਦੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਰਣਾਂ ਦੇ ਸਾਰ ਭਾਵ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਏ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਇਤਿਹਾਸ (ਅਗੇ ਪੰਨਾਂ ੭੨) ਤੇ ਹੁਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੋ ਤਦ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪ੍ਦਾ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਆਲਿਮ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਵੇਖੋਗੇ, ਬਲਕੇ ਇਸ ਸੰਪ੍ਦਾ ਦੀ ਸਦਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਵਰਤੋਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਦ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਿਆ, ਤਦ ੨੨ ਸੂਬੇ ਥਾਪੇ ਜੋ ਨਾਮ ਦੇ ਅਭਿਲਾਖੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦੇਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅਜ ਤਕ ਸੂਬੇ ਤੇ ਕਈ ਸੰਤ ਹੋਏ ਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹਨ, ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ....
(ਅਗੇ ਪੰਨਾਂ ੭੩) ਸੋ ਆਲਿਮ ਜੀ ਦੀ ਏਹ ਸਾਰੀ ਲਿਖਤ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।...........ਆਲਿਮ ਜੀ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਧ੍ਰਵਾ ਬੰਨ੍ਹਣ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਦੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵੇਖਕੇ ਤਾਂ ਇਹ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਬਣੇਗਾ ਕਿ- "ਮਨ ਚਿਹ ਮੇ ਸਰਾਇਮ ਵ ਤੰਬੂਰਾਇ ਮਨ ਚਿਹ ਮੇ ਸਰਾਇਦ।" ਅਰਥ-ਮੈਂ ਕੀ ਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਤੰਬੂਰਾ ਕੀ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।"

ਵਿਚਾਰ- ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਏਹ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਲਿਖ ਮਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਂ ਏਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ-"ਜੋ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦੇਵੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।" ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਗਲਾਂ ਠੀਕ ਹਨ ਕਿ (੧) ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਤਯੰਤ ਲੋੜ ਹੈ, (੨) ਉਹ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ (੩) ਉਹ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਏਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਅਗੇ ਨੂੰ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਏਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਉਹ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਸਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਵਰਤੀਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਖੰਡਨ ਨਾਂ

ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਾਡੇ ਵਿਪੱਖੀ ਲੇਖਕ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਚਾਲ ਚਲੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਏਹ ਗੱਲ ਗੰਢਕੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਖਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦੇਵੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਇਹ ਗਲ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ। ਵੀਰ ਜੀ ! ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਬਤ ਤਾਂ ਏਥੇ ਬਹਿਸ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਵਿਚਾਰ ਯੋਗ ਵਿਸ਼ਯ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਏਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ "ਗੁਰੂ" ਪਦ ਦਾ ਲੱਖਣ ਮਨੁਖ ਦੇਹਧਾਰੀ ਤੇ ਘਟਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ? ਆਪ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਇਹ ਸਿਧ ਕਰਨਾਂ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਪਦ ਲੱਖਣ ਮਾਨਸ ਦੇਹਧਾਰੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਘਟਦਾ, ਬਲਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਘਟਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਜੇਹਾ ਕਹਿਣ ਨਾਲ਼ ਆਪ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਲੱਖਣ ਵੀ "ਗੁਰੂ" ਪਦ ਸਬੰਧੀ ਗੁਰ-ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਅੰਤਹ ਕਰਣ ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟ ਚੇਤਨ ਵਿਚ ਹੀ ਘਟ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਕ ਦਸੇ ਗੁਰੂ ਵੀ ਅੰਤਹ ਕਰਣ ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟ ਚੇਤਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਏਸ ਕਰਕੇ ਆਪ ਨੇ ਬੜੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਏਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਛਡਕੇ ਹੋਰ ਤਰਾਂ ਹੀ ਏਥੋਂ ਤਿਲਕ ਜਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਾਸ਼ ! ਕਿ ਆਪ ਏਸ ਯਤਨ

ਵਿਚ ਹੀ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ !

ਸਾਡਾ ਧ੍ਰੁਵਾ ਪੱਕਾ ਹੈ

ਏਹ ਨਵੀਂ ਬਹਿਸ ਜੋ ਆਪ ਨੇ ਅਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਲੁਕਾਣ ਖਾਤਰ ਛੇੜੀ ਹੈ ਉਸ ਬਾਬਤ ਸਾਡਾ ਧ੍ਰੁਵਾ ਅਜੇਹਾ ਪੱਕਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਸ਼ੁਭੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾ-ਇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਦਰੁਸਤ ਉਤ੍ਰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਖੁਦ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਕਾਲਜ ੪ ਮੁਖ ਹਸਤੀਆਂ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ–(੧) ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, (੨) ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬਾਨ, (੩) ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਕੋਰਸ ਅਤੇ (੪) ਵਿਦਯਾਰਥੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਏਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਬੇ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਿ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਮਾਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਯਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ੨ ਜਮਾਤ ਦੇ ਕੋਰਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬਕ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਦੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਹਿਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਮਹੰਤ, ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੁਧ ਸਿੱਖ ਆਦਿਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਸਥਾਨੀ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਕੋਰਸ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਯਾਰਥੀ ਹਨ। ਸੋ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਿਸ਼ਨ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਚਹੁੰ ਹੀ

ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਜ਼ੋਰ ਏਸ ਗੱਲ ਤੇ ਹੈ ਕਿ ੧. ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੀ ਮਾਤ-ਹਿਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਰ ਸਿਖ ਵਿਦਯਾਰਥੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਰੂਪ ਕੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਵਾਚਕੇ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਾਡੇ ਮਿਤ੍ਰ ਸ੍ਰ: ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਏਸ ਗਲ ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਨਾਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੀ। ਬਸ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ਼ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਵਿਦਜਾਰਥੀਆਂ ਦੀ। ਪਰ ਕੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਖੁਦ ਬਖੁਦ ਵਿਦਜਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਲੈਣਗੀਆਂ ਤੇ ਵਿਦਯਾਰਥੀ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਅਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ? ਕੀ ਕੋਈ ਅਜੇਹਾ ਕਾਲਜ ਦੁਨਿਆਵੀ ਯਾ ਰੂਹਾਨੀ ਜਗਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਜ ਤਕ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ (ਸਤਿਗੁਰੂ)ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ (ਸੰਤ ਮਹੰਤ ਆਦਿ) ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਾਂ ਹੋਵੇ ਪਰ ਕੇਵਲ ਵਿਦਿ-ਆਰਥੀ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ (ਯਾਨੀ ਸਿੱਖ ਹੀ ਸਿੱਖ) ਹੋਣ ? ਕੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਏਹ ਵਾਕ ਝੂਠੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਕਿ-

'ਬੇਦ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰ ਹਟ ਹੈ ਜਿਸ ਲਗ ਭਵਜਲ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਝ ਨ ਬੁਝੀਐ ਜਿਚਰ ਧਰੇ ਨ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰਾ॥'

• ਹੁਣ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਯੰਤ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਤ੍ਰੀਕਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰ (ਉਹਨਾਂ ਦੇ

ਅਧੀਨ) ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਬਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਲਿਆਨ ਨਾਂ ਕਦੇ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੋਣਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਨਾਂ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਹੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦੀ। ਸੋ ਆਪਦੀ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਮਿਸਾਲ ਆਪਤੇ ਹੀ ਘਟਦੀ ਹੈ ਕਿ-'ਮੈਂ ਕੀ ਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਤੰਬੂਰਾ ਕੀ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ।' ਪ੍ਰੰਤੂ, ਮਾ ਹਕ ਮੇ ਸਰਾਏਮ ਵ ਤੰਬੂਰਾਇ ਮਾ ਹਕ ਮੇ ਸਰਾਇਦ' ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਜੋ ਕੁਛ ਗਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਤੰਬੂਰਾ ਵੀ ਓਹੀ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ 'ਹੱਕ' (ਸਚਾਈ) ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਪਦ ਦੇ ਲੱਖਣ

ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਜ ਪੰਨਾਂ ੭੪ ਤੇ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ 'ਗੁਰੂ' ਪਦ ਲੱਖਣ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਦੇ ਹਨ- "ਆਲਿਮ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਪਦ ਦੇ ਜੇਹੜੇ ਲੱਖਣ ਥਾਪੇ ਹਨ ਜੇ ਕਦੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੱਖਣ ਇੰਨੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ, ਤਦ ਦਸਾਂ ਪਾਤ ਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਕ ਦੋ ਨਹੀਂ, ਸੈਂਕੜੇ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਐਸੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਅਪਣੇ ਨਾਮ, ਜਪ, ਤਪ, ਸਤ, ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੇ, ਪੰਜ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਤੇ ਸਤਿਪੁਰਖ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਖਤਾ ਸੀ, ਆਪ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ 'ਗੁਰੂ' ਸਦਾ 'ਇਕੋ' ਜੋ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪਦ ਤੇ ਟਿਕਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਨਾਂ ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਗੁਰ ਗੱਦੀ

ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ "ਗੱਦੀ" ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਛਡਕੇ ਗੁਰੂ ਮੰਨਿਆਂ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਗੁਣ ਅਲੰਕ੍ਰਿਤ ਹੋਏ, ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੀ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ 'ਗੁਰੂ' ਦੀ ਸਰਨੀ ਲਿਆਕੇ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਦੂਰ ਨਾਂ ਜਾਓ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਮੰਤ੍ਰ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਤਿਪੁਰਖ ਦੀ ਲਖਤਾ ਹੋਈ ? ਅਰਥਾਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਦੀ ਦਿਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਲਖਤਾ ਹੋਈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ? ਜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੁੱਲ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋ) ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, ਤੇ ਕੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੁਲ ਗੁਰੂ ਮੰਨਿਆਂ ?"

ਵਿਚਾਰ— ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਾਬਤ ਆਪ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਖਵਾਂਦੇ, ਪਰ ਏਥੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਗੁਰ ਗੱਦੀ ਦਿਤੀ। ਕੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਸਣਗੇ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੰਨਦੇ ਤਾਂ ਗੱਦੀ ਕਾਹਦੀ ਦਿਤੀ ?

ਏਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਏਹੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਜੇਹੜੇ ਪੰਜਾਂ ਨੂੰ ਵੱਸ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਲੱਖਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਜਪ, ਤਪ, ਨਾਮ ਅਤੇ

ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿਧ ਰਹੇ, ਉਹ ਸਭ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲਜ ਦੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਸੰਤ ਮਹੰਤ ਸਨ। ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸ੍ਰਵੋਪਰੀ ਅਤੇ ਸਰਬ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਹਸਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਰਬ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨ।

ਪ੍ਰਤੱਖ ਗੁਰੂ ਦਾ ਲੱਖਣ

ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਪੰਨਾਂ ੭੭ ਤੋਂ ੯੦ ਤਕ 'ਪ੍ਰਤੱਖ' ਪਦ ਤੇ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਬਹਿਸ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ:—"੧—ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ। ੨—ਤੇ ਏਥੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਅਕਤੀ ਗਤ ਸਰੀਰ ਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਹੀ ਹੈ। ਆਲਿਮ ਜੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਵਡੀ ਗਲਿਤੀ ਏਹ ਹੈ, ਕਿ ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਅਪਣੀ ਨਿਜ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਬਣਾਂ ਵਿਚ, ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ, ਢੂੰਢ ਢੂੰਢ ਕੇ ਥਕ ਗਏ। ਇਹ ਗਲ ਵਾਕਿਆਤ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਕੁਮਾਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਆ ਗਏ, ਲਿਖਿਆਹੈ। ਤੇ ਓਥੇ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਦਾਤ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਉਹ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਗਏ, ਤੇ ਕੋਈ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਕਥਨ ਵਿਚ ਆਲਿਮ ਜੀ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ।"

ਵਿਚਾਰ– ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸਬੰਧੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਵਾਕਿਆਤ ਦੇ ਉਲਟ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਏਸ ਗਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਆਪ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਾਕਿਆਤ ਨੂੰ ਉਤਮ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਸ਼ਜਕ ਖੋਜ ਨੂੰ ਖੁਦ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੈਸਾ–"ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੪ ॥ ਮਧੁ ਸੂਦਨ ਮੇਰੇ ਮਨ ਤਨ ਪ੍ਰਾਨਾ। ਹਉ ਹਰਿ ਬਿਨ ਦੂਜਾ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਨਾ ॥ ਕੋਈ ਸਜਣੁ ਸੰਤ ਮਿਲੈ ਵਡਭਾਗੀ ਮੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਪਿਆਰਾ ਦਸੈ ਜੀਉ ॥"

ਪੁਨਾ–ਖੋਜਤ ਖੋਜਤ ਦਰਸਨ ਚਾਹੇ ॥ ਭਾਤਿ ਭਾਤਿ ਬਨ ਬਨ ਅਵਗਾਹੇ ।...... ....

ਹੁਣ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਸਣ ਕਿ ਜਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਆਪਣੀ ਰਸਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਸ਼ਯਕ ਖੋਜ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਆਪਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਕਿਆਤ ਦੇ ਉਲਟ ਕਹਿਣਾ ਕਿਵੇਂ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਸਾਡਾ ਏਹ ਦਾਵਾ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਸਚ ਹੈ ਕਿ "ਪ੍ਰਤਖ ਗੁਰੂ" ਦਾ ਅਰਥ ਵਿਅਕਤੀ ਗਤ ਸਰੀਰ ਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਕ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਭੀਏ ਸਜਣ ਵੀ ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਹੀ

ਮੰਨਦੇ ਚਲੇ ਆਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਜੋ "ਪ੍ਰਤੱਖ" ਪਦ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ– "ਪ੍ਰਤੱਖ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਪ੍ਰਗਟ" ਜਿਸਨੂੰ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖ ਸਕੀਦਾ ਹੈ। ਇਕੋ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਤਮ ਸਾਹ ਤਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗੁਰੂ ਸਨ, ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਪਸਚਾਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗੁਰੂ ਹੋਕੇ ਜਗਤ ਦਾ ਕਲਿਆਨ ਕੀਤਾ। 'ਪ੍ਰਤੱਖ' ਪਦ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੰਨਾਂ ੮੨ ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ–"ਪ੍ਰਤੱਖ' ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਜੋ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਜੋ ਅਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਟਾਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ, ਜੇਹੜਾ ਕਿਸੇ ਇੰਦਰੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।" ਅਗੇ ਜਾ ਕੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਕਿ–"ਆਲਿਮ ਜਾ ਨੇ ਪਰਤੱਖ ਦੇ ਜੋ ਅਰਥ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਾ ਮੁਕੰਮਲ (ਅਪੂਰਨ) ਹਨ। ਪੂਰਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕਹਿੰਦ ਹਨ, ਕਿ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਣੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਮਰਨ ਪ੍ਰਯੰਤ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗਲ ਨਹੀਂ ਦਸੀ ਕਿ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਜੋਹੜੀ ਇਕ ਵੇਲੇ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ, ਓਹ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਤੇ ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਜੀਂਵਦਿਆਂ ਹੀ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ।" ਪਾਠਕ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਪ੍ਰਤੱਖ' ਪਦ ਦਾ ਜੇਹੜਾ ਲੱਖਣ ਅਸਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ

ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਓਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਆਖਿਆ ਸੀ 'ਪ੍ਰਤੱਖ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਪ੍ਰਗਟ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਕਰਕੇ ਵੇਖ ਸਕੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤੇ 'ਪ੍ਰਤੱਖ' ਸ਼ਬਦ ਘਟ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਏਹੀ ਗੱਲ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ 'ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਜੋ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਵੇ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਏਥੋਂ ਤਕ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਨ, ਫਰਕ ਕੇਵਲ ਏਨਾਂ ਹੈ, ਕਿ ਆਪ ਆਖਦੇ ਹਨ-'ਇਕ ਚੀਜ਼ ਜੇਹੜੀ ਇਕ ਵੇਲੇ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ, ਓਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਤੇ ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਜੀਂਵਦਿਆਂ ਹੀ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ।" ਪ੍ਰੰਤੂ ਏਸ ਲਿਖਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਵੀ ਅਜੇਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਉਤੇ 'ਪ੍ਰਤੱਖ' ਪਦ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਘਟ ਸਕੇ। ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪਦਾਰਥ ਉਸਨੂੰ ਮੰਨਣਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਸਭ ਥਾਈਂ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇ। ਪਰੰਤੂ ਏਸ ਤਾਰੀਫ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਯੰਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ 'ਪ੍ਰਤੱਖ ਗੁਰੂ' ਦੇ ਖਿਤਾਬ ਨਾਲ ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਪ ਨੇ ਭਗਤ ਧੰਨਾਂ ਜੀ ਬਾਬਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ 'ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗੁਸਾਈਆ ਧੰਨਾ ਵਡਭਾਗਾ।' ਪਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਅਨੁ-ਸਾਰ ਧੰਨੇ ਦਾ ਗੁਸਾਈਂ ਵੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ,

ਕਿਉ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਧੰਨਾਂ ਜੀ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਯਾ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਹੋਰ ਥਾਵੇਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਏਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਨਹੀ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਤਾਂ ਹੁਣ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸਣ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ "ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗੁਸਾਈਆ' ਵਾਲਾ ਵਾਕ ਮੰਨੀਏ, ਕਿ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ "ਪ੍ਰਤੱਖ ਗੁਸਾਈਆ" ਨਾਂ ਆਖੀਏ ?

ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਚੰਡੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਛ ਹੋਣ ਬਾਬਤ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਭਾਈ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਬਾਬਤ ਸਾਡੀ 'ਪ੍ਰਤੱਖ' ਪਦ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਨੂੰ ਗਲਿਤ ਦਸਿਆ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਗਲ ਉਲਟੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਪ੍ਰਗਟ, ਜੋ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਕਰਕੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।' ਪਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਆਖਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰਤਖ ਉਹ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਤਾਂ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉਹ ਇਕੋ ਵਕਤ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋਵੇ। ਹੁਣ ਪਾਠਕ ਜਨ ਆਪ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਪ੍ਰਤੱਖ' ਪਦ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਗਲਿਤ ਹੈ, ਕਿ ਸਾਡੀ ? ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਵਿਚਾਰ ਯੋਗ ਗੱਲ ਏਹ ਹੈ, ਕਿ ਜੇ ਦੇਵੀਆਂ ਦੇਵਤਿਆਂ, ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰਕ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਡੀਊਟੀ ਸੰਪੂਰਣ ਹੋ

ਸਕਦੀ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਜੀਉ ਦੀਆਂ ਵਿਅ-
ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਥਾਪਣ ਅਤੇ ਮੰਨਣ ਦੀ ਭਲਾ ਕੀ ਲੋੜ
ਸੀ ? ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ
ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਿਉਂ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ? ਜਦੋਂ ਕਿ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਣ
ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜਗਤ
ਨੂੰ ਤਾਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ? ਤਾਂ ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ! ਅਪਣੀ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗੁਰੂ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ, ਅਤੇ ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਸਿਲਸਲੇ
ਵਾਰ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਅਪਣੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਣ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਤਕ
ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋਕੇ ਦੇਹ ਕਰਕੇ ਗੁਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ।

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ

ਭਾਵੇਂ ਏਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਨ ਦੀ ਇਸ ਥਾਂ
ਤੇ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਏਹ ਚੌਥੀ ਪਾਤ-
ਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਮੁਖਵਾਕ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂਆਂ
ਉਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਆਇਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਸਾਡੇ
ਪ੍ਰਤਿ ਪੱਖੀ ਵੀਰਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਹੀ ਏਸ ਤੁਕ ਤੇ ਹੋਣ ਦੇ
ਕਾਰਨ ਇਸਦੇ ਅਰਥ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾਂ ਕੁਛ ਜਰੂਰੀ
ਭਾਸਦਾ ਹੈ। ਏਹ ਸ਼ਬਦ ਜਿਸਦੀ ਏਹ ਤੁਕ ਹੈ, ਨਟ ਨਾਰਾ-
ਇਣ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਅਸਟਪਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ-
ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਪਹਿਲੀ
ਤੁਕ ਹੈ—"ਰਾਮ ਗੁਰ ਸਰਨਿ ਪ੍ਰਭੂ ਰਖਵਾਰੇ।" ਭਾਈ
ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਿੱਧ

ਕਰਨ ਅਤਥ ਅਜ ਤਕ ਜਿਨੇ ਲੇਖ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਸਭ ਵਿਚ ਏਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਪਦਾ ਏਹ ਮਤਲਬ ਭਾਸਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਖਯਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਏਸ ਗਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਸਮਝਦਾਰ ਲੋਕ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਏਸ ਖਯਾਲ ਤੇ ਅਸਚਰਜ ਹੋਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੇਖਣਗੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਤਾਂ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਗਲ ਕਿ ਏਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨ, ਲਿਖੇ ਜਾਣ, ਅਤੇ ਬੀੜ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਪਿਛੋਂ (ਭਾਈ ਜੀ ਦੇ ਅਕੀਦੇ ਅਨੁਸਾਰ) ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਕ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ, ਆਪ ਦਸਣ ਕਿ ਜੇ "ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ" ਦਾ ਅਰਥ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਤੇ ਘਟਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਅਗੇ ੬ ਗੱਦੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਦੇਹਧਾਰੀ ਕਿਵੇਂ ਸਿਧ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ? ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਏਸ ਤੁਕ ਦਾ ਅਰਥ ਏਹੀ ਮੁਬਾਰਕ ਰਹੇ, ਅਸੀਂ ਏਸ ਤੋਂ ਮਨਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਪਰ ਏਹ ਗਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਾਂਗੇ ਅਤੇ ਬੜੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਏਹ ਅਰਥ ਮੰਨਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਕ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾਂ ਪਵੇਗਾ।

ਅਸਲੀ ਅਰਥ–

ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ "ਬਾਣੀਆਂ ਸਿਰ ਬਾਣੀ" ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਰਬ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰਵੋਪਰੀ ਬਾਣੀ ਹੈ। 'ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ' = ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ 'ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ' = ਬਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰੂ ਕਹੀਏ ਸਰਬ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਭਾਵ ਬਾਣੀਆਂ ਸਿਰ ਬਾਣੀ ਹੈ 'ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਰੇ' = ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਵੇਕ ਵੈਰਾਗ ਆਦਿਕ ਸਾਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਵਰਨਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ 'ਗੁਰ ਬਾਣੀ ਕਹੈ' = ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਣੀ ਕਹਿਣ ਅਰਥਾਤ ਅਪਣੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਤੱਤ ਦਰਸ਼ਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਾਣ, ਤੇ 'ਸੇਵਕ ਜਨ ਮਾਨੈ' = ਸੇਵਕ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮੰਨ ਲਵੇ, ਤਦ 'ਪ੍ਰਤਖ ਗੁਰੂ ਨਿਸਤਾਰੇ' = ਪ੍ਰਤੱਖ ਗੁਰੂ (ਜੋ ਨਾਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਅਤੇ ਭਰਮਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਖਿਆਤ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਹਨ) ਸੇਵਕ ਦਾ ਨਿਸਤਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਅਰਥ ਨਾਲ ਇਕ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਬਾਬਤ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਏਹ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਕਰਣ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਯੁਕਤੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਹੈ। ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ' ਇਸ ਪਾਠ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਅਸਾਂ ਅਨਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸ

ਪਦ ਦੇ ਕੋਈ ਅਰਥ ਮਾਬੋਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ (ਸਫਾ ੮੦) ਪਰੰਤੂ ਸ਼ੋਕ ! ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਅਨਰਥ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਾਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਕੋਈ ਯੁਕਤੀ। ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਆਪ ਨੇ ਕੇਵਲ ਏਹ ਗਲ ਫੜ ਲਈ ਹੈ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਏਹ ਸ਼ਬਦ ਅਪਣੇ ਪ੍ਰਤਖ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦੀ ਏਸ ਤੁਕ ਅਨੁਸਾਰ—"ਬਨੁ ਬਨੁ ਢੂਢਿ ਢੂਢਿ ਫਿਰ ਥਾਕੀ ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਘਰ ਨਿਸਤਾਰੇ" ਏਹ ਗੱਲ ਵਾਕਿਆਤ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਫਿਰਨਾ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਏਸ ਇਤ੍ਰਾਜ ਦਾ ਉਤ੍ਰ ਅਸੀਂ ਏਸ ਪ੍ਰਕਰਣ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਦੇ ਆਏ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਹੀ ਦੱਸ ਆਏ ਹਾਂ ਤਾਂਤੇ ਸਿਧ ਹੈ, ਕਿ "ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ" ਵਾਲਾ ਸਾਰਾ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਦੇਹਧਾਰੀ ਅਰ-ਥਾਤ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਹਿਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਕ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਠ ਹੈ "ਗੁਰ ਬਾਣੀ ਕਹੈ ਸੇਵਕ ਜਨ ਮਾਨੈ" ਪਰੰਤੂ ਲਿਖਤੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਦਾ ਗੁਣ ਨਹੀਂ।

--ਃ੦-ਃ--

ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ

ਅਸੀਂ ਗੱਜ ਵੱਜਕੇ ਅਤੇ ਡੰਕੇ ਦੀ ਚੋਟ ਨਾਲ ਏਹ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ "ਗੁਰੂ" ਪਦ ਮਨੁਖ ਦੇਹਧਾਰੀ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਤੇ ਹੀ ਘਟਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿ-ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਪੂਰਣ ਲੱਖਸ਼ਣੀਂ ਗੁਰੂ ਹਨ। ਅਤੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਜ ਤਕ ਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਅਗੋਂ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਾਠਕ ਏਹ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੁਦ ਵੀ ਏਸੇ ਹੀ ਅਸੂਲ ਦੇ ਕਾਇਲ ਹਨ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਏਨਾਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰੰਤੂ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਮਾਈ ਭਾਈ ਗੁਪਤ ਤੌਰ ਤੇ ਏਸੇ ਅਸੂਲ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਖ ਨੂੰ ਏਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਪਰਮਾਰਥਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਪਣਾਂ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮੰਨੇ, ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਜੇਹੜੇ ਮਾਈ ਭਾਈ ਏਸ ਗੁਪਤ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਰਲਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਦੈਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਅਜ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ

"ਪਿਤਾ" ਜੀ ਕਹਿਕੇ ਸਨਮਾਨ ਦਿਤਾ ਕਰਨ। ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਜਿਸ ਤਰਾਂ 'ਨਾਮ' ਪੁਛਕੇ ਦੀਖ-ਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਏਸ ਗੁਪਤ ਪੰਥ ਦੇ ਏਜੰਟ ਆਪਣੇ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ "ਚਰਨ ਛੋਹ" ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇਹਨ।ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਅਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸਿਰ ਰਖਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਏਹ ਗੁਪਤ ਪੰਥੀ ਆਪਣੇ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਸੀਸ ਰਖਕੇ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਏਸ ਵਿਸ਼ਜ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਕ ਟ੍ਰੈਕਟ ਦੀਆਂ ਕੁਛ ਸਤਰਾਂ ਵਲ ਦਿਵਾਂਦੇ ਹਾਂ. ਜੋ ਕਿ ਏਸ "ਲੁਕਵੇਂ ਗੁਰੂ" ਜੀ ਦੇ ਜਾਲ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰਦਾਰ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰਾ, ਜਿਲਾ ਲਾਹੌਰ ਵਲੋਂ ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਏਸ ਟ੍ਰੈਕਟ ਦਾ ਅਨਵਾਨ ਹੈ—'**ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਬਚੋ! ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਡਮ ਦੇ ਜਾਲਾਂ ਤੋਂ। ਪਿਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ।**' ਏਸ ਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ— "ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਡੰਮ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਪਰ-ਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਵੇਹਲੀ ਹੈ, ਤੇ ਭੋਲ਼ੀ ਭਾਲ਼ੀ ਸਿਖ ਜਨਤਾ ਤੋਂ ਕਈ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਉਗ-

ਗਾਹਿਆ ਹੋਇਆ ਰੁਪਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਇਹ ਗੁਰੂ ਡਮ ਕਿਸਤਰਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ?

(੧) ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਮਾਈ ਭਾਈ ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਤ ਛਕਣ ਸਮੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹੀ ਸਿਖਯਾ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦਸਿੰਘਜੀ ਹਨ,ਪਰ ਇਸਦਾ ਗੁਰੂ ਡਮਪ੍ਰਚਾਰਕ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਥਾਂ ਅਪਣੇ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਨੂੰ 'ਪਿਤਾ' ਜੀ ਅਪਣੇ ਸਰਕਲ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਅੜੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਇ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਸਿਖ ਇਸ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਨੂੰ 'ਪਿਤਾ' ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।" ਅਗੇ ਚਲਕੇ ਸ੍ਰ: ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ–" (੨) ਇਸ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਡਮ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰ-ਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਗਾਣਾ ਅਤੇ ਪਰਮਾਣ ਕਰਨਾਂ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਰਿਵਾਜ ਦਿਤਾ ਹੈ,................................ ਸਿਖ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਬਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਕਚੀ ਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਡਮ ਪਾਰਟੀ ਹੀ ਹੈ, ਜਹੜੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਚੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ੨ ਪਰਮਾਣ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ "ਸੁਪਨੇ ਊਭੀ ਭਈ ਗਹਿਓ ਕੀ ਨ ਅੰਚਲਾ" ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤਾਊਸਾਂ ਤੇ ਵਾਜਿਆਂ ਸਹਿਤ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ "ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਮਿਲੇ

ਅਸਾਨੂੰ, ਅਸੀਂ ਧਾ ਗਲਵਕੜੀ ਪਾਈ। ਨਿਰੇ ਨੂਰ ਤੁਸੀਂ ਹਥ ਨਾਂ ਆਏ ਸਾਡੀ ਕੰਬਦੀ ਰਹੀ ਕਲਾਈ।" ਨੂੰ ਭੀ ਝੂਮ ਝੂਮ ਕੇ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।"

ਅਗੇ ਚਲਕੇ ਤੀਸਰੇ ਆਇਟਮ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ-"ਜਿਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਪ੍ਰਦਾਵਾਂ ਵਿਚ ਏਹ ਰਿਵਾਜ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਕੋਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਨਾਮ' ਦਿਵਾਉਣ, ਓਥੇ ਏਹ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਡਮ ਪਾਰਟੀ ਭੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਅਪਣੇ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਨਾਮ' ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। **ਜਿਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਛੋਹ ਆਖਦੇ ਹਨ।** ਇਸ 'ਛੋਹ' ਦਿਵਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਈ ਵੇਰ ਦੂਜੀ ਦੇਹ-ਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀ ਜਮਾਇਤ ਨਾਲ ਬਾਦ ਬਿਵਾਦ ਭੀ ਹੋ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦ ਇਹ ਆਪਣੀ ਮਜ਼ਹਬੀ ਦੂਕਾਨ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕਿਸੇ ਅਮੀਰ ਘਰਾਣੇ ਦੀ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਟੁਟਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਤਕਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਸਧਾਰਨ ਮਸੰਦ ਤਕ ਸਭ ਤੜਪ ਉਠਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜੇਹਿਆਂ ਝਗੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਖਾਸ ਝਗੜਾ ਚਾਰ ਸਾਲ ਹੋਏ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਮੁਤੱਲਿਕ ਉਸ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਿਤ ਖਾਨਦਾਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁਆਹੀਆਂ ਦੁਆਈਆਂ ਜਾ

ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। (੪) ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਆਗਾ ਖਾਨੀਆਂ ਦੇ ਮਸੰਦ ਤੇ ਸੁਲਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਚੇਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨ ਲਈ ਮੁਕਰਰ ਹਨ, ਉਦਾਂ ਹੀ ਇਸ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮਸੰਦ ਤੇ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵੀ ਮੁਕਰਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਣਤੀ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੁਪਤ ਮਾਰਗ ਦੇ ਮਸੰਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੈਂਟਰ ਤੋਂ ਉਠਕੇ ਫ਼ਰੰ-ਟੀਅਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਸਿੰਧ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮੁਕਾਮਾਂ ਤਕ ਪੁਜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਮਰਦ ਮਸੰਦ ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ ਪਰ ਰਾਗੀ ਤੇ ਕੁਝ ਗ੍ਰੰਥੀ ਹਨ, ਪਰ ਮਸੰਦ ਮਾਈਆਂ ਅਮੀਰ ਘਰਾਣੇ ਦੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਹੀ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ **ਇਹ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਡਮ ਦਾ ਜਾਲ ਵਧੇਰੇ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ।**

(੫) ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਫਤਹ ਬੁਲਾਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਅਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਣ ਦਾ ਰਵਈਆ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਏਹ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਡਮ ਪਾਰਟੀ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਮਥਾਂ ਟੇਕਣ ਦਾ ਬੜਾ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਏਥੋਂ ਤਕ ਕਿ **ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਜਦ ਸ਼੍ਰਧਾਲੂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮਰਦ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ, ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ**

ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿੰਨਾਂ ਕਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸੀਸ ਧਰੀ ਮਥਾ ਟੇਕਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਦ ਇਸ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਡੰਮ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਅਪਣੇ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਮਥਾ ਟੇਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਅਕੀਦਤ ਨੂੰ ਤਕ ਕੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਭੀ ਅਪਣੇ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਜਗਾ ਦਿਤੀ।"

ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਡਮ ਸਬੰਧੀ ਪੂਰਵੋਕਤ ਲਿਖਤ ਸਾਡੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਏਸ ਦੇ ਲੇਖਕ ਇਕ ਅਕਾਲੀ ਸਜਣ ਹਨ। ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਏਸ ਗੁਪਤ ਗੁਰੂ ਡੰਮ ਦੇ ਏਜੰਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਰੁਕਨ ਹਨ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ, ਕਿ ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਡੰਮ ਦੇ ਆਪ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੰਡਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਆਪ ਦੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਏਸ ਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ–"ਜਿਨ ਮਨਿ ਹੋਰ ਮੁਖ ਹੋਰ ਸਿ ਕਾਂਢੇ ਕਚਿਆ ?" ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੇ ਏਸ ਬਚਨ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ–"ਹਮੂੰ ਮਰਦ ਬਾਇਦ ਸ਼ਵਦ ਸੁਖ਼ਨਵਰ। ਨ ਸ਼ਿਕਮੇ ਦਿਗਰ ਦਰ ਦਹਾਨੇ ਦਿਗਰ।" ਅਰਥਾਤ ਮਰਦ ਓਹ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਬਚਨ ਦਾ ਬਲੀ ਹੋਵੇ। (ਉਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ) ਜਿਸਦੇ ਢਿਡ ਵਿਚ ਹੋਰ

(ਗਲ) ਹੋਵੇ ਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਹੋਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇਹਾ ਕਰਨਾਂ ਖਲਕਤ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਜੋ ਰਬ ਦੀ ਰਚਨਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਰਬ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੁਕੜਾ ਦਿਲ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਛ ਉਹ ਅੰਦਰੋ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ, ਸਗੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਇਕ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਵਧਾਈ ਦੇ ਪਾਤ੍ਰ ਸਮਝਾਂਗੇ।

--:-o-:--

ਅੰਤਮ ਬੇਨਤੀ

ਜੋ ਕੁਛ ਵੀ ਏਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਦਾ ਉਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਖ਼ਾਤਿਰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਣ ਤੋਂ ਕਦਾਚਿਤ ਏਹ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿ ਕਿਸੇ ਭ੍ਰਾ ਦਾ ਦਿਲ ਦੁਖਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਸਰਬ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਦੀ ਇਸ਼ਾਇਤ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਏਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਾਂ ਪੈਂਦੀ। ਜੇ ਇਸ਼ਾਇਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪਤ੍ਰ ਹੀ ਨਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ, ਤਦ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਕਿ ਅਸੀਂ

ਚੁਪ ਹੀ ਸਾਧੀ ਰਖਦੇ, ਪਰੰਤੂ ਇੱਕ ਬੰਨੇ ਤਾਂ ਸਰਬ ਸਿਖ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਤੇ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਦਾ ਤਕਸੀਮ ਕਰਨਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਅਪਣੇ ਹੀ ਹਮ ਖਿਆਲ ਅਤੇ ਹਮ ਮਜ਼ਹਬ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪਤ੍ਰ ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ ਵਿਚ ਛਾਪਣੇ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਇਕ ਲਾਜਵਾਬ ਪੁਸਤਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਏਹ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਲਿਖਾਈ ਹੈ, ਐਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਓਝਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੱਚ ਮੁਚ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਜ ਦਾ ਜਵਾਬ ਏਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ, ਕਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਦਵਾਨ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਨਿਰੁੱਤਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਏਸ ਲਈ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਏਹ ਅੰਤਮ ਬੇਨਤੀ ਹੈ, ਕਿ ਅਸਾਂ ਏਹ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਸਿਖ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਨਾਂ ਦੁਖੇ ,ਏਸ ਲਈ ਅਸਾਂ ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਅਪਣੇ ਮਤ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭੋਲੀ ਭਾਲੀ ਸਿਖ ਜੰਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਅਤੇ ਟਪਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕੇ ਜੋ ਕਿ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਿਤ ਬਿਆਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਫੇਰ ਵੀ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਿਖ ਦਾ ਦਿਲ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੁਅ ਰਾ ਦੁਖਿਤ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਏਹ ਆਸ਼ਾ ਰਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਤਰ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਡੀ ਮਜ-

ਬੂਰੀ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਖਿਮਾ ਕਰਨਗੇ।

ਗੁਰੂ ਪਦ ਨਿਰਣਯ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਅਸਾਂ ਏਹ ਗਲਾਂ ਸਿਧ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ:–

(੧) ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁਖ ਦਾ ਉਧਾਰ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ।

(੨) ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਜੋ 'ਗੁਰੂ' ਪਦ ਦੇ ਲਛਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਮਾਨਸ ਮੂਰਤ ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਘਟ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(੩) ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਕਿਤ ਗੁਰੂ ਪਦ ਦੇ ਲਖਣ ਕਿਸੇ ਪੁਸਤਕ ਯਾ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਨਹੀਂ ਘਟਦੇ।

(੪) ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਦੇੜ (ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ) ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਨਹੀਂ ਸਮਾਏ।

(੫) ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਗੁਪਤ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੋਈ ਬੀੜ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(੬) ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ।

(੭) 'ਆਗਜਾ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ ਤਬੀ ਚਲਾਇਓ ਪੰਥ' ਵਾਲੇ ਦੋਹਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰਚੇ ਹੋਏ ਨਹੀ ਹਨ।

(੮) ਪੰਥ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ, ਬਲਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਾਜੀ ਹੋਈ ਉੱਮਤ ਹੈ।

(੯) ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ–'ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿਖ' ਸਨ–ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸਨ।

(੧੦) ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਨਾਲ 'ਗੁਰਬਾਣੀ' ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

ਸਾਡੀ ਏਹ ਦਿਲੀ ਆਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਏਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਠੰਢੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਵਾਚਣ, ਅਤੇ ਕੂੜੇ ਹਠ ਨੂੰ ਛਡਦੇ ਹੋਏ ਸਚਾਈ ਅਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਦੇਣ। ਅਤੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਜੇਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਏਸ ਝੇੜੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦੇਣ, ਤਾਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ, ਸਾਡਾ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਅਮੋਲਕ ਸਮਾਂ ਜੋ ਕਿ ਈਸ਼੍ਵਰ ਭਗਤੀ, ਪੰਥ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਵਾਸਤੇ ਵਕਫ ਹੋਣਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਵਿਅਰਥ ਨਾਂ ਜਾਵੇ।

"ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ"

ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਣ ਦੀ ਤ੍ਰੀਕ:–

੧ ਮਘਰ ੧੯੯੫ ਬਿ:

ਮੁਤਾਬਕ–

੧੬–੧੧–੧੯੩੮ ਈ:

"ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮਹਰੀ ਪ੍ਰੈਸ "ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ
ਜਿਲਾ ਲੁਦਿਹਾਣਾਂ ਵਿਖੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿਘ
ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਛਪੀ।